

سالروز شهادت
صادق آل محمد
بر شیعیان و شیفتگان
آن حضرت تسلیت باد

فوزوله

توصیه مراجع عظام و علما به مسئولان دانشگاه‌ها

**برقراری رابطه پررنگ
بین علوم
ورفع نیازهای جامعه**

با نوآوری است که پیشرفت کشور عملی می‌شود، دانشگاه‌ها باید با نیازهای ملموس مردم رابطه نزدیک داشته باشد.

آیت‌الله مقتدایی در بازدید از رسانه رسمی حوزه

**اقدام خائنانه دشمنان
علیه روحانیت
رافشاکنید**

این رسانه حوزوی، تنها نباید نشر دهنده اخبار باشد بلکه باید مروج مباحث علمی مورد نیاز جامعه باشد.

مروری بر واکنش‌های مردمی در برابر توهین به روحانیت از زمان قاجار تا ۱۹ دی ۱۳۸۶

۶ | واکنش مدیریت رسانه حوزه به مطلب موهن روزنامه همدلی | **جلوی داعش فرهنگی را بگیرید!** مسئله‌ای که نباید به سادگی از آن گذشت اقدام داعش‌گونه پادوهای نظام غربی است

۷ |

**پیام تقدیر جامعه مدرسین حوزه علمیه قم
از سپاه پاسداران انقلاب اسلامی**

مقاومت فعال و

دیپلماسی انقلابی

تنها راهبرد کارآمد

آیت‌الله العظمی مکارم شیرازی در دیدار نماینده ولی‌فقیه در خوزستان

قرارگاه فرهنگی تبلیغی قوی در خوزستان تشکیل شود

حضرت آیت‌الله مکارم شیرازی با تأکید بر این‌که باید تمام امکانات جهت حل مشکلات اقتصادی و اجتماعی خوزستان بسیج شود، گفتند: تحقق این مهم سبب می‌شود، هم زیرساخت‌های موجود تأمین و هم فاصله‌ها و تبعیض‌ها کم شود. به گزارش خبرگزاری حوزه، حضرت آیت‌الله مکارم شیرازی، ۲۶ خرداد در دیدار نماینده ولی‌فقیه در استان خوزستان، با اشاره به انتخاب مناسب وی به امامت جمعه و تشکر از فعالیت‌های فراوان، به حساسیت و اهمیت فوق‌العاده این استان به‌لحاظ فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی و مسایل مرزی و اعتقادی، بر لزوم برنامه‌ریزی مناسب و استفاده از تمام ظرفیت‌ها، جهت حل مشکلات موجود، تأکید کردند.

ایشان با اشاره به نقشه‌های دشمنان جهت بهره‌برداری از مشکلات موجود در منطقه، خاطر نشان کردند: خوزستان از زمان جنگ مشکلات متعدد و عقب‌ماندگی‌های زیادی دارد، سیل اخیر نیز حجم مشکلات را افزایش داده است. معظم‌له با تأکید بر این‌که باید تمام امکانات جهت حل مشکلات اقتصادی و اجتماعی خوزستان بسیج شود، گفتند: تحقق این مهم سبب می‌شود، هم زیرساخت‌های موجود تأمین و هم فاصله‌ها و تبعیض‌ها کم شود. این مرجع تقلید اضافه کردند: با توجه به مشکلات فرهنگی ناشی از فعالیت معاندان، مغرضان و فرقه‌های انحرافی، یقیناً شبهاتی که القا می‌کنند، آثار مخربی دارد و در مقابل باید در کنار کار اقتصادی، کار فرهنگی را هم باید جدی گرفت.

حضرت آیت‌الله مکارم شیرازی جلوه‌گیری از آسیب‌های فرهنگی را، رسالت مهم متولیان اجرایی، تبلیغی و فرهنگی خوزستان دانستند و افزودند: اگر مردم از نظر اعتقادی متزلزل باشند، کار مشکل می‌شود.

معظم‌له خطاب به نماینده ولی‌فقیه در خوزستان، خواستار ایجاد یک کانون و قرارگاه فرهنگی قوی و معتبر برای رسیدگی به مناطق مختلف شدند و تأکید کردند: از مسئولان ارشد استان از جمله استانداران، سپاه و دیگر نهادهای دعوت کنید و در جلسه‌ای مشکلات را بررسی و آسیب‌شناسی کنید و برای آن‌ها راه حل مناسب ارائه دهید.

ایشان با اشاره به مؤسسه «دارالاعلام» که دانش پژوهان نخبه‌ای در آن حضور دارند و ظرفیت مهم آن برای مقابله با شبهات فرهنگی معاندان، بیان داشتند: لازم است فعالیت‌های این مؤسسه در استان خوزستان گسترش پیدا کند؛ تا از این طریق بتوان نیروهای آموزش‌دیده بیشتری را برای پاسخ‌گویی به شبهات و تبلیغ معارف اهل بیت (علیهم‌السلام) به مناطق مختلف اعزام کرد.

معظم‌له ادامه دادند: اگر بتوانیم برای این کار یک مرکز بزرگ و خوب احداث کنیم و به مسایل آموزشی، درسی، تبلیغی و فرهنگی توجه لازم را داشته باشیم، بسیار مؤثر خواهد بود. ما نیز حاضریم، هزینه‌های مربوط به اساتید، مبلغان و دانش پژوهان را از قم تأمین کنیم.

ایشان یادآور شدند: در سالیان قبل مناطق حاشیه‌ای شهر مشهد از جنبه‌های مختلف دچار مشکلات بفرنجی بود که ما تصمیم گرفتیم، در این مناطق مجموعه‌ای متشکل از حوزه علمیه، مسجد و مراکز دیگر فرهنگی ایجاد کنیم که اکنون در اختیار آستان قدس رضوی قرار گرفته و خوشبختانه شرایط به‌کلی دگرگون شده است؛ همین تجربه و اقدام را در استان خوزستان نیز می‌توان تکرار کرد و به نتایج آن امیدوار بود.

پیام تقدیر جامعه مدرسین حوزه علمیه قم از سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

مقاومت فعال و دیپلماسی انقلابی تنها راهبرد کارآمد

جامعه مدرسین حوزه علمیه قم در بیانیه‌ای از سپاه پاسداران انقلاب اسلامی تقدیر کرد و گفت: رژیم مستکبر آمریکا و هم‌پیمانانش بدانند مرزهای زمینی، دریایی و آسمان ایران در دستان قدرتمند نیروهای مسلح ایران است که امن‌ترین و بانبات‌ترین موقعیت را برای دوستان و مردمان این سرزمین و میدان آتش سهمگین و جهنمی برای متجاوزان و بدخواهان فراهم نموده است. به گزارش خبرگزاری حوزه، متن تقدیر و تشکر جامعه مدرسین حوزه علمیه قم از اقدام قاطع و انقلابی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در ساقط کردن پهپاد جاسوسی آمریکا به این شرح است:

بسم‌الله‌الرحمن‌الرحیم
نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران به‌عنوان یک نظام سیاسی مقتدر، شناخت دقیقی از

سیاست‌های آمریکا و جریان استکبار دارد و اقدامات نمایشی و سخنان موزونه مقامات آمریکایی را لفاظی‌هایی رسانه‌ای و سیاسی می‌داند. در همین راستا عمیقاً اعتقاد دارد، تنها راهبرد کارآمد و منطقی در مواجهه با آمریکا مقاومت فعال و دیپلماسی انقلابی است. نمونه حقیقی وناب دیپلماسی انقلابی بیانات صریح، روشن و حکیمانه رهبر معظم انقلاب، حضرت آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در دیدار با نخست‌وزیر ژاپن بود که نقشه‌های شیطانی ترامپ را که در پوشش دیپلماسی تزویرانه شده بود، نقش بر آب کرد و بار دیگر شمه‌ای از برکات رهبری و ولایت مطلقه فقیه را در صیانت از انقلاب و اسلام نشان داد. این رویکرد انقلابی در کنار قدرت نظامی و دفاعی، ایران را به یک قطب

تأثیرگذار در تحولات منطقه و جهان تبدیل کرده است. در این راستا ساقط کردن پهپاد فوق پیشرفته و مدرن پر هزینه جاسوسی آمریکا که تنها گوشه‌ای از توان و پیشرفت صنعت دفاعی و پدافندی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران است، نشان داد که موشک‌های دقیق، نقطه‌زن و کاملاً ایرانی، هرگونه تجاوز و تهدیدی را خنثی و دشمنان را به عقب‌نشینی وادار خواهند کرد. اکنون آمریکا به این حقیقت پی برده است، گزینه جنگ و تهدید، اثری در مقاومت و ایستادگی ملت ایران نخواهد داشت و ایران هرگونه تهدیدی را در هر سطحی، بی‌پاسخ نخواهد گذاشت. با سقوط پهپاد فوق پیشرفته آمریکایی، بار دیگر پیام قدرت موشکی ایران به تمام دنیا مخابره و خواب آشفته

رژیم صهیونیستی و اذتاب منطقه‌ای استکبار آشفته‌تر شد.

جامعه مدرسین حوزه علمیه قم ضمن تقدیر و تشکر از اقدام قاطع و انقلابی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به‌خصوص نیروهای مقتدر هوافضای سپاه اعلام می‌دارد: رژیم مستکبر آمریکا و هم‌پیمانانش بدانند مرزهای زمینی، دریایی و آسمان ایران در دستان قدرتمند نیروهای مسلح ایران است که امن‌ترین و بانبات‌ترین موقعیت را برای دوستان و مردمان این سرزمین و میدان آتش سهمگین و جهنمی برای متجاوزان و بدخواهان فراهم نموده است.

والسلام علیکم ورحمة‌الله و بركاته

محمد یزدی

رئیس شورای عالی جامعه مدرسین حوزه علمیه قم

آیت‌الله حسینی بوشهری هشدار داد

حرکت خزنده دشمن

برای ترویج بی‌حجابی و بی‌عفتی در جامعه

در خصوص امریه معروف و نهی از منکر برگزار شود تا فعلاً این عرصه بتوانند در مقام عمل چارچوب‌های مربوط به این فریضه را رعایت کنند. امام جمعه قم تصریح کرد: لازم است که شیوه‌های امریه معروف و نهی از منکر را بدین‌گونه و شناخت لازم را نسبت به آن پیدا کنیم و اگر نتوانیم این شناخت را به‌موقع تشخیص دهیم، طبیعتاً کارمان گاهی بجای امریه معروف و نهی از منکر، خروجی دیگری خواهد داشت.

آیت‌الله حسینی بوشهری با اشاره به نگرانی‌ها نسبت به وضعیت عفاف و حجاب در قم اظهار داشت: چه اتفاقی در قم افتاده که مراجع بزرگوار، علما، متدینین، مسئولان و ضابطان دستگاه قضایی نگران هستند؟! حرکت خزنده

دیپلماتی مدتی است که در قم سرعت گرفته است و خیابان‌های قم، حتی خیابان‌های یکی دو سال گذشته نیست و چهره شهر را می‌خواهند برای کسانی که در این شهر زندگی می‌کنند، به شکل دیگری عادی‌سازی کنند؛ چه شده است که رهبر معظم انقلاب در دو نوبت در سخنانی که رسانه‌ای شد، راجع به قم و مظاهری که در قم ظهور و بروز پیدا کرده، احساس نگرانی می‌کنند؟! وی با بیان این‌که فرهنگ و آداب و رسوم اسلامی، دشمن دارد، گفت: تجربه ثابت کرده که دشمنان به راحتی نمی‌توانند در کشورهایی که یک سلسله باورها و اعتقاداتی دارند، نفوذ کنند.

امام جمعه قم تصریح کرد: دشمنان در جنگ تحمیلی حریف ما نشدند، حتی نتوانستند یک وجب از خاک پهنای کشورمان را غارت کنند و به فضل خداوند متعال در تحریم اقتصادی هم نمی‌توانند به‌جای برسند؛ گرچه تمام ظرفیت خود را به‌کار انداخته‌اند و در مسئله تهاجم فرهنگی بسیار سرمایه‌گذاری کردند.

خروجی اینها توجهی داشته باشید. امام جمعه قم تصریح کرد: تنها مسئول نیستند، بلکه تمام وزارتخانه‌ها و مسئولان دولتی مسئول هستند.

آیت‌الله حسینی بوشهری با اشاره به وجود همه‌ها علمیه حجاب و عفاف اظهار داشت: امروز ۲۶۰ شبکه ماهواره‌ای برای حجاب‌زدایی از جامعه تأسیس شده است و هزاران سایت و شبکه اجتماعی مستهجن به زبان فارسی علیه عفاف و حجاب کار می‌کنند؛ بنابراین کاری که ما می‌کنیم، به‌دلیل این‌که امدادهای الهی را داراست، می‌توانیم تا اندازه‌ای کاری بزرگوار فرمودند اگر در خیابان حریف نمی‌شوید، به اداره مربوط به خود رسیدگی کنید و چرا نمی‌توانید به ورودی

بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار دست‌اندرکاران کنگره بزرگداشت ۵۴۰۰ شهید استان کردستان که در تاریخ ۲۷ خرداد ۹۸ برگزار شده بود، ۳۰ خرداد در محل این همایش در سنجند منتشر شد. به گزارش پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در این دیدار، شهدای عزیز کردستان را متمایز از مناطق دیگر کشور برشمردند و گفتند: مبارزان کردستان در عین مبارزه با دشمن خارجی، در داخل خانه و محیط زندگی خود نیز با ضد انقلاب در جنگ بودند؛ بنابراین شهادت در این منطقه با فداکاری بیشتر و با مجاهدت صادقانه توأم بوده است.

رهبر انقلاب اسلامی، مزیت دیگر مردم کردستان را خشنی کردن توطئه اختلاف‌افکنی قومی و مذهبی خواندند و خاطر نشان کردند: کشور ما از لحاظ تنوع قومی کم‌نظیر است و اقوام مختلف تحت نام بزرگ ایران در کنار هم زندگی می‌کنند؛ البته دشمنان از ابتدا قصد داشتند، از اختلافات مذهبی و قومی برای شکست جمهوری اسلامی استفاده کنند؛ اما عناصر مؤمن و هوشمند در کردستان و هم‌چنین در آذربایجان غربی، این توطئه را خنثی، و با خدمت به انقلاب، دشمن را مأیوس کردند.

ایشان تکریم شهیدان و خانواده‌های آنان را وظیفه نسل جوان باید بدانند، دانستند و با تأکید بر تولید آثاری که خروجی آن‌ها شناساندن قدر و عظمت کار شهیدان برای کشور باشد، افزودند: مردم و به‌ویژه نسل جوان باید بدانند، برای تحکیم پایه‌های انقلاب و پیشرفت و سربلندی این شجره طیبه و پرافتخار، چه تلاش‌هایی انجام شده است.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در پایان با اشاره به سیاست غلط و معیوب رژیم پهلوی در عقب‌نگه‌داشتن مناطق کردنشین، خطاب به مسئولان استان، بر کار عمرانی و تلاش و پیگیری برای جبران عقب‌ماندگی‌های استان تأکید کردند.

آیت‌الله مقتدایی در بازدید از رسانه رسمی حوزه

اقدام خائنانه دشمنان علیه روحانیت را افشا کنید

دبیر دوم شورای عالی حوزه‌های علمیه گفت: اقدام خائنانه دشمنان در حمله به روحانیت، جدا کردن مردم از آن و تضعیف این نهاد از جمله مباحثی است که می‌توان در رسانه حوزه، به اطلاع مردم رساند و به آنان آگاهی داد و توطئه‌ها را افشا و خنثی نمود. به گزارش خبرگزاری حوزه، آیت‌الله مقتدایی، یکم تیر در حاشیه بازدید از خبرگزاری حوزه در نشست ضمن تقدیر از مسئولان این مجموعه در انجام درست برنامه‌ها، رسالت‌ها و نشر صحیح اخبار گفت: این مجموعه حوزوی می‌تواند رسالت و نقش زیادی ایفا کند از جمله، انتشار صحیح اخبار و پاسخ به شبهات متعدد دینی است.

● خودم را مؤظف به مطالعه افق حوزه می‌دانم

دبیر دوم شورای‌عالی حوزه‌های علمیه بر مستندسازی اخبار برای جلب اعتماد مردم توصیه و تأکید کرد: انتظار از رسانه حوزه این است که اخبار به‌گونه‌ای نباشد که موجب سلب اعتماد مردم شود. اخباری که در این خبرگزاری بسیار باارزش و حتی نشریه افق حوزه که خودم را مؤظف می‌دانم از میان سایر نشریه‌ها، آن را مکرر مطالعه کنم، باید به‌گونه‌ای باشد که اعتماد مردم را جلب نماید.

وی مطالب منتشر شده در افق حوزه و ویژه‌نامه‌های علمی و فرهنگی را بسیار مغتنم دانست، اظهار داشت: این رسانه حوزوی، تنها نباید نشر دهنده اخبار باشد، بلکه باید مروج مباحث علمی مورد نیاز جامعه باشد که از جمله، انتشار پاسخ برای رفع شبهات است.

آیت‌الله مقتدایی ادامه داد: مباحث علمی در نشریه «افق حوزه» باید طوری باشد که مشکلات علمی مردم را حل کند. لذا اگر شبهه‌ای است، با خواندن پاسخ آن در این نشریه نه‌تنها شبهه‌شان رفع شود، بلکه به معلومات آن‌ها اضافه گردد.

عضو خیرگان رهبری بیان داشت: اقدام خائنانه دشمنان در حمله به روحانیت، جدا کردن مردم از روحانیت و تضعیف روحانیت از جمله مباحثی است که می‌توان در رسانه حوزه، به اطلاع مردم رساند و به آنان آگاهی داد و توطئه‌ها را افشا و خنثی نمود.

تقدیر مجمع نمایندگان طلاب از سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

پیام امت انقلابی به رئیس‌جمهور آمریکا

ما ایستاده‌ایم هرگز سازش نمی‌پذیریم

شده، خواب را از چشمان هیأت حاکمه آمریکا ربود و قدرت الهی و بی‌نظیر خویش را بار دیگر در صحنه جهانی به نمایش گذاشتند که در این رابطه قرآن کریم می‌فرماید: «وما رمیت إذ رمیت ولكن الله رمی» حال، استکبار جهانی و صهیونیزم ربه صفت و دولت‌های مرتجع منطقه باید از سیاست یک‌بام و دو‌هوا دست‌کنشیده و زبان تهدید دروغ و باوهرسرای‌ی را به کام فرو کنند.

سپاه پاسداران این پیرو حقیقی ولایت فقیه با الگوگیری از مقتدای خویش رهبر فرزانه انقلاب، دشمن را شایسته هیچ‌گونه ترحم ندانسته و صدای سفیرموشک‌های پیشرفته را چون بیپامی با صلابت به نمایندگی امت انقلابی به گوش ترامپ و هم‌پیامان آن رسانید که ما ایستاده‌ایم و هرگز سازش نمی‌پذیریم .

مجمع نمایندگان طلاب ضمن تبریک پیروزی‌های سیاسی و نظامی جمهوری اسلامی ایران، به مقام معظم رهبری حضرت امام خامنه‌ای، ملت بزرگ و شهیدپرور انقلاب اسلامی، از نیروهای مسلح جمهوری اسلامی، این محافظان نظام و کشور اسلامی تقدیر و سپاسگذاری می‌نماید و نوید می‌دهد که این تضمین آیه الهی را به‌زودی شاهد خواهیم بود: «الیس الصبیح بقریب»

مجمع نمایندگان طلاب و فضایی حوزه علمیه قم .

۱۹/ شهرشوال/ ۱۴۴۰

آیت‌الله مقتدایی در بازدید از رسانه رسمی حوزه

اقدام خائنانه دشمنان علیه روحانیت را افشا کنید

دبیر دوم شورای عالی حوزه‌های علمیه گفت: اقدام خائنانه دشمنان در حمله به روحانیت، جدا کردن مردم از آن و تضعیف این نهاد از جمله مباحثی است که می‌توان در رسانه حوزه، به اطلاع مردم رساند و به آنان آگاهی داد و توطئه‌ها را افشا و خنثی نمود. به گزارش خبرگزاری حوزه، آیت‌الله مقتدایی، یکم تیر در حاشیه بازدید از خبرگزاری حوزه در نشست ضمن تقدیر از مسئولان این مجموعه در انجام درست برنامه‌ها، رسالت‌ها و نشر صحیح اخبار گفت: این مجموعه حوزوی می‌تواند رسالت و نقش زیادی ایفا کند از جمله، انتشار صحیح اخبار و پاسخ به شبهات متعدد دینی است.

● راهبردهای ده‌گانه رسانه رسمی حوزه

حجت‌الاسلام والمسلمین حسینی کوهساری هم در این بازدید گفت: خبرگزاری حوزه دارای راهبرد و رسالت‌هایی است که تنها، رسانه مرکز مدیریت حوزه نباشد، بلکه رسانه همه حوزه، روحانیت و تمام سالیق در حوزه علمیه باشد. حفظ و حراست از کیان روحانیت و حوزه است.

● حرکت رسانه حوزه، در مسیر جلب رضایت‌مندی

از دیگر سیاست‌ها، تقویت مدارس حوزه علمیه

شهرستان‌ها، توجه به حوزه بین‌الملل، روحانیت و انقلاب، جریان‌سازی و نشر مباحث علمی، تولید و نشردرست و پاسخ به شبهات، تعامل و استفاده از همه ظرفیت‌های رسانه‌ای دینی، حفظ و حراست از کیان روحانیت و حوزه است.

● حرکت رسانه حوزه، در مسیر جلب رضایت‌مندی

قائم‌مقام مؤسسه امام خمینی^{علیه} طرح ولایت را زمینه‌ساز پرورش نسل برای تمدن نوین اسلامی دانست و از آموزش مبانی بیانیه گام دوم انقلاب در این طرح خبرداد. به گزارش خبرگزاری رسا، همایش سالانه اساتید طرح ولایت از سوی مرکز آموزش اندیشه‌های بنیادین مؤسسه امام خمینی^{علیه} در سالن همایش‌های این مؤسسه آموزشی و پژوهشی برگزار شد.

حجت‌الاسلام والمسلمین محمود رجیبی در این همایش با اشاره به فرازی از دعای امام سجاد^{علیه} در صحیفه سجاده‌یه شکر برای نعمت انقلاب و نظام اسلامی را برای همگان لازم دانست و گفت: طرح ولایت ظرفیت بزرگی برای خدمت به اسلام است که شکر نعمت آن در مقام عمل، به وقت گذاشتن اساتید و همت بلند در این مسیراست و اگر شکر قلبی، لسانی و عملی داشته باشیم، خداوند نیز نعمت خود را افزون می‌کند.

قائم‌مقام مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی^{علیه} تصریح کرد: رسالت اساتید این است که با جدیت، فکرو با ارتباط صمیمانه مباحث را به‌صورت دقیق و عمیق به عمق جان دانشجویان بنشانند که این توصیه رهبر معظم انقلاب نیز بوده است.

حجت‌الاسلام والمسلمین رجیبی با اشاره به بیانیه گام دوم انقلاب اظهار کرد: ما باید برای پیاده‌سازی بیانیه گام دوم برای انقلاب کادرسازی کنیم و ضروری‌ترین مسائل برای یک دانشجو همین است که بنیان‌های فکری‌اش مستحکم شود؛ چون اگر فرار است، تمدن نوین اسلامی

آیت‌الله‌العظمی سبحانی

● دستاوردهای جامعه‌المصطفی

در تاریخ حوزه‌های علمیه بی‌سابقه است

این مرجع تقلید گفتند: در تاریخ حوزه علمیه پیش‌از انقلاب اسلامی شاهد حضور بسیار محدود طلاب غیرایرانی برای تحصیل علوم دینی در قم بوده‌ایم ولی به برکت انقلاب اسلامی، امروز این مسیر گشوده شد.

به گزارش خبرگزاری ابنا، حضرت آیت‌الله سبحانی، ۳۰ خرداد در دیدارحجت‌الاسلام والمسلمین عباسی رئیس جامعه‌المصطفی العالمیه و هیئت همراه، ضمن خوش‌آمدگویی به ایشان، دستاوردهای این نهاد را در تاریخ حوزه‌های علمیه بی‌سابقه خوانده و گفتند: در تاریخ حوزه علمیه پیش‌از انقلاب اسلامی، شاهد حضور بسیار محدود طلاب غیرایرانی برای تحصیل علوم دینی در قم بوده‌ایم، ولی به برکت انقلاب اسلامی، امروز این مسیر گشوده شد.

معظم‌له، اثرگذاری طلاب جامعه‌المصطفی را در کشورهای مختلف کاملاً محسوس دانستند و افزودند: طلبه غیرایرانی با طلبه ایرانی فرق دارد. طلاب غیرایرانی در مدت محدود حضور در قم، باید از آمادگی کافی برای تأثیرگذاری در کشورهایشان برخوردار شوند.

رئیس جامعه‌المصطفی العالمیه نیز در این دیدار، با تقدیر از عنایت حضرت آیت‌الله سبحانی به طلاب جامعه‌المصطفی و برگزاری درس‌های تفسیر قرآن معظم‌له در مجتمع آموزش عالی فقه، ابراز داشت: برخورداری طلاب غیرایرانی از محضر آیات عظام و علمای حوزه علمیه، توشه و سرمایه‌ای ارزشمند است که با خود به یادگار خواهند برد.

حضرت آیت‌الله علوی گرگانی

● روحیه جهادی و انقلابی حوزویان

تقویت شود

معظم‌له حضور جهادی روحانیت در سیل اخیر را سرآغاز حرکت حوزه در راستای گام دوم انقلاب اسلامی دانستند و بر لزوم حفظ و تقویت روحیه جهادی میان طلاب تأکید کردند.

به گزارش خبرگزاری ابنا، حضرت آیت‌الله علوی گرگانی، ۲۷ خرداد در دیدار اعضای هیئت‌رئسه مجمع نمایندگان طلاب و فضایی حوزه علمیه قم با اشاره به این‌که انسان‌ها همواره نیاز به موعظه و نصیحت دارند، گفتند: براساس روایات، همه انسان‌ها حتی امام معصوم^{علیه} نیزاز موعظه بی‌نیاز نیستند، بنابراین همه ما باید موعظه‌پذیر باشیم.

ایشان حضورجهادی طلاب و روحانیون در سیل اخیررا سرآغاز حرکت حوزه در راستای گام دوم انقلاب اسلامی دانستند و اظهار داشتند: این حضور چشم‌گیر نشان‌گر پیروی روحانیت از ولی امر مسلمین و مراجع تقلید بود.

حضرت آیت‌الله علوی گرگانی ضمن ابراز خرسندی از حضور جهادی هزاران نفر از روحانیون و طلاب در سیل اخیر، این حضور را نشانگر پشتیبانی روحانیت از رهبر معظم انقلاب و مراجع تقلید دانستند و تأکید کردند: پای کار آمدن طلاب دینی در این سطح وسیع و گسترده تاکنون مشاهده نشده بود، از این‌رو متولیان حوزه باید آینده حوزه‌های علمیه را بیشتر مورد بررسی قرار داده و روحیه جهادی را میان طلاب و روحانیت بیشتر تقویت کنند.

حضور طلاب در کمک‌رسانی سیل اخیر نمونه تبلیغ عملی بود

به گزارش خبرگزاری حوزه، این مرجع تقلید، یکم تیر در دیدار حجت‌الاسلام والمسلمین عزت زمانی مدیرکل تبلیغات اسلامی استان قم که به مناسبت تشکیل سازمان تبلیغات اسلامی در دفتر معظم‌له برگزار شد، با تأکید بر لزوم افزایش کیفیت کارهای سازمان تبلیغات اسلامی، افزودند: یکی از نواقص مهمی که امروز در سازمان تبلیغات وجود دارد، این است که تبلیغات عملی ضعف دارد.

ایشان با بیان این‌که مبلغان در زمینه تبلیغات زبانی کارهای خوبی انجام داده‌اند، گفتند: باید بدانیم حرفی که با عمل توأم باشد، تأثیرگذار است و سازمان تبلیغات اسلامی، باید تبلیغ عملی را مورد توجه قرار دهد؛ چراکه در این قسمت ضعف وجود دارد.

معظم‌له با بیان این‌که اعمال ائمه معصومین^{علیهم} برای مردم الگو بود، ادامه دادند: در سیل اخیر ۶ هزار طلبه برای خدمت‌رسانی به مردم اعزام شدند. این کار دقیقاً همان تبلیغ عملی بود که خوشبختانه در بین مردم اثرگذار بود. ما باید در همه زمینه‌ها این کار را بکنیم و خودمان در میدان حضور پیدا کنیم.

مدیرکل تبلیغات اسلامی قم هم در این دیدار، با بیان این‌که دلیل این‌که ما دچار آسیب‌های اجتماعی می‌شویم، دوری مردم از دین است و در این زمینه طرحی با محوریت مقابله با آسیب‌های اجتماعی با حضور روحانیون در مساجد در حال انجام است، ادامه داد: حضور مجدانه سازمان تبلیغات در عرصه‌های اجتماعی نقش ویژه‌ای را می‌تواند در ترویج دین ایفا کند و نمونه این اقدام را در جریان سیل شاهد بودیم.

حجت‌الاسلام والمسلمین عزت‌زمانی با بیان این‌که در سازمان تبلیغات، اعزام مبلغان و روحانیون به فراخور نیاز در سطوح مختلف انجام می‌شود، خاطر نشان کرد: استقرار روحانیون در دستاها و حاشیه شهرها و اعزام به نقاط مختلف کشور در حال انجام است که امسال این اعزام‌ها، با پیشرفت ۵۰ درصدی همراه بوده است و در قم در ۵۰ گروه تبلیغی در حال فعالیت هستند.

توصیه مراجع عظام و علما به مسئولان دانشگاه‌ها

برقراری رابطه پرنرگ

بین علوم و رفع نیازهای جامعه

دکتر منصور غلامی وزیر علوم، تحقیقات و فناوری و هیئت همراه، بیست‌وهشتم خرداد با سفر به شهر مقدس قم با حضرات آیات صافی گلپایگانی، مکارم شیرازی، نوری همدانی، سبحانی علوی بروجردی، اعرافی و حجت‌الاسلام والمسلمین شهرستانی در ایران به‌صورت جداگانه دیدار کردند. ایشان در این دیدارها، ضمن ابراز گلایه از وضعیت حجاب در دانشگاه‌ها، این مراکز را از تبدیل شدن به پایگاه احزاب و جریان‌های سیاسی بحرزد داشتند و بر مسایلی هم‌چون اظهار نظر دانشگاه‌ها درباره مسایل سیاسی، برقراری رابطه پرنرگ بین علوم دانشگاهی و رفع نیازهای جامعه، اسلامی‌سازی علوم انسانی و تربیت نیروهای متخصص جهت آینده‌کشور سفارش کردند.

کسب علم، عبادت بزرگی است

به گزارش پایگاه اطلاع‌رسانی دولت به نقل از روابط عمومی وزارت علوم، در این دیدار آیت‌الله‌العظمی صافی گلپایگانی خطاب به دکتر غلامی اظهار داشتند: مطالب مهم، مفید و ارزشمندی که در مورد دانشگاه‌ها فرمودید، برای ما اسباب افتخار است.

ایشان با بیان این‌که کسب علم، عبادت بزرگی است، اظهار داشتند: از آن‌جایی که کسب علم عبادت محسوب می‌شود، از این منظر، دانشگاه محل عبادت است.

حضرت آیت‌الله صافی گلپایگانی هم چنین همگان را به تقوا و تزکیه نفس دعوت کردند.

دانشگاه‌ها به پایگاه احزاب و جریان‌های سیاسی تبدیل نشوند

به گزارش خبرگزاری حوزه، آیت‌الله‌العظمی مکارم شیرازی در این دیدار با بیان این‌که گردآوری علم مهم نیست؛ بلکه نوآوری مهم است، گفتند: با نوآوری است که پیشرفت کشور عملی می‌شود؛ دانشگاه‌ها باید با نیازهای مملوس مردم رابطه نزدیک داشته باشند.

ایشان با تأکید بر این‌که دین تنها برای آخرت نیست؛ بلکه برای سعادت دنیوی انسان نیز برنامه دارد، اظهار داشتند: آیات شریفه «الم یعلم بان الله بیری» و «الا بلذکر الله تطمئن القلوب» رمز سعادت انسان در دنیا و آخرت است.

این مرجع تقلید اضافه کردند: این‌که سلسله علمی را بخوانند؛ اما متاع‌شان در بازار جامعه خریدار نداشته باشد، فایده‌ای ندارد؛ باید رابطه پرنرگی بین علوم دانشگاهی و حل مسایل و نیازهای جامعه و مردم وجود داشته باشد.

معظم‌له با تأکید بر این‌که دانشگاه‌ها نباید جناحی شوند، اظهار داشتند: دانشگاه‌ها حق دارند، درباره همه مسایل مهم و از جمله مسایل سیاسی به‌طور مستقل و مؤدبانه و توأم با راه‌حل اظهار نظر و انتقاد کنند؛ اما نباید به پایگاه و باشگاه احزاب و جریان‌های سیاسی تبدیل شوند.

حضرت آیت‌الله مکارم شیرازی با تأکید بر این‌که ما کشوری اسلامی هستیم، بر لزوم توجه به مسایل اخلاقی در دانشگاه‌ها تأکید کردند و گفتند: اگر دانشجویان مسایل اخلاقی و اسلامی ارتباط نداشته باشد، کار مشکل می‌شود و اگر دانشجویان با روحیه و تفکر اسلامی رشد کنند و تربیت شوند، یقیناً خدمت به مردم و جامعه اسلامی را بر درآمدهای بیشتر در خارج از کشور ترجیح می‌دهد.

تقویت وحدت حوزه و دانشگاه دشمن را ناکام‌تر می‌کند

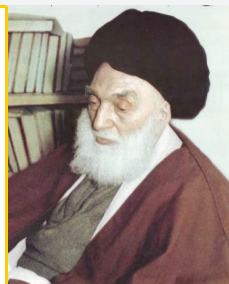
آیت‌الله‌العظمی نوری همدانی هم در این دیدار، با بیان این‌که تربیت مقدم بر تعلیم است، ابراز داشتند: مسئله‌ای که در دانشگاه‌ها باید مورد توجه داشت، مسئله تربیت است. تربیت از موضوعات مهم است و نباید از کنار آن به‌سادگی عبور کرد و به آن بی‌توجه بود.

ایشان بیان داشتند: معتقدیم جوانان دانشگاهی امانت هستند؛ به همین دلیل باید از این امانت به‌درستی مواظبت و حفاظت کرد و یکی از آن مسایل، تربیت آن‌هاست. برای تربیت دانشجویان اساتید باید متعهد و انقلابی باشند.

این مرجع تقلید مسئله وحدت حوزه و دانشگاه را مورد توجه قرار دادند

در مراسم بزرگداشت آیت‌الله‌العظمی بروجردی، عنوان شد

آیت‌الله‌العظمی بروجردی تشیع را از انزوا بیرون آوردند و به آن رسمیت و ویژه‌ای بخشیدند

مراسم بزرگداشت شخصیت‌م سالگرد ارتحال حضرت آیت‌الله‌العظمی بروجردی ۲۸ خرداد با حضور مراجع و علما و مسئولان در مسجد اعظم قم برگزار شد.

به گزارش خبرگزاری حوزه، حجت‌الاسلام والمسلمین حسین انصاریان در این مراسم بزرگداشت با اشاره به سیره زندگی مرحوم آیت‌الله‌العظمی بروجردی، گفت: ایشان در زمان حیات خود مورد محبت بزرگ‌ترین اولیای خدا بودند. چه زمانی که در اصفهان بودند و چه زمانی که در نجف، بروجرد و قم زندگی می‌کردند؛ همواره علما، شاگردان، مقلدان، مردم و حتی برادران اهل سنت به ایشان عشق می‌ورزیدند.

این استاد حوزه علمیه با تشریح فعالیت‌های آیت‌الله‌العظمی بروجردی در بحث تقریب مذاهب اسلامی، افزود: ایشان تشیع را از انزوا در بین اهل سنت و دنیای غیرشیعه بیرون آوردند و به شیعیان رسمیت و ویژه‌ای بخشیدند تا جایی که مفتی اعظم اهل سنت فتاوی رسمیت مذهب تشیع را صادر کرد و ضمن آن اهل سنت را در پیروی از شریعت تشیع جعفری آزاد گذاشت.

حجت‌الاسلام والمسلمین انصاریان افزود: در بسیاری از مسایل افراد و گروه‌ها به ایشان مراجعه کرده و می‌گفتند، می‌خواهیم شما را حمایت کنیم، اما ایشان می‌فرمودند: «محبوب من در این سال‌ها هرگز روی مرا زمین زده و من از در خانه او به در خانه دیگری رو نمی‌آورم.»

سخنران این مراسم، آغاز خدمت آیت‌الله‌العظمی بروجردی به اسلام را از دوران کودکی ایشان دانست و گفت: ایشان از هفت سالگی خود مبلغ دین بودند. سی سال در بروجرد منبررفتند و مردم این منطقه را هدایت کردند و سال‌ها در قم انسان‌های بزرگوار و اولیای الهی و مراجع عظامی تربیت کردند که اسلام هنوز هم از آن برکات استفاده می‌برد.

این استاد حوزه علمیه با بیان این‌که آیت‌الله‌العظمی بروجردی هشتادوهشت سال با توحید زندگی کردند و تماماً در خدمت اسلام بودند، ارتباط مرحوم آیت‌الله بروجردی با عالم بالا را ارتباطی قوی خوانده و گفت: یک روز طلحه‌ای در کوفه به خواهرزاده ایشان می‌گوید: به دایی خود بگو من حدود هزارتومان بدهکاری دارم و زندگی‌ام بسیار سخت شده است. اگر امکان دارد، به من کمکی کند. او خدمت آیت‌الله بروجردی رسید و جریان را تعریف کرد. ایشان مقداری پول به خواهرزاده خود دادند و گفتند به آن طلحه برسان. وقتی خواهرزاده ایشان آن مبلغ را به آن طلحه داد، وی گفت: دایی تو غرق نور است و به عالم بالا وصل است؛ چون من هشتصد و پنجاه و شش تومان نیاز داشتم و او دقیقاً همین مقدار را به‌واسطه توبه من رسانده است.

حجت‌الاسلام والمسلمین انصاریان در پایان این مراسم، با ارائه دو پیشنهاد خطاب به مسئولان حوزه علمیه، گفت: خوب است که از روش‌های تدریس اصول، درایه، رجال و سایر دروسی که آیت‌الله‌العظمی بروجردی تدریس کرده‌اند، کتبی تدوین شود تا طلاب دروس خارج از آنان بهره‌مند گردند؛ هم‌چنین حوزه‌های علمیه به‌دنبال تربیت طلابی همانند ایشان باشند که در غیر این صورت، بعدها با مشکلات زیادی مواجه خواهیم شد.

انتشار مجموعه ۵۰ جلدی

فرهنگ‌نامه سبک زندگی

در آموزه‌های قرآن و اهل بیت (علیهم‌السلام)

مدیر گروه فرهنگ‌نامه‌های قرآنی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی گفت: مجموعه ۵۰ جلدی «فرهنگ‌نامه سبک زندگی در آموزه‌های قرآن و اهل بیت (علیهم‌السلام)» با موضوع سبک زندگی تا پایان سال ۹۹ به بازار کتاب خواهد آمد.

به گزارش خبرگزاری حوزه، گروه فرهنگ‌نامه‌های قرآنی یکی از زیرمجموعه‌های پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی است که مهم‌ترین مأموریت خود را تدوین فرهنگ‌نامه‌های تخصصی موضوعی قرآن کریم تعریف کرده و علاوه بر ارائه تفاسیر مهم قرآنی، به مطالعه، تحقیق و اجرای طرح‌های پژوهشی در زمینه اصول و روش‌های جدید معجم نگاری قرآنی و شناسایی منابع موجود درباره معجم‌ها و فرهنگ‌نامه‌های قرآنی می‌پردازد. از جمله وظایف این گروه می‌توان به تولید معجم قرآنی و فرهنگ‌نامه‌های تحلیلی و ازگان قرآنی اشاره کرد.

حجت‌الاسلام عیسی عیسی‌زاده، مدیر گروه فرهنگ‌نامه‌های قرآنی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، گفت: فرهنگ‌نامه‌ها از آن دسته‌اند که در این گروه آثار داخلی و خارجی برای انتشار آماده می‌شوند، گفت: فرایند تألیف کتاب در این گروه سختی‌های خودش را دارد و تاکنون برای هفت موضوع عناوینی را منتشر کردیم و به‌زودی درباره ۱۰ موضوع دیگر نیز آثاری را به چاپ می‌رسانیم. وی ادامه داد: در این گروه مشغول تدوین و نهایی کردن ۲۰ موضوع دیگر هم هستیم و بنا داریم فرهنگ‌نامه ۵۰ موضوعی را برای چاپ آماده کنیم.

به گفته مدیر گروه فرهنگ‌نامه‌های قرآنی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، گروه فرهنگ‌نامه‌های قرآنی در حال پیش‌برد پروژه‌های موسوم به «فرهنگ‌نامه سبک زندگی در آموزه‌های قرآن و اهل بیت (علیهم‌السلام)» است که به‌عنوان یک طرح ملی هم تصویب شده است.

حجت‌الاسلام عیسی‌زاده گفت: کتاب‌های این مرکز در نرم‌افزار پژوهان قابل دسترسی است و خوانندگان می‌توانند به رایگان کتاب‌ها را دانلود کنند.

و افزودند: تمام تلاش دشمن این است این وحدت را از بین ببرد. هر چه ارتباط این دو مرکز بیشتر باشد، توطئه دشمنان هم بیشتر از بین خواهد رفت.

وضعیت حجاب در دانشگاه‌ها مناسب جامعه اسلامی نیست

آیت‌الله‌العظمی سبحانی نیز در این دیدار، بر اسلامی‌سازی علوم انسانی در دانشگاه‌ها تأکید کردند و گفتند: اسلامی‌سازی علوم انسانی، نیازمند همکاری و هم‌فکری با سایر نهادها مانند حوزه علمیه است.

این مرجع تقلید با تأکید بر این‌که دانشگاه باید پیش از گذشته به مسئله حجاب و موازین دینی و شرعی پای بند و متعهد باشد، افزودند: امروز توجه چندانی به مسئله حجاب نمی‌شود و مشکلات آن را در جامعه می‌بینید.

ایشان با بیان این‌که پذیرش دانشجو، ایجاد رشته‌ها و ارائه پایان‌نامه‌ها و مقالات باید بر اساس نیاز روز و برای رفع مشکلات جامعه باشد، اظهار داشتند: اگر به این مسئله توجه نشود، قطعاً باید شاهد مشکلات به‌مراتب بیشتری در مواردی مانند اشتغال و... در جامعه باشیم.

معظم‌له ابراز داشتند: مسئله دیگر که باید در همین راستا به آن توجه کرد، حضور اساتید مؤمن، متعهد و ارزشی در دانشگاه‌هاست تا دانشجویان را به ارزش‌های دینی و الهی سوق دهند.

حضرت آیت‌الله سبحانی گفتند: معتقدیم رفتار و عمل اساتید در دانشگاه می‌تواند الگو و سرمشق دانشجویان باشد. اگر اساتید پایبند به مسایل دینی و ارزشی نباشند، نباید انتظار چندانی برای تربیت ارزشی دانشجویان داشت. این مرجع تقلید با بیان این‌که دانشجویان، امانت‌های الهی هستند و باید از آن‌ها مراقبت و محافظت کرد، اظهار داشتند: اما اخباری که از سوی والدین به ما می‌رسد، عکس این قضیه است و والدین گلایه دارند که فرزندان آن‌ها از وقتی وارد دانشگاه شده‌اند، از مسایل ارزشی دور شده‌اند.

توجه به علمیت در کنار اخلاق، فرهنگ و تهذیب نفس

آیت‌الله علوی بروجردی هم در این دیدار با بیان این‌که معتقدیم وزارت علوم می‌تواند باعث افزایش رشد علمی کشور، رفع تحریم‌ها و تولیدات علمی شود، متذکر شد: مسئله‌ای که نباید در کنار علمیت فراموش کرد، اخلاق، فرهنگ و تهذیب نفس است و این همان مسئله‌ای است که در حوزه مورد توجه قرار گرفته و باعث رشد حوزه شده است. وی با تأکید بر استفاده از شیوه‌های نوین آموزشی، خاطرنشان ساخت: برای رشد علمی باید از شیوه‌های تحصیلی و درسی مراکز علمی دنیا بهره گرفت و باید این مسئله مهم اتفاق بیفتد.

این استاد حوزه علمیه قم افزود: امروز یکی از کارهایی که لازم است در دانشگاه انجام شود، پاسخ‌گویی به شبهات و سؤالات متعدد دانشجویان است. باید طوری پاسخ داد تا جوان دانشجویی به اقتناع برسد.

آیت‌الله علوی بروجردی با بیان این‌که در کار دانشگاه باید اعتقاد به آزاداندیشی داشته باشیم؛ چراکه با زور و فشار نمی‌توان کار را پیش برد، افزود: امروز شاهد مشکلات زیاد در عرصه اقتصاد و... هستیم و این مسئله می‌طلبد، برای رفع این مشکلات نگاه جدی‌تری به دانشگاه‌ها شود.

وی در پایان گفت: در بحث سیاست نیازمند تربیت افرادی در دانشگاه‌ها هستیم. در شرایط فعلی دنیا، باید افرادی در دانشگاه‌های کشور تربیت

شوند که در حوزه سیاست بتوانند به کشور کمک کنند و این امر زمانی اتفاق می‌افتد که فرد متعهد بود و از تربیت دینی برخوردار باشد.

تربیت نیروهای متخصص تضمین‌کننده آینده کشور است

نماینده آیت‌الله‌العظمی سیستانی در ایران نیز در این دیدار با اشاره به وضعیت اقتصادی کشور، گفت: باید با مشورت گرفتن از افراد متخصص، وضعیت اقتصادی کنونی را پشت سر گذاشت.

حجت‌الاسلام والمسلمین شهرستانی با بیان این‌که مشورت گرفتن در امور، موجب پیشرفت در کارها می‌شود، یادآور شد: یکی از اقدامات مهم وزارت علوم، تربیت نیروهای متخصص است که می‌توانند تضمین‌کننده آینده کشور باشند.

آمدادی حوزه‌های علمیه برای تعامل بیشتر با وزارت علوم

آیت‌الله اعرافی مدیرحوزه‌های علمیه نیز در این دیدار با بیان این‌که قم قلب تپنده‌ای است که علم را در کشور و جهان اداره می‌کند، افزود: در دوره جدید مدیریت حوزه، اولین برنامه پنج‌ساله به همراه سند کلان و درختواره رشته‌ای برای رسیدن به افق ۱۴۱۴ طراحی شده است.

عضو شورای عالی حوزه‌های علمیه با اشاره به این‌که در دهه‌های اخیر شاهد تحول در ارتباط و تعامل حوزه و دانشگاه بودیم، ابراز داشت: جوانان زیادی از دانشگاه وارد حوزه شده و در حال تحصیل هستند؛ این همان کار علمی طلبگی-دانشگاهی است و حوزه برای دانشجویان برنامه‌های ویژه‌ای دارد. مقوله دیگر بحث مدرسان و هیئت‌های علمی است؛ در این ۲۰ سال، ده‌ها استاد از دانشگاه وارد حوزه و برای تدریس از حوزه وارد دانشگاه شده‌اند.

آیت‌الله اعرافی با بیان این‌که در تولید علم و اسلامی‌سازی علوم انسانی تاکنون کارهای زیادی انجام گرفته و در این رابطه، پنج هزار اثر چکیده‌نویسی شده و نشر یافته است، افزود: مدیریت حوزه آماده است، در قلمرو تحقیق و پژوهش، حوزه علوم اجتماعی و سایر موارد مانند مباحث تبلیغی و ترویجی و اسلامی‌سازی علوم انسانی، با دانشگاه و وزارت علوم و تحقیقات همکاری کند.

آیت‌الله اعرافی در پایان گفت: باید تلاش کرد، هویت اسلامی و دینی را در دانشگاه ارتقا داد.

بیش از ۳۵ هزار دانشجوی خارجی در دانشگاه حضور دارند

وزیر علوم هم در این دیدارها، گفت: در حال حاضر رتبه علمی کشور در دنیا ۱۵ و در بعضی رشته‌ها مانند نانوزیر ۱۵ است.

دکتر غلامی با بیان این‌که در دهه اخیر تمام تلاش‌ها برای رفع مشکلات جامعه در عرصه تولیدات علمی به‌کار گرفته شده است، ابراز داشت: از دیگر کارهای که در حال انجام است، برنامه‌ریزی برای انجام کارهای تخصصی و مهارت‌افزایی دانشجویان است.

وی با اشاره به تلاش برای استقلال و نوآوری در دانشگاه، افزود: در عرصه فرهنگی تعداد زیادی از دانشجویان معتقد به دین، ارزش‌های اخلاقی و فرهنگی می‌باشند.

وزیر علوم در پایان گفت: بیش از ۳۵ هزار دانشجوی خارجی در دانشگاه‌های ایران حضور دارند و در همین رابطه، تلاش این است که دانشجویان بیشتری از خارج کشور جذب شوند.

حجت‌الاسلام والمسلمین میرکتولی خبر داد

برگزاری بیش از ۶۰۰ جلسه درس تفسیر در حوزه علمیه قم

معارف قرآن قرار گرفتند و خیلی گزارش‌ها حاکی از موفقیت بود.

حجت‌الاسلام والمسلمین میرکتولی تصریح کرد: ما در ارتباط با حوزه علمیه عراق و لبنان و سوریه نیز پیگیری کردیم و اعلام کردیم که برای رمضان مفسر می‌فرستیم تا جایی که امسال پرچم بنرهای تفسیر قرآن در اطراف حرم امیرالمؤمنین (علیه‌السلام) و حرم امام حسین (علیه‌السلام) دیده می‌شد؛ از این رو موج این حرکت شروع شده و نشست‌های متعدد با افراد شاخص انجام شده است.

وی بیان داشت: الآن در قم بیش از ۶۰۰ درس تفسیر در حوزه برگزار می‌شود که بخشی از آن‌ها در طول هفته با حضور طلاب و علاقه‌مندان و ارائه اساتید برجسته برگزار می‌شود و این نشان‌دهنده ارتقای مباحث تفسیری در حوزه علمیه قم است. استاد درس خارج حوزه علمیه قم در ادامه با تأکید بر این‌که برنامه فعلی، آغاز برنامه تفسیری به‌صورت استانی است، گفت: مجمع عالی تفسیر با همکاری مراکز از

خوبی گرفتیم. رئیس مجمع تفسیرحوزه علمیه قم عنوان کرد: جلسات به‌صورت متناوب در زندان برگزار می‌شد و جمعیت خوبی شرکت می‌کردند و از شمال تا جنوب کشور ۲۵۰ هزار زندانی مستقیماً مورد خطاب سخن و حضور پیدا کردند که نتایج خوبی داشت؛ چون معمولاً اساتید روحانی عادی در زندان هستند که کار فرهنگی می‌کنند؛ ولی اولین بار که در زندان به روی مفسران و مدرسان سطوح عالی باز شد، نتایج خیلی

جمله بنیاد علوم وحیانی اسرا و مرکز فقهی ائمه اطهار (علیهم‌السلام) و... حرکت استانی را به‌صورت جمعی شروع کرده است تا تفسیر در مراکز فرهنگی اصلی کشور نیز جای خود را پیدا کند.

وی اضافه کرد: چراغ تفسیر در جغرافیای ایران خوب شروع شده است؛ اما با توجه به این‌که قرآن زبان مشترک و پل ارتباطی خوبی در بین مسلمانان به‌شمار می‌رود، لازم است که حوزه‌های علمیه جهان اسلام در عرصه قرآنی نیز با هم مرتبط شوند که در این زمینه نیز کارهایی از سوی مجمع عالی تفسیر حوزه علمیه صورت گرفته است.

در نشست مسئولان مرکز تخصصی نهج البلاغه با معاون پژوهش حوزه‌های علمیه تصریح شد

ضرورت بهره‌گیری از نهج البلاغه در ساخت تمدن نوین اسلامی

نشست مسئولان مرکز تخصصی نهج البلاغه با معاون پژوهش حوزه‌های علمیه با حضور آیت‌الله دین‌پرور رئیس بنیاد نهج‌البلاغه، حجت‌الاسلام والمسلمین میرمعزی معاون پژوهش حوزه‌های علمیه برخی مدیران معاونت پژوهش و اساتید این بنیاد، ۲۸ خرداد در سالن جلسات این مرکز در قم برگزار شد.

به گزارش خبرگزاری حوزه، آیت‌الله سیدجمال‌الدین دین‌پرور در نشست مسئولان مرکز تخصصی نهج‌البلاغه به چگونگی تأسیس این بنیاد پرداخت و ضمن اشاره به توجه شهید مطهری رحمه‌الله و حضرت امام خمینی رحمه‌الله به این بنیاد گفت: امام خمینی رحمه‌الله در سال ۱۳۶۰ در اولین کنگره هزاره نهج‌البلاغه که در مدرسه عالی شهید مطهری رحمه‌الله برگزار شد، پیامی ارائه کردند و با این پیام موج بازگشت به نهج‌البلاغه آغاز شد.

رئیس بنیاد نهج‌البلاغه با اشاره به این‌که این

تخصصی نهج‌البلاغه گفت: نهج‌البلاغه برای جامعه امروز ما بسیار مهم است و باید از این کتاب برای نظام‌سازی و ساخت تمدن نوین اسلامی بهره برده و از ظرفیت‌های فراوان این کتاب شریف که می‌تواند راهنمای ما در امور مختلف باشد، استفاده کنیم. به‌خصوص این‌که اکنون که در گام دوم تمدن‌سازی قرار داریم باید با نگاه به آینده در این کتاب به پژوهش پرداخت و از آن بیشتر بهره برد. چنان‌که درباره بیانیه گام دوم در معاونت پژوهش حدود ۱۲۰ موضوع پژوهشی مهم استخراج شده و مرکز تخصصی نهج‌البلاغه نیز قادر است تعداد بسیاری از موضوعات پژوهشی ناظر به گام دوم را از اقیانوس نهج‌البلاغه استخراج نماید.

وی افزود: پیشنهاد می‌کنم که مرکز تخصصی نهج‌البلاغه در تعریف رشته و سرفصل‌های مربوط به نهج‌البلاغه فعال شود؛ چراکه این مرکز در بحث‌های مربوط به آن پیش‌قدم بوده و پیش‌ازهر نهاد و مرکز دیگری حق این بنیاد و مرکز است که رشته نهج‌البلاغه را تعریف کند.

حجت‌الاسلام والمسلمین میرمعزی با بیان این‌که نیاز است که سطح چهار نهج‌البلاغه در این مرکز پیگیری شود تا به نتیجه برسد، گفت: برخی مراکز دیگر که رشته تخصصی آن‌ها به

اهمیت موضوع نهج‌البلاغه هم نیستند، به علت پیگیری مسئولان آن‌ها به نتیجه رسیده است و حتی امتیاز سطح ۳ و ۴ را گرفته‌اند.

در حوزه علمیه این راه باز شده است که بحث پایان‌نامه‌ها به مراکز تخصصی سپرده شود و تمام امور مربوط به پایان‌نامه‌ها را این مراکز انجام دهند.

وی افزود: در مسیر ایجاد فرهنگ پژوهش و تخصص‌گرایی شاید مشکلاتی در ساختارها وجود داشته باشد، ولی ما باید پای همه مشکلات باسپتم و با تلاش و کوشش، کار خود را به نتیجه برسانیم. چنان‌که مرکز تخصصی نهج‌البلاغه می‌تواند مأموریت‌های خود را فراموستانه ببیند، یعنی در حوزه علمیه مانند یک نهاد مرجع در موضوع نهج‌البلاغه محسوب گردد.

● تربیت ۱۰۰ استاد معارف نهج‌البلاغه در مرکز تخصصی نهج‌البلاغه

در ادامه، حجت‌الاسلام شیرمحمدی، معاون پژوهشی مرکز تخصصی نهج‌البلاغه، با اشاره به بعضی فعالیت‌های این مرکز اشاره داشت که از جمله آثار تولیدشده می‌توان «موسوعه

امام علی رحمه‌الله» را یاد کرد که در ۳۰ مجلد توسط اساتید این مرکز تهیه شده و همه موضوعات درباره امام علی رحمه‌الله در آن گنجانده شده است. وی ضمن بیان این‌که در این مرکز ۹ دوره جذب و پرورش دانش‌پژوه صورت گرفته و ۱۰۰ استاد معارف نهج‌البلاغه تربیت یافته است، گفت: تنها فصل‌نامه علمی پژوهشی در رابطه با نهج‌البلاغه نیز توسط همین مرکز منتشر می‌گردد و تاکنون ۵۶ شماره از آن منتشر شده است. وی در پایان بیان داشت که تا به حال در این مرکز ده‌ها پایان‌نامه دفاع شده که در کنار کتب و مقالات پیرامون نهج‌البلاغه، می‌تواند از منابع مورد استناد و استفاده به‌شمار رود.

● ضرورت تأسیس انجمن مفاخر شیعه

حجت‌الاسلام والمسلمین سیدمحسن دین‌پرور، مدیربنیاد نهج‌البلاغه نیز در پایان این نشست چند پیشنهاد علمی فرهنگی ناظر به حوزه یا شخصیت‌های حوزوی را مطرح کرد.

اولین پیشنهاد مدیر بنیاد نهج‌البلاغه تأسیس «انجمن مفاخر حوزه‌های شیعه» بود که به‌صورت مستمر و هدفمند در راستای معرفی الگوهای روحانی عرصه علم و عمل سلسله برنامه‌های ماهانه‌ای را به‌صورت مراسم بزرگداشت برگزار کند.

پیشنهاد دوم این محقق حوزوی، برگزاری همایش بزرگداشت پنجاهمین سال ازتحال علامه امینی رحمه‌الله در سال آینده بود.

وی گفت: ناگفته نماند که بنیاد نهج‌البلاغه کتاب‌شناسی جامع علامه امینی رحمه‌الله را سامان داده و تنظیم کرده است که آماده نشر است.

سومین پیشنهاد حجت‌الاسلام والمسلمین دین‌پرور لزوم تدوین فرهنگ‌های لغات و اعلام در رویکرد حوزوی است، زیرا در فرهنگ‌های رایج نگرش‌های دینی و حق مطلب پیرامون شخصیت‌های حوزوی رعایت نشده و حتی گاه با اغراض خاصی به بیان مطالب پرداخته شده است.

«نظام کتاب‌داری نوین اسلامی» با بهره بردن از تلاش‌های علمی کتاب‌داران اسلامی آخرین پیشنهاد این محقق کتاب‌شناس بود که تدوین و اجرایی کردن آن دارای دو فایده سلبی و ایجابی است. هم از جهت خروج از سلطه نظام‌های رایج کتاب‌داری غربی مفید است و هم موجب می‌گردد با برجسته‌سازی پیشینه کتاب‌داری در تمدن اسلامی به ارائه یک مکتب کتاب‌داری اسلامی و ایرانی پرداخت.

حجت‌الاسلام والمسلمین حسینی کوهساری هم در حاشیه بازدید حجت‌الاسلام والمسلمین آشتیانی از خبرگزاری حوزه در نشست با وی، گفت: تمام هدف این مجموعه این است که در چارچوب کلان نظام و منویات رهبر انقلاب، مراجع و بزرگان حوزه حرکت کند و این مسئله را برای خود اصل و سیاست می‌داند.

مسئول مرکز ارتباطات و امور بین‌الملل حوزه‌های علمیه با بیان این‌که این مجموعه برخود لازم می‌داند، برای ادامه حرکت بهتر قوی‌تر، از راهنمایی‌های بزرگان و مسئولان حوزه نهایت استفاده را ببرد، اظهار داشت: نگاه و سیاست این خبرگزاری این بوده که بتواند همه اخبار حوزه و حتی بین‌الملل را پوشش دهد و در عین حال، سهم حوزه علمیه و مدارس استان‌ها را در مباحث خبری تقویت کند. وی مطالبه‌گری را رسالت رسانه رسمی حوزه دانست و ابراز داشت: جریان‌سازی خبری، تولید محتوا و معرفی نخبگان، نویسندگان حوزه، حفظ شأن مرجعیت حوزه و تعامل با نهادهای مختلف نظام از سیاست‌های خبرگزاری حوزه است.

حجت‌الاسلام والمسلمین حسینی کوهساری، استفاده از همه ظرفیت رسانه حوزه برای ارتباط و هم‌فکری با سایر رسانه‌های داخل نظام و خارج کشور و تربیت نیرو و کادرسازی رسانه‌ای در حوزه را از دیگر رسالت‌های خبرگزاری حوزه برشمرد و افزود: تلاش این است که این خبرگزاری با حمایت همه مسئولان، به بهترین وجه فعالیت‌های تعیین‌شده و محوله را انجام دهد.

نیم‌سال اول و دوم و یا هر دو نیم‌سال را انتخاب نمایند. امتحانات توسط مدرسه و در دو مرحله نیم‌سال اول و دوم بعد از اتمام محدوده هر نیم‌سال برگزار می‌گردد. نمره قبولی امتحانات در همه دروس ۱۲ می‌باشد. کلیه ضوابط درسی، امتحانی، حضور و غیاب، قبولی، تجدیدی، ثبت نمره و... طبق آیین‌نامه مصوب سال تحصیلی ۹۸-۹۷ می‌باشد و صبح روزهای پنج‌شنبه جزء ایام درسی می‌باشد.

ثبت‌نام، تا ۴ تیرماه ۹۸ از ساعت ۸ الی ۱۴ است و مدت دوره از ۱۰ تیر الی ۳ مرداد در حد فاصل میدان معلم و بسیج، حوزه علمیه امام کاظم رحمه‌الله ساختمان امام رضا رحمه‌الله، اتاق ۱۵ معاونت آموزش سطوح عالی می‌باشد و تلفن‌های تماس ۳۷۱۰۸۱۵۲ و ۳۷۱۰۸۱۹۳ در اختیار علاقه‌مندان است.

آیت‌الله خاتمی

گفتمان پاسخ‌گویی در کشور

باید گفتمان رایج شود

به گزارش خبرگزاری اپنا،

سخنگوی هیئت‌رئیس مجلس خبرگان رهبری، جلسه، ۲۷ خرداد هیئت‌رئیس خبرگان را تشریح و بیان کرد: اجلاس آینده مجلس خبرگان رهبری روزهای دوم، سوم و چهارم مهر در تهران برگزار خواهد شد و جلسه مشترک هیئت‌رئیس و کمیسیون‌های خبرگان نیز ۲۰ تیر تشکیل می‌شود.

«آیت‌الله سید احمد خاتمی» با بیان این‌که طرحی نیز از سوی کمیسیون پاسداری از ولایت‌فقیه مجلس خبرگان، به هیئت‌رئیس پیشنهاد شده بود که جهت بررسی بیشتر به مرکز تحقیقات علمی دبیرخانه مجلس خبرگان ارجاع شد. در این جلسه موضوعات مختلفی مطرح شد و اولین موضوع این بود که رسالت مجلس خبرگان رهبری در شرایط اضطراری انتخاب رهبر است و در این زمینه تکلیف را صحن علنی خبرگان تعیین خواهد کرد و مطلقاً تاکنون درباره رهبر آینده، صحبتی نشده و همه این‌ها به صحن علنی مجلس خبرگان موکول است و هیچ‌کس در این رابطه خبری ندارد؛ چون اساساً موضوع آن مطرح نیست.

سخنگوی هیئت‌رئیس مجلس خبرگان رهبری با اشاره به موضع قاطع مقام معظم رهبری در برابر رئیس جمهوری آمریکا در دیدار با نخست‌وزیر ژاپن ابراز داشت: موضع عزت‌مندانه رهبر معظم انقلاب هم‌چون مواضع امام راحل عظیم‌الشان بود که مایه افتخار انقلاب و نظام اسلامی شد و می‌توان گفت، این موضع شجاعانه بسیاری از نقشه‌های چندماهه ترامپ را به هم ریخت.

وی در ادامه از نقش مردم به‌عنوان صاحبان انقلاب اسلامی یاد نمود و بر لزوم پاسخ‌گویی مسئولان تأکید کرد و گفت: گفتمان پاسخ‌گویی در کشور، باید گفتمان رایج شود. همه مسئولان در این نظام به‌همان اندازه که خود را مؤظف به خدمت و انجام وظیفه می‌دانند، باید خود را در برابر مردم پاسخ‌گو نیز بدانند و این فرهنگ نهادینه شود.

فراخوان

فراخوان هفتمین دوره آموزشی

بنیاد فرهنگ جعفری آغاز شد

مدیرعامل بنیاد فرهنگ جعفری خبر از فراخوان هفتمین دوره آموزشی این بنیاد با حضور طلاب و دانشجویان به منظور آغاز سال تحصیلی جدید خبر داد.

حجت‌الاسلام سیدحسن حائری امروز دوم تیرماه در گفت‌وگویی خبرنگاران اظهار کرد: بنیاد فرهنگ جعفری در ۵ حوزه دانشی «تاریخ کلام»، «تاریخ صدر اسلام»، «علوم رجال و حدیث»، «امامت تطبیقی و تبیینی» و «نقد قرآنی وهابیت» برای برگزاری هفتمین دوره آموزشی از میان طلاب و دانشجویان علاقه‌مند جهت یک دوره عمومی سه ساله، دانش‌پژوه می‌پذیرد.

مدیرعامل بنیاد فرهنگ جعفری به شرایط ثبت‌نام اشاره کرد و افزود: اتمام پایه هفتم حوزه یا معادل دانشگاهی آن و موفقیت در آزمون کتبی و مصاحبه از جمله شرایط می‌باشد، همچنین از مزایای دوره می‌توان به اعطای گواهی‌نامه پایان دوره، اولویت پذیرش در دوره‌های پژوهش، پرداخت کمک هزینه تحصیلی و اولویت همکاری در برنامه‌های فرهنگی بنیاد اشاره کرد.

حجت‌الاسلام حائری در بخش دیگری از سخنان خود به معرفی بنیاد، اهداف و رسالت‌های آن پرداخت و بیان کرد: بنیاد فرهنگ جعفری رحمه‌الله با الطاف الهی در ابتدای امر به همت علاقه‌مندان به علامه فقید آیت‌الله محمدرضا جعفری رحمه‌الله و سپس تحت اشراف علمی و حمایت‌های حضرت آیت‌الله علوی بروجردی فعالیت خود را از سال ۱۳۸۲ آغاز کرد.

مدیرعامل بنیاد فرهنگ جعفری ادامه داد: این بنیاد هدف خود را تقویت و ترویج معانی و معارف مکتب جعفری اثنی عشری و پاسخ‌گویی به شبهات معاندان نسبت به تشیع به ویژه در حوزه امامت و ولایت و پیرایش تاریخ اسلام از زنگار تحریف قرار داده است.

مدیرعامل بنیاد فرهنگ جعفری با اشاره به بخش‌های آموزش، پژوهش، فرهنگی و دفتر حفظ و آثار علامه جعفری، اظهار کرد: بنیاد جعفری در راستای اهداف خود تاکنون اقدام به برگزاری ۶ دوره آموزشی پژوهشی نموده است، دانش‌پژوه پس از گذراندن دوره آموزش در طول سه سال، موفق به دریافت دانش‌نامه می‌گردد و به دوره پژوهش راه می‌یابد.

وی با اشاره به مهم‌ترین موضوعاتی که در این دوره آموزش ارائه می‌گردد، افزود: «تاریخ کلام شیعه»، تاریخ تحلیلی صدر اسلام و نقش انمه رحمه‌الله در احیاء دین (تحقیقات مرحوم آیت‌الله جعفری رحمه‌الله)»، «امامت تبیینی (نگاه درون شیعی به موضوع و مسائل امامت)»، «معارف قرآنی (تحقیقات و مناظرات مرحوم استاد محمدرضا فریدونی)»، «نقد قرآنی شبهات وهابیت ایرانی همچون قلمداران و برقی و... (تحقیقات مرحوم استاد محمدرضا فریدونی)» از جمله این موضوعات می‌باشند.

وی با اشاره به دفتر تدوین و نشر آثار مرحوم علامه جعفری رحمه‌الله و کتابخانه ۳۰ هزار جلدی ایشان که به بنیاد اهدا شده است، گفت: این بخش به منظور تنظیم آثار مکتوب و تدوین مباحث گفتاری و نوشتاری مرحوم آیت‌الله جعفری رحمه‌الله شکل گرفته است که تاکنون بخش عمده‌ای از این آثار پیاده‌سازی و ۱۰ کتاب از تألیفات ایشان به چاپ رسیده است.

مدیرعامل بنیاد فرهنگ جعفری در پایان یادآوری کرد: علاقه‌مندان برای ثبت‌نام تا تاریخ ۱۵ تیرماه فرصت دارند که در روزهای شنبه تا چهارشنبه از ساعت ۱۶ تا ۲۰ به نشانی قم، بلوار امین، کوچه ۱۱، پلاک ۵ مراجعه و یا با شماره های ۳۲۹۱۷۶۱۰-۰۲۵، ۰۹۱۹۲۵۱۲۳۸۲ تماس حاصل نمایند. آزمون در روز ۱۶ تیرماه برگزار خواهد شد.

در مسیر ایجاد فرهنگ پژوهش

و تخصص‌گرایی شاید مشکلاتی

در ساختارها وجود داشته باشد

ولی ما باید پای همه مشکلات

بایستیم و با تلاش و کوشش

کار خود را به نتیجه برسانیم.

چنان‌که مرکز تخصصی

نهج‌البلاغه می‌تواند مأموریت‌های

خود را فراموستانه ببیند

یعنی در حوزه علمیه

مانند یک نهاد مرجع در موضوع

نهج‌البلاغه محسوب گردد.

امروز آمارها و تحلیل‌هایی که از وضعیت شهر قم و سایر شهرها گرفته شده، نشان‌دهنده این واقعیت است که دشمنان به دنبال تخریب شهر مقدس قم به روش شهرآندلس هستند.

به گزارش خبرگزاری حوزه، حجت‌الاسلام والمسلمین محمدرضا آشتیانی، ۲۹ خرداد در بازدید از خبرگزاری حوزه و هفته‌نامه آفق حوزه، با قدردانی از زحمات و تلاش‌های خبری رسانه رسمی حوزه، گفت: اطلاع‌رسانی به‌موقع باعث خنثی‌سازی بسیاری از توطئه‌های دشمنان علیه روحانیت و موجب اعتماد مردم به روحانیت شده است.

معاون جامعه مدرسین حوزه‌های علمیه افزود: جای تعجب است رسانه به این مهمی که این قدر دقیق، مشغول اطلاع‌رسانی و خنثی کردن توطئه‌های دشمنان علیه روحانیت است، کمتر مورد حمایت قرار می‌گیرد و بعضاً مشاهده می‌شود، رسانه‌ای که چندان اثرگذار نیست، به‌دلیل ارتباط با مسئولان مورد حمایت می‌باشد.

عضو‌جامعه مدرسین در ادامه با اشاره به القای امید در جامعه و رسالت‌های خبرگزاری حوزه در این زمینه، اظهار داشت: امروز شاهد مشکلات زیادی در جامعه هستیم و معتقدم، بر اساس آیات قرآن بالاترین عامل برای عبور از مشکلات القای امید است و این مسئله مهم یکی از رسالت‌های مهم خبرگزاری حوزه است.

دبیر‌ستاد امر به معروف و نهی از منکر استان قم بیان داشت: امروز اگر مردم را به آینده بهتر امیداور نکنیم، قطعاً دشمن به اهداف خود که همان ناامیدکردن مردم از نظام و انقلاب است، خواهد رسید. وی اظهار داشت: باید توجه داشت خبرگزاری حوزه جدای از انتشار اخبار، رسالت‌های دیگری هم دارد که از جمله آن، ایجاد امید در جامعه نسبت به نظام و انقلاب، تحلیل درست از حوادث، اطلاع‌رسانی به‌موقع و خنثی کردن توطئه دشمنان علیه نظام و روحانیت است. این استاد حوزه علمیه با بیان این‌که از دیگر وظایف این خبرگزاری، نقل دقیق

اولین دوره تابستانی علمی آموزشی دروس پایه‌های هفتم تا دهم (به صورت متمرکز و حضوری) در مدرسه علمیه امام کاظم رحمه‌الله با همکاری مدیریت سطوح عالی حوزه علمیه قم برگزار می‌شود.

به گزارش خبرگزاری حوزه، مخاطبان دوره، طلاب دارای کد تحصیلی فعال حوزه علمیه قم در سال ۹۸- ۹۷ (کد ۵۲۹ و ۵۳۰) و شرایط متقاضیان عبارت است از دارا بودن یکی از شرایط طلابی که حضور مستمر در کلاس‌ها داشته‌اند؛ اما موفق به شرکت در امتحان نشده‌اند و یا در امتحان قبول نشده‌اند؛ افرادی که جهت تکمیل سطح دو و سه حداکثر ۱۶۰ ساعت ناقصی دارند؛ قبولی در دروس انتخابی سال تحصیلی ۹۸-۹۷ و احراز معدل ۱۴ و بالاتر، نداشتن منع تحصیلی و ارائه ارزیابی تحصیلی، تعهد

پرس و جو

برمی‌خیزد. به خدا سوگند که اعراب مانند خضوع بچه حیوان نسبت به مادرش، در پیشگاه تو خاضع خواهند شد.»^(۵)

ابوطالب در واپسین لحظات و هنگام مرگ به فرزندانش چنین گفت:

من محمد را به شما توصیه می‌کنم؛ زیرا او امین قریش و راستگوی عرب و حائز تمام کمالات است. آیینی آورده است که دل‌ها بدان ایمان دارد، اما زبان‌ها از ترس شماتت به انکار آن برخاسته است. من می‌بینم که افتادگان و ضعیفان عرب به کمک او یا برخاسته، به او ایمان آورده‌اند و محمد به کمک آن‌ها برشکستن صفوف قریش قیام نموده‌است.

ای خویشاوندان من! از دوستان و حامیان حزب او (اسلام) باشید. هر کس او را پیروی کند، سعادتمند می‌گردد و اگر اجل مرا مهلت می‌داد، من حوادث و مکاره روزگار را از او دفع می‌نمودم.^(۶)

ابوطالب در واپسین لحظه‌های عمر خود نیز دست از یاری پیامبر اکرم برنداشت، بزرگان خانواده را مخاطب ساخته چنین گفت: چهار تن را به یاری پیامبر سفارش می‌کنم فرزندان علی و بزرگ قبیله عباس و شیر خدا حمزه که همراه از پیامبر حمایت کرده و فرزندم جعفر تا او را یاور باشید و شما که عزیزان من به فدایتان باد، همیشه برای رسول خدا در برابر دشمنان چون سپرها محافظ باشید.^(۷)

علامه امینی آخرین سخنان او را چنین بازگو می‌کند: یا معشر بنی هاشم اطیعوا محمدا و صدقوه تفلحوا و ترشدوا!^(۸) ای جماعت بنی هاشم! اگر محمد را اطاعت و تصدیق کنید، رستگار و هدایت می‌شوید.

و نیز گفت: محمد امین قریش است، راستگوی عرب است، دارای همه کمالات است، دل‌ها به او ایمان دارد، ولی زبان‌ها از ترس به افکار برخاسته‌اند. من می‌بینم که در آینده مستضعفان را خواهد شکست و بزرگان آن را خوار و خانه‌هایشان را خراب و بی‌پناهان را نیرومند خواهد کرد و در آخر گفت: به او مهر ورزید و از حمایت‌کنندگان حزب محمد باشید.^(۹) (ابوطالب بعد از چهل و چند سال تلاش در بستر مرگ افتاد و با هشتاد و اندی سال درگذشت.^(۱۰)

او را در سال ۱۰ بعثت در کنار قبر پدرش عبدالمطلب در قبرستان جحون به خاک سپردند. مزار او در سال ۱۳۳۵ق همراه گنبد عبدالمطلب تجدید بنا شد.^(۱۱)

۳. گواهی اهل بیت و نزدیکان ابوطالب

در مرحله اول پیامبرﷺ که صداقت او مورد تأیید قرآن می‌باشد، ایمان ابوطالب را تصدیق فرمود و علیﷺ و دیگر ائمهٔ اثنهٔ نیز بر ایمان او تأکید کردند. پیامبر اکرمﷺ فرمود: یا عم زبیت صغیرا و قنلت یتیمًا و نصرت کبیرًا فجزاک الله عنی خیرًا!^(۱۲) ای عمو از کوچکی مرا تربیت نمودی و در یتیمی مرا حمدا بنا کردی و در بزرگی ام مرا یاری نمودی، پس خداوند بهترین پاداش‌ها را به تو عنایت کند. و هم‌چنین فرمودند: من در قیامت شفیع پدر، مادر و عموم ابوطالب هستم.^(۱۳) وقتی علیﷺ خیر مرگ ابوطالب را به پیامبرﷺ داد، وی سخت گریست و به علیﷺ دستور غسل و کفن و دفن داد و از خداوند برای او طلب مغفرت نمود.

امام علیﷺ می‌فرماید: والذی بعث محمدا بالحق

نبیالو شفیع ابی فی کل مذنب علی وجه الارض لشقعه الله!^(۱۴) قسم به کسی که محمد را به حق به پیامبری برگزید، اگر پدرم در حق تمام گناهکاران روی زمین شفاعت کند، خداوند می‌پذیرد.

اگر ایمان ابوطالب را در یک کفه ترازو و ایمان این مرد را در کفه دیگر باطل در او راند، داشت.

هریک از این قطعات، قسمت کوچکی از عقاید مفصل و نغز ابوطالب است که هر یک به تنهایی در اثبات ایمان و اخلاص گوینده آن کافی است.
● ۲. طرز رفتار و کردار او در میان جامعه
نوع رفتار ابوطالب با پیامبرﷺ و نحوه فداکاری و دفاع او از ساحت اقدس رسول خداﷺ، می‌تواند آیینۀ فکر و روشنگر روحيات او باشد؛ زیرا ابوطالب شخصیتی است که راضی نشد برادرزاده‌اش، دل شکسته شود و علی‌رغم تمام موانع و نبود امکانات، زحمت بردن او را به شام پذیرفت.

پایه اعتقاد او به فرزند برادر، تا آن حد است که او را همراه خود به مصلی برد و خدا را به مقام او قسم داد و باران رحمت طلبید. وی در راه حفظ رسول خداﷺ از پای ننشست و سه سال زندگی در شکاف کوه و اعماق دره را بر ریاست و سیادت مکه ترجیح داد، تا آن‌جا که این وضعیت او را فرسوده ساخت و باعث رحلت او گردید. ایمان او به رسول خداﷺ به قدری محکم بود که راضی شد تمام فرزندانش کشته شوند، ولی پیامبرﷺ زنده بماند.

ابوطالب، شب‌ها علی را در رختخواب پیامبرﷺ می‌خوابانید تا اگر سوء قصدی در کار باشد، به پیامبرﷺ اصابت نکند. او حاضر شد تمام سران قریش به‌عنوان انتقام کشته شوند و طبعاً تمام قبیله بنی‌هاشم نیز کشته می‌شد.^(۱۵)

موضع ابوطالب در آغاز بعثت

روزی که پیامبرﷺ تمام خویشاوندان خود را جمع کرد و آیین اسلام را بر آنان عرضه نمود، ابوطالب به او گفت: «برادرزاده‌ام! قیام کن که تو و الامقامی. حزب تو گرمی‌ترین حزب‌هاست و تو فرزند مرد بزرگی هستی. هرگاه زبانی تو را آزار دهد، زبان‌های تیزی به دفاع تو

۱. گواهی آثار و اشعار و سروده‌ها

علاوه بر رفتار، آثاری که از ابوطالب برجای مانده گواهی بر ایمان و اخلاص او می‌دهد که به ایبائی از آن‌ها اشاره می‌شود:

نبی کموسی و المسیح بن مریم لیعلم خیارالناس ان محمداً فکل بامرالله یدعی ویعصم.^(۱۶) اانا بهدی مثل ما اتیا به

اشخاص شریف و فهمیده بدانند که محمدﷺ بسان موسی و مسیح، پیامبر است. او هدایت را برای ما به ارمغان آورد، همان‌گونه‌که مسیح و موسی و تمام پیامبران به فرمان خدا مردم را راهنمایی و از گناه باز می‌دارند. ابوطالب نه تنها پیامبری محمد را پذیرفته، بلکه اساس نبوت که یکی از اصول دین است، را به دیگران می‌شناساند.

امانیکم هذی کاحلام نائم تمنیتم ان تقتلوه وانما و من قال لیاقبرع بها من نادم نبی اتاه الوحی من عند ربه

ای سران قریش! تصور کرده‌اید که می‌توانید بر او دست بیاپید، در صورتی که آرزویی را که در سر می‌پرورانید، کم‌تر از خواب‌های آشفته نیست. او پیامبر است و از ناحیه خداوند بر او وحی نازل می‌شود و کسی که جواب منفی بدهد، انگشت پشیمانی به دندان خواهد گرفت.

رسولاً کموسی حظ فی اوّل الکتب الم تعلموا انا وجدنا محمداً و لاحیف فیمن خصه الله بالحب و انّ علیه فی العباد محبة

ای قریش! آیا نمی‌دانید که ما او را مانند موسی، پیامبر می‌دانیم و نام و نشان او، در کتاب‌های آسمانی قید گردیده است.

و بندگان خدا محبت مخصوص به وی دارند و نباید درباره کسی که خدا محبت او را در دل‌ها به ودیعت گذارده است، تأسیف خورد.

حتی اوسد فی التراب دفینا والله لن یضلوا الیک بجمعهم / و ابشریداک وقر منک عیونا فاصدع بامرک ماعلیک غضاضة / ولقد دعوت و کنت ثم امینا ودعوتنی و علمت انک ناصحی / من خیر ادیان البریة دینا و لقد علمت انّ دین محمدﷺ

ای برادرزاده‌ام! هرگز قریش به تو دست نخواهند یافت و تا آن روزی که لحد را بستر کنم و در میان خاک بخوابم، دست از یاری تو برنخواهم داشت.

آن‌چه را مأموری، آشکار کن و از هیچ چیز مترس و بشارت ده و چشمانی را روشن ساز. مرا به آیین خود خواندی و می‌دانم تو پنددهنده من هستی و در دعوت خود امین و درستکاری. حقاََ که کیش محمدﷺ از بهترین آیین‌هاست.^(۱۷)

از اشعار معروف ابوطالب که دلالت بر ایمان او دارد، قصیده‌های «المیه» و «مینه» او می‌باشد:

واحبته حبّ الحبيب المواصل لعمری لقد کلفت وجداً باحمداً و دافعت عنه بالذری والکواهل و جدت بنفسی دونه فحیمته
واظهر دیناً حقاً غیر باطل^(۱۸) وائده ربّ العباد بنصره
به جان خودم، به قدری به‌واسطه وجود احمدﷺ در وجد و سرور غوطه‌ورم که وجد را به زحمت آورده‌ام؛ زیرا او را مانند کسی دوست می‌دارم که دوست خود را به سینه گرفته باشد. جان خود را نثار او کنم و با اعضای رئیسه و غیررئیسه خود حمایت از او نمایم. خداوند او را پاینده بدارد که جمال اهل دنیا و نعمت دشمنان و زینت هر کوی و محفل است. پروردگار بندگان او را با توفیقات خود تأیید و یاری نمود و دین حق را ظاهر و محقق کرد که باطل در او راند.

هریک از این قطعات، قسمت کوچکی از عقاید مفصل و نغز ابوطالب است که هر یک به تنهایی در اثبات ایمان و اخلاص گوینده آن کافی است.

● ۲. طرز رفتار و کردار او در میان جامعه

نوع رفتار ابوطالب با پیامبرﷺ و نحوه فداکاری و دفاع او از ساحت اقدس رسول خداﷺ، می‌تواند آیینۀ فکر و روشنگر روحيات او باشد؛ زیرا ابوطالب شخصیتی است که راضی نشد برادرزاده‌اش، دل شکسته شود و علی‌رغم تمام موانع و نبود امکانات، زحمت بردن او را به شام پذیرفت.

پایه اعتقاد او به فرزند برادر، تا آن حد است که او را همراه خود به مصلی برد و خدا را به مقام او قسم داد و باران رحمت طلبید. وی در راه حفظ رسول خداﷺ از پای ننشست و سه سال زندگی در شکاف کوه و اعماق دره را بر ریاست و سیادت مکه ترجیح داد، تا آن‌جا که این وضعیت او را فرسوده ساخت و باعث رحلت او گردید. ایمان او به رسول خداﷺ به قدری محکم بود که راضی شد تمام فرزندانش کشته شوند، ولی پیامبرﷺ زنده بماند.

ابوطالب، شب‌ها علی را در رختخواب پیامبرﷺ می‌خوابانید تا اگر سوء قصدی در کار باشد، به پیامبرﷺ اصابت نکند. او حاضر شد تمام سران قریش به‌عنوان انتقام کشته شوند و طبعاً تمام قبیله بنی‌هاشم نیز کشته می‌شد.^(۱۵)

موضع ابوطالب در آغاز بعثت

روزی که پیامبرﷺ تمام خویشاوندان خود را جمع کرد و آیین اسلام را بر آنان عرضه نمود، ابوطالب به او گفت: «برادرزاده‌ام! قیام کن که تو و الامقامی. حزب تو گرمی‌ترین حزب‌هاست و تو فرزند مرد بزرگی هستی. هرگاه زبانی تو را آزار دهد، زبان‌های تیزی به دفاع تو

اخلاص شرط علم اندوزی

آیت‌الله حق‌شناس تهرانی

بزرگان دین می‌فرمایند که این علوم رسمی حوزوی که سراسر قیل است و قال، طریقت دارد؛ یعنی مثل نردبانی است که شما را به مقصد می‌رساند. اگر همراه با تحصیل علم، تواضع آمد، حسن‌نیت آمد، ملامت زبان آمد و با اجتماع به نحو صحیح برخورد کردید، هم‌نشینی با خوبان آمد، ادب و حکمت آمد، معلوم می‌شود که علم تو «آیةٔ محکمهٔ» است و اگر این صفات، همراه علم پیدا نشد، معلوم می‌شود که آن علم، نردبان نشد و تو را به مقصد نرساند.

اگر درتحصیل علم حسن‌نیت داشتی، پس چرا بعد از ۴۰ سال تحصیل، هنوز آگاهی دل پیدا نشده است؟ سال‌هاست که این اصطلاحات علمی رامی‌خوانی، ولی آیةٔ محکمهٔ نشده است! آیةٔ «لاولئ النهی» نشده است! چرا این علوم در قلب تثبیت نشده است؟ چرا این قلب رنگ خدایی نگرفته است؟! جواب این سوآلات این است که چون اخلاص در عمل نبوده است. انسان اگر بخواهد علمش الهی بشود، باید در تحصیل علم، قصدش خدایی باشد. باید بگویی که پروردگار! من تحصیل علم می‌کنم، برای این‌که به افراد جامعه خدمت کنم، نه این‌که مدرک بگیرم و به فلان مقام برسم. این مقامات باد هواس‌ت! غایت علم روشنایی است، العلم نوز. اگر برای علم غایت و هدف مادی معین کنیید، علم را حقیر کرده‌اید. جناب ملا صدرا می‌فرماید: علم صحیح آن است که قلب را روشن کند.

● اثر بی‌اخلاصی در تحصیل علم

اگر خدای ناکرده‌کسی در تحصیل علم،هدفی غیر از خشنودی پروردگار داشته باشد، و به‌دنبال بحث و مناظرات علمی باشد، چنین علمی در برزخ نقش نخواهد داشت و به قول شیخ بهایی: علم رسمی سر به سر قیل است و قال

نه از او کیفیتی حاصل نه حال

● حفظ زبان از شرایط علم‌اندوزی

وقتی که موسی و هارونﷺ پیش فرعون می‌رفتند، پروردگار فرمود: «فقلوا له قولاً لئیناً» (طه/۴۴) یعنی با نرمی با او صحبت کنید. محصل علم باید نرم زبان باشد، خوش برخورد باشد که امام صادقﷺ در حدیثی سلاح طالب علم را نرم زبانی معرفی و فرموده‌اند: «سلاحه لبین الکلمة»؛ (کافی/ج۱)

یکی از مراجع عراق به قم آمده بود، وقتی بنده به منزل ایشان رفتم، اولین کتابی که به آن برخوردم، کتاب جامع السعادات بود. گفتم: آقا مگر شما کتاب جامع السعادات می‌خوانید؟ گفت: من که قابلیت ندارم این کتاب را بخوانم! بالاتر از من هم محتاج این کتاب هستند!!

● راه رسیدن به یقین

مرحوم آقای باقر بهبهانی وقتی مشغول به درس دادن بودند، فرمودند: درس امروز همین جا تعطیل باشد! همه بروند و فلان کس بنشیند. بعد به آن شخص فرمود: چرا شما بدون طهارت در مجلس علم حضور پیدا کردی؟ مگر نمی‌دانی که در مجلس علم ملائکه حاضرند؟ گفت: می‌دانستم آقا! ولی امکانات مهیا نبود.

این چه علمی است؟ این علم برای آقای بهبهانی از کجا آمده است؟ لازم نیست برای رسیدن به یقین، انسان چله‌نشینی کند، بلکه باید از کلاس اول که انجام واجبات و ترک محرمات است به ساحت بالا برود و احکام شریعت محمدی را مو به مو متابعت کند که خداوند می‌فرماید: «و ما آتاکم الرسول فخذوه و ما نهاکم عنه فانتهوا»؛ (حشر/۷) اگر این روش ادامه دار باشد، پروردگار مقام یقین به شما مرحمت می‌کند. ان‌شاءالله تهیه و تنظیم: دکتر علی‌اکبر بخشی

انتصاب اعضا و رئیس شورای تخصصی حوزوی

شورای عالی انقلاب فرهنگی

رئیس جمهور مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی در مورد انتخاب رئیس و اعضای شورای تخصصی حوزوی را برای اجرا به دستگاه‌های مجری ابلاغ کرد.

به گزارش خبرگزاری حوزه از تهران به نقل از شورای عالی انقلاب فرهنگی، مصوبه این شورا، در مورد انتخاب رئیس و اعضای شورای تخصصی حوزوی توسط حجت‌الاسلام والمسلمین حسن روحانی رئیس‌جمهور و رئیس شورای عالی انقلاب فرهنگی، برای اجرا به دستگاه‌های مجری ابلاغ شد.
متن کامل این مصوبه به شرح ذیل است:
شورای عالی حوزه‌های علمیه / دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی / شورای تخصصی حوزوی

مصوبه «انتخاب رئیس و اعضای شورای تخصصی حوزوی» که در جلسه ۸۱۷ مورخ ۱۳۹۰/۳/۷ شورای عالی انقلاب فرهنگی و بنا به پیشنهاد مورخ ۱۳۹۷/۱۱/۱ رئیس شورای تخصصی حوزوی به‌تصویب رسیده است، به‌شج ذیل برای اجرا ابلاغ می‌شود:

۱- به‌موجب بند ۴ ماده ۴ آیین‌نامه شورای تخصصی حوزوی (مصوب ۱۳۹۸/۸/۱۷ شورای عالی انقلاب فرهنگی) حجت‌اسلام حمید پارسانیا، احمد واعظی، سیدحسین ربانی، عبدالعزیز خسروپناه، سیدیوسف طباطبائی‌نژاد، سیدمصباح عاملی، محمودرضا جمشیدی، عبدالکریم بهجت‌پور، سیدمحمود مدنی و سیدحسین میرمعزی به‌عنوان فضایی صاحب‌نظر حوزوی برای عضویت در شورای تخصصی حوزوی به‌مدت ۳ سال انتخاب می‌شوند.

۲- به‌موجب بند ۲ ماده ۴ آیین‌نامه شورای تخصصی حوزوی (مصوب ۱۳۹۰/۸/۱۷ شورای عالی انقلاب فرهنگی) حجت‌اسلام آقایان حمید محمدی و محمدهادی رحیمی‌صادق و خانم فریبا علاسوند به‌عنوان نمایندگان شورای عالی انقلاب فرهنگی برای عضویت در شورای تخصصی حوزوی انتخاب می‌شوند.

۳- به‌موجب ماده ۳ آیین‌نامه شورای تخصصی حوزوی (مصوب ۱۳۹۰/۸/۱۷ شورای عالی انقلاب فرهنگی) حجت‌الاسلام والمسلمین آقای حمید پارسانیا، مجدداً برای یک دوره دیگر به‌عنوان رئیس شورای تخصصی حوزوی انتخاب می‌شود.

آیا حضرت ابوطالب به پیامبر ایمان آورد؟

با مطالعه در زندگی ابوطالب و تأمل در نحوه حمایتش از پیامبر، این پرسش مطرح می‌شود که چه عاملی او را وادار کرد تا در راه اسلام و حمایت از پیامبر، ایثارگری‌های بی‌مانندی نماید و از جان و مال و ریاست قبیله، گذشته و همه این‌ها و خود را به مخاطره بیندازد. آیا این همه فداکاری‌های ابوطالب را می‌توان به پای خویشاوندی وی با پیامبر گذاشت، یا این‌که او به پیامبر و مقصود او ایمان کامل و راسخی داشت؟

معاندان و دشمنان امیرمؤمنان علیه السلام، درباره ایمان ابوطالب به پیامبر ایجاد شبهه کرده‌اند. در پاسخ به این شبهه، کتاب‌های فراوان با استدلال‌های استواری نوشته شده؛ در این‌جا به برخی از آن‌ها به اختصار اشاره می‌شود.

نبیا ان نور نبی یوم القیامة لیطفن انوار الخلاق کلهم الا خمسة انوار: نور محمد صلی الله علیه و آله ، ونوری، ونور الحسن، ونور الحسین، ونور تسعة من ولد الحسین، فان نوره من نورنا خلقه الله تعالی قبل ان یخلق آدم علیه السلام بالفی عام؛ یعنی امام صادق علیه السلام از پدر گرامی‌شان نقل کرده که روزی امیرالمؤمنین علیه السلام در فضای مسجد نشسته بود و مردم گرد او جمع بودند که مردی برخاست و گفت: ای امیرالمؤمنین! چگونه است که شما در مکانی هستی که خداوند شما را در آن مکان قرار داده، در حالی که پدرت در آتش دوزخ در عذاب است؟

حضرت فرمود: خدازبان‌ت را ببرد، به خدایی که محمد را به پیامبری مبعوث فرمود، اگر پدرم تمام گناهکاران زمین را شفاعت کند خداوند آن را بپذیرد. مگر می‌شود پدرم در آتش عذاب باشد و پسرش تقسیم کنند بهشت و جهنم باشد؟

پسمت به آن‌که محمد را به پیامبری مبعوث فرمود، بی‌شک نور پدرم در روز قیامت همه انوار خلائق جز نور پنج نور: نور محمد، نور من و نور حسن و نور حسین و نور نه فرزند از اولاد حسین را خاموش و بی‌اثر می‌کند؛ زیرا نور او، از نور ماست و خداوند آن را دوهزار سال قبل از خلق آدم آفریده است.^(۱)

بسیاری از علمای اسلام، با پیروی از اهل‌بیت همگی اتفاق دارند که ابوطالب، یکی از افراد با ایمان و برجسته اسلام بوده است و برخی از دانشمندان اهل‌سنت، چون «زینی رحلان» مفتی مکه، درباره ایمان ابوطالب کتاب نوشته و به شهادت پاسخ داده‌اند.

در نتیجه، طرز تفکر و عقیده هر شخصی را از چند راه می‌توان به‌دست آورد:

۱. بررسی آثار علمی و ادبی که از او مانده است.
۲. طرز رفتار و کردار او در میان جامعه.
۳. عقیده دوستان و نزدیکان او.^(۲) بر اساس این سه گواهی شک و تردیدی در ایمان استوار ابوطالب بر پیامبر نمی‌ماند.

مرکز مطالعات و پاسخ‌گویی به شبهات حوزه

.....

● پی‌نوشت‌ها

۱. فروغ ابدیت/ج/ص ۳۰۰
۲. شرح نهج‌البلاغه، ابن‌ابی‌الحدید/ص ۳۱۶
۳. باید گفت در این موقعبت از تاریخ اسلام معاویه وپدرش در کجا بودند. سیره حلبی/ج/ص ۳۸۹
۴. فروغ ابدیت/ج/ص ۳۳۰
۵. سیره حلبی/ج/ص ۳۸۹
۶. متشابهات القرآن از ابن‌شهر آشوب در تفسیر سوره حج ذیل آیه ولینصرون می‌باشد
۸. الغدیر، همان/ج/ص ۴۶۷
۹. همان/ص ۳۶۶؛ نیز در سیره حلبی/ج/ص ۲۹۰ رجوع کنید
۱۰. طبری، تاریخ الامم والملوک/ج/ص ۲۷۷
۱۱. لبیب الیهیوتی، الرحلة الحجازیه/ص ۹۵
۱۲. علامه امینی، ابوطالب مظلوم تاریخ/ص ۱۳
۱۳. سیدجعفر مرتضی، المصحح من السیره/ج/ص ۱۳۴ تا ۱۴۲
۱۴. الصحة/ص ۲۴
۱۵. علامه امینی الغدیر/ج/ص ۳۸۰؛ نهج‌البلاغه/ج/ص ۶۸
۱۶. شیخ صدوق، کمال‌الدین/ج/ص ۱۷۵، ۱۷۴، باب ۱۲/ص ۳۲
۱۷. ابن‌ابی‌الحدید، شرح نهج‌البلاغه، چاپ بیروت/۱۴/ص ۶۸
۱۸. شرح نهج‌البلاغه/ص ۱۴/ص ۷۰؛ الحجة/ص ۱۷ و ۱۵؛ اصول کافی/ص ۲۴۴
۱۹. الغدیر، همان/ج/ص ۳۹۲
۲۰. دلایلی بر ایمان ابوطالب . شمس‌الله صفر لکی با مقداری تلخیص و اضافه
۲۱. الغدیر، همان/ج/ص ۳۹۵
۲۲. از جمله این کتاب‌ها، فصوص‌الحکم ماحی‌الدین ابن‌عربی عارف‌نمای متفرح اهل‌سنت است که ابوطالب پدر امیرالمؤمنین را کافر می‌داند
۲۳. الغدیر/ج/ص ۳۳۰
۲۴. طبری، احتجاج/ج/ص ۵۴۶
۲۵. الغدیر، همان/ج/ص ۳۳۰

مقاله

برخورد با وی سرباز می‌زد.

تا این‌که در آخرین روز سال ۱۳۰۶ش، همسر رضاخان و گروهی از زنان دربار، برای حضور در مراسم نوروزی، وارد حرم حضرت معصومه علیها السلام شدند و دقایقی با پوششی نامناسب خودنمایی کردند. وقتی بافقی از این ماجرا آگاه شد، پیغامی برای زنان فرستاد و به حضور آنان در حرم، بدان وضع اعتراض کرد و چون مؤثر واقع نشد، شخصاً به آن‌جا آمد و از آنان خواست تا حرم را ترک کنند.

خانواده شاه، واقعه را به تهران خیر دادند. رضاخان خشمگین همراه با یک گروه مسلح زرهی، روانه قم و با چکمه وارد حرم مطهر شد. افراد گارد، عده‌ای را مضروب و بافقی را دستگیر کردند. رضاشاه شخصاً بافقی را به شدت مضروب ساخت و حین لگد زدن به وی، حسب عادت خود ناسزا می‌گفت؛ بافقی تنها ذکر یا صاحب‌الزمان را تکرار می‌کرد. آیت‌الله حائری که فضا را مناسب برخورد متقابل ندیده بود، فتوا داد: «صحبت و مذاکره در اطراف قضیه انفاقیه مربوط به شیخ محمدتقی (بافقی) برخلاف شرع انور و مطلقاً حرام است» و البته با تلاش‌هایش بافقی را از زندان رهانید.

رضاخان که تا آن زمان با حضور ریاکارانه در مجالس روزه، قصد محبوبیت‌رایی و زدن بنیان مذهب از درون پارادایم مذهب را داشت، در این اقدام احساسی و در قالب چهار مقوله؛ کشف حجاب دربار در حرم، ورود وحشیانه و موهن به صحن مطهر، ضرب و شتم زوار و نیز اهانت به یک عالم پیر زنجور و محبوب، تیرخلاصی به محبوبیت ساختگی خود و تاکتیک تظاهر مذهبی زد. این اقدام آغازی برای تقابل تمام عیار وی با جامعه مذهبی ایران بود. برخی محققان برآندک که جویایجاد شده علیه رضاخان به‌خاطر این هتک حریم حرم و روحانیت، کشف حجاب رضاخانی را که ملکه از ابتدا به‌دنبال آن بود، هشت سال به تأخیر انداخت. آن‌چه مسلم است این‌که حماسه شجاعانه بافقی خوبی تازه در رگ‌های طلاب مبارز ساری کرد؛ تا آن‌جا که امام خمینی علیه السلام در همان سال‌ها، وی را مبارزی معرفی کرد که باید الگوی طلاب در قیام باشد.^(۲)

۶. **تصویب قانون ممنوعیت اهانت به مراجع و توقیف نشریه موهن، نتیجه توهین به آیت‌الله بروجردی**

در سال ۱۳۳۱ش و در فضایی که حامیان مصدق، هم‌اوا با ایادی رژیم پهلوی قصد تنزل جایگاه روحانیت را داشتند، یک نشریه غیردولتی، مطلبی توهین‌آمیز نسبت به آیت‌الله بروجردی را منتشر ساخت. واکنش‌های عمومی بسیار فراتر از انتظار مسئولان نشریه بود و به سرعت گسترش یافت. اعتراض‌ها در مدتی کوتاه به بروجرد نیز رسید و مردم این شهر، وارد ساختمان فرمانداری بروجرد شدند و در آن تحصن کردند. ارسال پیام‌های اعتراض‌آمیز به نخست‌وزیر وقت از سوی گروه‌های مختلف مردم، فشار را بر مصدق مضاعف ساخت و نهایتاً دولت دستور به توقیف نشریه موهن و تصویب قانونی داد که بر مبنای آن، توهین به مرع تقلید و زعیم حوزه به توقیف نشریه و تعقیب عاملان آن می‌انجامید.

۷. **انزوی مصدق و سقوط وی، نتبجه سلسله اهانت‌های زنده به آیت‌الله کاشانی**

هرچند در علت‌کاوی پدیده‌های اجتماعی احصای عوامل موجد دشواری است، اما سیر حوادث مقطع منتهی به کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲، گواه تأثیر قطعی تلاش مصدق و ملی‌گرایان در دوری از جریان مذهبی و هتک حیثیت و به تعبیر خود مصدق، «لجن‌مال» کردن آیت‌الله کاشانی بود؛ همان آیت‌اللهی که محبوبیت وی مصدق را در غائله سی تیر به قدرت بازگرداند.

ابزار مصدق در برافروختن آتش اختلاف و هتک حیثیت آیت‌الله، روزنامه‌های حامی یا متعلق به دولت وی بودند. روزنامه هتاک «شورش» (متعلق به کریم‌پور شیرازی) یکی از برجسته‌ترین آن‌ها بود. محمود شروین از فعالان نهضت ملی که همزمان با هر دو شخصیت ارتباط داشت می‌گوید: «در این گیر و دار که گروه‌های مخالف، به تبلیغات و اتهامات علیه یکدیگر برخاسته بودند، روزنامه‌های طرفدار دولت [مصدق]، مهار گسیخته نسبت به آیت‌الله کاشانی چه همت‌ها و نارواگویی‌ها که انتشار نمی‌دادند.»

روزنامه شورش کار جسارت و اهانت را به جایی رساند که در صفحه اول روزنامه، عکس آیت‌الله کاشانی را ترسیم، پرچم انگلیس را بر عمامه آن زعیم روحانی نقش و طی مقاله‌ای به ایشان توهین کرد.

محمود شروین می‌گوید: «آیت‌الله کاشانی با دیدن آن مطالب، سخت متأثر شد. تلفن را برداشت و در تماس با مصدق، او را مورد گله قرار داد. من خود شاهد و ناظر بودم، آیت‌الله گفت: جناب آقای نخست‌وزیر! گذشته از سوابق دوستی طولانی، چگونه اجازه می‌دهید که در روزنامه شورش این چنین مرا مورد اهانت قرار دهند و پرچم انگلیس را بر عمامه من نقش نموده و در مقاله آن، کلمات شرم‌آوری نوشته شود؟ دکتر مصدق گفت: آقا! روزنامه مال ملت است، این ملت است. (یعنی این ملت است که شما را انگلیسی می‌داند و شما را شایسته آن الفاظ رکیک می‌شمارد!) آیت‌الله کاشانی جواب داد: آقا، کریم‌پور شیرازی در دریند، یک ویلای دولتی دارد و ماهانه از بیمه، حقوق یک وزیرا دریافت می‌کند، به کمر اسلحه بسته و در برابر افراد پلیس روزنامه‌اش منتشر می‌شود و شعار داده می‌شود؛ باز هم می‌فرمایید ملت است؟»^(۳)

این اهانت‌ها نتنها موجب محبوبیت و عزت مصدق نشد، بلکه به سرعت وی را در مسیر قهقراپی قرار داد. نتیجه این اقدامات تنهایی مصدق و جدایی یاران پیشین خود از سویی و نیزافت فاحش محبوبیت او بود. و البته بی‌تفاوتی مردم نسبت به برکناری وی توسط آمریکا به کمک چندتن از اوباش و فواحش، گواه آخرین خطای وی بود.^(۸)

ادامه در صفحه بعد

مروری بر واکنش‌های مردمی در برابر توهین به روحانیت

از زمان قاجار تا ۱۹ دی ۱۳۵۶

با مروری بر ادوار تاریخی ایران به‌وضوح می‌توان مشاهده کرد که توهین به مقام شامخ مرجعیت شیعه، همواره با واکنش تند مردم مواجه شده است و هرگاه سلاطین یا صاحبان قدرت، به مرجعیت شیعه توهین کرده‌اند، شمارش معکوس زوال قدرت آن‌ها در جامعه ایران آغاز شده است. نقطه اوج این نوع مواجهه و رخداد، در قیام ۱۹ دی ۱۳۵۶ است که بنابر شواهد تاریخی شمارش معکوس سقوط رژیم پهلوی پس از قیام ۱۹ دی کلید می‌خورد و در نهایت پس از ۱۳ ماه به پیروزی انقلاب اسلامی منتهی می‌شود. البته به جز ۱۹ دی ۱۳۵۶، وقایع بسیاری در تاریخ ایران مانند «زلزله قاجار»، «مقتضح شدن رضاخان و توطئه ضددینی و جمهوری‌خواهی وی»، «انزوی مصدق و سقوط وی» و «آغاز نهضت اسلامی بعد از بازداشت امام خمینی در خرداد ۱۳۴۲» را می‌توان از نتایج توهین به روحانیت عنوان کرد.

پایگاه مرکز اسناد انقلاب اسلامی در نوشتاری ضمن بازخوانی اهم موارد فوق در تاریخ معاصر ایران، بازخوردهای اجتماعی و واکنش‌های مردمی در برابر توهین به مقام شامخ روحانیت شیعه بررسی شده است.

همتای ترک خویش، آتاتورک آموخته بود.

شهید مدرس، نماینده آزادی‌خواه مردم در مجلس شورا، اما با تیزبینی، تمام قد در برابر جویجاد شده در مجلس به نفع توطئه رضاخان ایستاد. در مجلس بین آیت‌الله مدرس، رهبر جبهه اقلیت، و سیدمحمد تدین سردسته جناح اکثریت مجلس درگیری لفظی رخ داد و در نتیجه اعضای تشکیلات خود را به ترک مجلس دعوت کرد. در هنگام خروج، التهاب بالا گرفت و احیاءالسلطنه بهرامی نماینده شیراز و از حامیان رضاخان، سیلی محکمی به گونه مدرس زد و عمامه آن بزرگوار نقش زمین شد.

هرچند سیدمحمی‌الدین مزارعی نماینده دیگر شیراز، با سیلی محکم‌تری اهانت بهرامی را بی‌پاسخ نگذاشت، اما صدای سیلی بر گونه آیت‌الله مظلوم بسان آب سردی بر اکثریت موافق رضاخان بود و به یک‌باره فضای مجلس به نفع شهید مدرس و علیه جمهوری کذاب دیکتاتور جدید شد.^(۱) پیچیدن خبر سیلی، چون سیلی خروشان تمام

۱. **اهانت عین‌الدوله، نخستین جرقه‌های زلزل قاجار**
در سال‌هایی که بی‌کفایتی، وطن‌فروشی و فساد شاهان قاجار، بخش‌های مهمی از ایران بزرگ را از خاک کشور جدا ساخته و فشارهای اقتصادی بر مردم روزافزون بود، عین‌الدوله داماد مظفرالدین شاه به صدارت عظما رسید و اختناق را به اوج رساند. او که دریافته بود مهم‌ترین خطر بالقوه برای کیان قاجار جایگاه علما نزد مردم است، در همان اوان قدرت یابی، چهارده طلبه تهرانی را دستگیر کرد و ضمن ضرب و شتم در شهر گرداند و به نحو‌اهانت‌آمیزی به اردبیل تبعید کرد.

این اقدام عین‌الدوله آتشی زیر خاکستر برپا کرد که مرور روزها، عمق تأثیر مهلک آن را هویدا می‌سازد.

۲. **سقوط مسیو نوز و زلزل اقتدار حکومت، نتیجه اهانت وی به روحانیت و تداوم آن توسط حکام محلی**

مهاجرت صغری، ریشه در رفتار اهانت‌آمیز مسیو نوز بلژیکی و برکناری وی از سمتش داشت. این حادثه که از اهانت به روحانیون آغاز شد، به باور برخی از اندیشمندان کلید حرکت نهضت مشروطه است. «نوز فردی بلژیکی بود که برای اصلاح گمرک به ایران آمده بود. وی با استفاده از مقام خود، چنان بر اوضاع مسلط شده بود که به‌دستور کسی توجه نداشت و عامل اجرای مقاصد روس‌ها بود و چون حضور روحانیت در نهضت مشروطه غلبه داشت و روس‌ها مخالف آن بودند، نوز بلژیکی را لباس روحانیت پوشاندند و از او در حال مسخره‌ای عکس گرفتند.»^(۲)

انتشار این عکس در آستانه محرم سال ۱۳۲۲ قمری، موجی از تنفر را در بین مردم برانگیخت. در تهران، در بسیاری از منبرها گله و بدگویی از نوز می‌شد. آیت‌الله بهبهانی در بالای منبر و در مجلس درس، به تشریح این اقدام پرداخت. «طلاب علوم اطراف آقا را گرفته، بنای داد و فریاد را گذاردند که این لباس مذهبی ما است. اهانت به لباس مذهبی در هیچ مذهبی روا نیست. این رویداد بدبینی مردم را نسبت به حکومت برانگیخت.»^(۳)

چوب خوردن محمدرضا مجتهد کرمانی توسط ظفرالسلطنه، (حاکم کرمان) و تبعید او به رفسنجان، اهانت حاکم سبزوآر به روحانیت و اهانت وزیراکرم به آقای سیدجمال‌الدین قزوینی از جمله مواردی به شمار می‌روند که سنگ بنای شوم آن را موسیونوز بلژیکی گذاشته بود. این اتفاقات، در کنار وقایعی هم‌افزا چوب زدن بازاریان، و اهانت عوامل علاءالدوله حاکم مستبد تهران به سیدمحمد طباطبایی و سیدعبدالله بهبهانی در جریان اعتراضشان به این اقدام، واکنش‌های فوری و گسترده‌ای میان مردم و سایر روحانیون داشت. در مدت کوتاهی فضای سراسرخشم و التهاب نسبت به هتاک‌های زنده و مشتمل‌کننده حکام قاجار نسبت به مقدسات شیعه را ایجاد کرد؛ برپایی مراسمات مختلف و سخنرانی‌های کوبنده و تحرکات مردم از جمله این واکنش‌ها بود، اما این پایان ماجرا نبود و از آن‌جا که اهانت به روحانیت را تبدیل به رویه‌ای کلان کردند، واکنشی کلان‌تر از موارد فوق را می‌تلبید که در مهاجرت صغری تجلی یافت.

علما تصمیم گرفتند با تحصن در حرم عبدالعظیم، شاه را تحت فشار قرار دهند که به مهاجرت صغری مشهور شد. در مدت کوتاهی مدارس علمیه تعطیل شد و جمع متحصنین به ۲۰۰۰ نفر رسید که اوتادی از علما از جمله آنان بودند. نهایتاً خواسته‌های مکتوب علما به‌دست شاه رسید که پس از مجبور کردن حکومت به برقراری عدالت میان مردم، برکناری موسیو نوز و علاءالدوله . دو عامل اصلی اهانت به ساحت علما . از جمله آن بود و شاه، با خواری تمام این خواسته‌ها را پذیرفت و تحصن به پایان رسید و نهایتاً متحصنین در میان استقبال شکوهمند مردم بازگشتند.

۳. **اهانت به شیخ محمد واعظ و تأثیر آن بر عزل عین‌الدوله و پیروزی مشروطه**

سرن فاسد قاجار که از تبعات تقابل با علما در جریان مهاجرت صغری درس نگرفته بودند، در وفای به عهد خود در برپایی عدالتخانه، کوتاهی کرده و توهین و سرکوب علما را نیز تداوم بخشیدند. عین‌الدوله که به‌خاطر بی‌کفایتی و بیماری شاه بیشترین قدرت را داشت، کینه خود از علما را محور و مبنای رفتارهای خویش ساخت و به منظور ارباع مخالفین، اقدام به دستگیری و تبعید عده‌ای از علما کرد. به‌دنبال این اتفاقات و اجرا نشدن درخواست‌های مردم، علما و وعاظ، مجلسی علیه دولت عین‌الدوله با سخنرانی شیخ محمد واعظ ترتیب می‌دهند که ضمن حمله ایادی حکومت به مجلس، واعظ دستگیری می‌شود. هر چند وی با تلاش مردم آزاد شد، اما در جریان درگیری، یکی از طلاب شهید شد.

این موضوع که خشم و اعتراض مردم و علما را برانگیخته بود، منجر به خروج علما از تهران به سمت قم شد. آن‌ها در حرم حضرت معصومه علیها السلام بست نشستند که به مهاجرت کبری معروف شد.

در طی این حرکت، شمار متحصنین روز به روز افزایش یافت و به چندین هزار نفر رسید. «در تهران کار از این گذشت و به مأمورین و متصدیان رسید. پاره‌ای از افسران و افراد نظامی نیز متمایل به مردم شدند و با استعفا از خدمت، به متحصنین پیوستند.»^(۴)

به‌دنبال تحصن مشروطه‌طلبان و متعاقب آن بروز ناآرامی در بسیاری از شهرها، مظفرالدین شاه که بنیان سلطنت خود را متزلزل می‌دید، با برکناری عین‌الدوله، فرمان مشروطیت را امضا کرد و چند روز بعد از آن درگذشت.

۴. **مفتضح شدن رضاخان و توطئه جمهوری‌خواهی وی، نتیجه توهین به آیت‌الله مدرس**

رضاخان با توطئه جمهوری‌خواهی خود قصد داشت عملاً با تجمیع اختیارات نخست‌وزیری و ریاست جمهوری در خویش، به‌صورت نرم، طومار مشروطه را پیچیده و خود را رئیس‌جمهور مستبد و مادام‌العمر سازد؛ ترفندی که از

روحانی شهیدی که از حافظه و استعداد درخشانی برخوردار بود. کلاس چهارم و پنجم را در یک‌سال و با معدل بالا خواند. با وجود داشتن آینده درخشان، خود را وقف حوزه کرد و جان خود را به علم و عمل و در نهایت با شهادت مزیّن نمود.

● **تولد و علم‌اندوزی**

حجت‌الاسلام قنبر امیری از طلاب رزمنده استان اصفهان بود که سال ۱۳۴۸ش در یکی از روستاهای سمیرم به دنیا آمد. دوره کودکی‌اش در خانواده‌ای متدین سپری شد. در کلاس درس از دیگران جلوتر بود و دو کلاس را در یک‌سال می‌خواند. پس از پایان کلاس پنجم با تشویق خانواده و طبق میل درونی‌اش، به تحصیل علوم دینی روی آورد و در گام نخست مهمان حوزه صاحب‌الزمان علیه السلام شهرضا شد. او بخشی از مقدمات و مسایل اخلاقی را در آن حوزه آموخت و مدتی بعد طبق آیه «فلولا نفر من کل فرقة منهم طائفة»^(۱)به آشپانه اهل‌بیت علیهم السلام، شهر مقدس قم مهاجرت کرد و در حوزه قم تا پایان رسائل و مکاسات خواند.

● **روحیات اخلاقی و رفتاری**

در کنار علم‌اندوزی، به تهذیب نفس و رعایت اخلاق هم اهمیت می‌داد و به همین خاطر نوشته‌اند که حرف‌هایش در مردم و رزمندگان اسلام تأثیرگذار بود.

زمانی که به سمیرم می‌رفت یا در مزرعه، به پدرش کمک می‌کرد و یا به امر جماعت و منبر می‌پرداخت. کتابخانه‌ای در کنار مسجد تأسیس کرد و گامی مثبت در جهت ارتقاء سطح دینداری و هوشیاری روستاییان برداشت.

● **عروجی خونین**

این سرباز امام عصر علیه السلام با روحیه انقلابی و بصیرتی عاشورایی، به ندای «هل من ناصر» امام خمینی لبیک گفت و به مدد رزمندگان اسلام شتافت. یکبار در عملیات کربلای پنج از ناحیه دست مجروح شد.

عاقبت در سال ۱۳۶۷ و اواخر دفاع مقدس در جزیره مجنون به شهادت رسید و جاودانه تاریخ گشت. جسد مطهرش پس از چهارده سال به‌دست خانواده‌اش رسید و پس از تشییع باشکوه در گلزار شهدای تنگ خشک سمیرم دفن شد.

● **وصیت‌نامه شهید**

هر انسانی باید خود را آماده سفر به عالم آخرت کند؛ به‌طوری‌که هر وقت مرگ به سراغ او آمد، با آغوش باز بپذیرد.

منبع: شاهدان روحانی

تهیه و تنظیم: علی‌اکبر بخشش

انتشار کتاب

«دیباچ»، شرح زندگانی

آیت‌الله‌العظمی بروجردی علیه السلام

رونمایی شد

کتاب «دیباچ» شرح زندگانی آیت‌الله‌العظمی بروجردی شامگاه دوشنبه، با حضور جمعی از استادان و فضلالی حوزه در بیت ایشان در قم رونمایی شد.

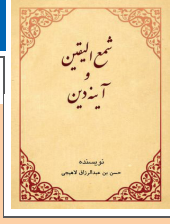
به گزارش خبرگزاری حوزه، مراسم رونمایی از کتاب «دیباچ» که شرح زندگانی مرجع عظیم‌الشان جهان تشیع، آیت‌الله‌العظمی بروجردی علیه السلام، است، ۲۷خرداد با حضور آیت‌الله علوی بروجردی در قم برگزار شد.

دراین مراسم، حجت‌الاسلام والمسلمین میرزایی، از دست‌اندرکاران تألیف این اثر، گفت: با توجه به حشرو نشرآیت‌الله علوی بروجردی با آیت‌الله‌العظمی بروجردی علیه السلام، طرحی را به دفتر وی ارائه کردیم تا از مصاحبه‌های این استاد حوزه که به‌صورت مستقل و موردی انجام شده بود، استفاده کنیم.

وی افزود: از نحوه زندگی شخصی، تعاملات سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و علمی و تمام مواردی که مرتبط با آیت‌الله‌العظمی بروجردی بوده است، گردآوری نموده و تلاش کردیم در کتاب دیباچ بیاوریم.

آثار ماندگار

شمع یقین
و آینه دین

میرزا حسن عبدالرزاق بن علی بن حسن لاهیجی معروف به میرزا حسن لاهیجی از حکمای متشرع عصر صفوی و فرزند فیلسوف بزرگ اسلامی ملا عبدالرزاق لاهیجی بوده است. او حدود سال ۱۰۴۵ق در قم متولد شد.

تحصیلات را از نزد پدر گرامی‌اش آغاز نمود و گفته‌اند که در ادامه از محضر فیض کاشانی و قاضی سعید قمی بهره‌مند شد. او از قم به کربلا و نجف اشرف سفر علمی نمود و پس از سال‌ها تحصیل و کسب علوم و معارف به زادگاهش مراجعت نمود.

از میرزا حسن بیش از سی اثر علمی در موضوعات مختلفی چون فلسفه، فقه، حدیث و دعا به جا مانده که رساله آئینه حکمت، اصول خمسه، رابع الکلم و بدایع الحکم، ستر مخزون و زواهر الحکم نمونه‌ای از آن‌هاست. ایشان عاقبت طبق قول صاحب ریاض در سال ۱۱۲۱ق در قم وفات نمودند و در قبرستان شیخان قم دفن شدند.

شمع یقین و آینه دین

کتاب «شمع یقین و آینه دین» از تألیفات حسن‌بن عبدالرزاق لاهیجی در موضوع کلام و عقاید اسلامی است که می‌توان آن را یکی از کتب شاخص در این موضوع معرفی نمود. مؤلف کتابش را به زبان فارسی و با متنی دلپذیر و قابل فهم نوشته است که البته صبغه حکمی و فلسفی نیز دارد. نگارش کتاب در پانزدهم شوال سال ۱۰۹۲ قمری به پایان رسیده است.

محتوا و مطالب کتاب

«شمع یقین» با یک مقدمه و پنج باب تنظیم و نگارش یافته و مؤلف در هر باب، به یکی از اصول پنج‌گانه عقاید شیعه پرداخته است.

باب اول کتاب در موضوع توحید و شامل هشت فصل است. در این باب سعی شده که با کمک ادله نقلی و نیز عقلی، توحید حق متعال اثبات شود. مؤلف در فصول یک تا پنجم، حول توحید ذاتی حق متعال بحث نموده و در فصل ششم تا هشتم نیز به افعال و صفات خداوند اشاره نمود. نگارنده در فصل ششم می‌نویسد: دلیل بر اثبات این صفات برای ذات مقدس خداوند بسیار است؛ از آن جمله یکی این است که موجودات عالم صاحب این صفات هستند و لذا به طریق اولی خالق این مخلوقات، این صفات را به صورت کامل داراست.

باب دوم کتاب درباره عدل الهی است که در پنج فصل نوشته شد. فصل اول در حسن و قبح افعال؛ فصل دوم در غایت فعل واجب الوجود؛ فصل سوم در وجوب اصلح و لطف خداوند متعال؛ فصل چهارم در تنزیه افعال واجب تعالی از ظلم و شر است و در فصل پنجم به مسئله اعمال عباد اشاره شد که در قالب سه مذهب جبر، تفویض و امر بین الامرین مورد بررسی قرار گرفت.

باب سوم در موضوع نبوت و شامل پنج فصل است. مؤلف در فصل اول می‌نویسد: به مقتضای رحمت شامله و حکمت کامله خداوند متعال، بر خداوند واجب است تعیین حاکمی موصوف به صفات عالیه برای تربیت نوع انسان و گرنه لازم می‌آید بطنان اشرف مخلوقات و هلاکت جمیع موجودات.

مؤلف در فصل پنجم، معجزه نبی مکرم اسلام ﷺ، یعنی قرآن را تنها راه اثبات نبوت ایشان می‌داند. باب چهارم کتاب در موضوع امامت و خلافت پیامبر اکرم است که در چهارده فصل نوشته شد. کتاب با موضوع معاد در دو بعد معاد جسمانی و معاد روحانی به پایان می‌رسد که شامل چهار فصل است.

نسخه

نسخه‌ای از کتاب «شمع یقین و آینه دین» در کتابخانه مسجد اعظم قم موجود است که به خط نستعلیق بوده و آخر آن کمی افتادگی دارد.

چاپ و نشر

این کتاب فاخر، در سال ۱۳۸۷ش توسط انتشارات سایه و در قطع وزیری به زیور طبع آراسته شده است.

گفتنی است که این اثر توسط برخی از پژوهشگران حوزوی تصحیح و تحقیق شده و حضرت آیت‌الله سبحانی مقدمه‌ای عالمانه برای آن نوشته است.

تهیه و تنظیم: علی اکبر بخش

مستثنی به مناسبت
از فتوی‌های مجله علمیه دانش

ت مدنی

ت عشق
سال پس از فنوا
دولت و احزاب عراق

محدثتی لایحل سببی در گفت و گو با همدلی
کسی که چشمش معطوف
به قدرت است، نمی‌بیند
ما افتخار می‌کنیم
آخوند حکومتی
هستیم

مصلحتی بهر آن
بر گفتگو با گروه‌های بدش
نواندیشی دینی
تنها راه حل
منازعات فرهنگی بود

شهره

روزنامه

پنجشنبه ۳۰ خرداد ۱۳۹۸ - ۱۴۴۰ شوال ۲۰۱۹ - سال پنجم - شماره ۸۰۰ - صفحه ۸ - قیمت ۳۰۰ تومان

محمدعلی حسنی
در گفتگو با همدلی
مردم ناموفق بودن
را متوجه شده
و می‌بینند

گفتگوی همدلی با علیرضا رحیمی
در پاسخ به انتقادات فرانسویان امید

من فقط یک رأی دارم

همدلی: علیرضا رحیمی امید مجلس هم در گفتگوهای کوتاه با همدلی با وجود اداهن به گفتگوهای مجلس تأیید دارد که حذف تندروها بهترین انتخابی بود که نتیجه رای مجلسی مردم در انتخابات سال ۹۲ بود. علیرضا رحیمی در گفتگو با همدلی همچنین تأیید بر اینکه طرفی اساسی اختلاف‌نظران با دیگر گروه‌ها و موضوعات نامشروع است که مداخله و مداخلت عمومی برای‌شان از هر نقطه دیگری بهتر است. کشور، به‌واسطه ندانم‌کاری‌هایی که وجود داشت، فراموشی‌های زیادی را به خود دیده بود و همین دلیل برای ما مهم‌ترین مسئله این بود که حضور افراطیون در مجلس را به‌تکرارین حالت ممکن خود بر سر سینه کشیم که خوب است. این مهم محقق شد. به پرسش‌های طرف شده پاسخ می‌دهم.

خواب حقیقی مسئولان قضایی برای فضای مجازی ایران

تیرماه جنجالی برای فضای مجازی

۴ عزمی عمومی در نهادهایی غیر از دولت
برای چار چوب‌بندی به فضای مجازی شکل گرفته است

همدلی از تخریب عمدی جنگل‌های زاگرس
با هدف زنده نگه‌داری برخی حیوانات گزارش می‌دهد

از تریاک تا سنجاب

ادامه از صفحه قبل

۸. آغاز نهضت اسلامی بعد از بازداشت امام خمینی در خرداد ۱۳۴۲

در سحرگاه پانزدهم خرداد سال ۱۳۴۲ و پس از سخنرانی کوبنده امام خمینی علیه جنایات محمدرضا پهلوی، دژخیمان رژیم به‌گونه‌ای وحشیانه و اهان‌آمیز به خانه ایشان یورش بردند و این مرجع عالی‌قدر را دستگیر و پنهانی به زندانی در تهران منتقل کردند.

محمدرضا پهلوی نمی‌دانست ابعاد این اقدام موهن، تاریخ ایران را به‌گونه‌ای دیگر رقم خواهد زد. با انتشار خبر، مردم قم، تهران و چند شهر دیگر به خیابان‌ها ریختند. انبوه جمعیت مردم تهران با شعار «یا مرگ یا خمینی» و «مرگ بر شاه»، تهران را دگرگون ساخت. محمدرضا که اساس حکومت ننگین خود را در خطر یافت با رگبار مسلسل چنان حمام خونی از مردم به راه انداخت که حتی اربابان غربی وی در بهت فرو رفتند.

اما این بار نیز رفتار توهین‌آمیز طاغوت در قبال وارثان انبیا، زمینه‌ساز زوال موهن شد. تأثیر این حادثه و پیامد آن یعنی کشتار ۱۵ خرداد در پیروزی انقلاب اسلامی چنان عمیق است که تحلیل آن مجالی نمی‌طلبد.

۹. حمله ۱۹ دی و آغاز شمارش معکوس حیات طاغوت؛ نتیجه اهانت به امام خمینی

پس از چهارده سال اختناق در ساحت سیاسی کشور، شهادت آیت‌الله مصطفی خمینی موجی از خشم علیه رژیم پهلوی را ایجاد کرد و برپایی مراسمات مختلف، تابلوی ذکر علنی نام امام خمینی و خروش علیه محمدرضا پهلوی را در هم شکست. در این فضا، محمدرضا پهلوی در یکی از احمقانه‌ترین اقدامات حیات خویش، برای ضربه به محبوبیت امام و نیز تخلیه احساسی خشم خود، تصمیم به انتشار مقاله‌ای توهین‌آمیز علیه ایشان گرفت.

در اواسط دی‌ماه ۱۳۵۶، مقاله به‌صورت مهیور به مهر رسمی دربار، به روزنامه اطلاعات رسید که نام جعلی رشیدی مطلق به‌عنوان نویسنده انتخاب شده بود. اسناد متعدد گواه آگاهی کامل محمدرضا از مفاد مقاله و نقش او در نشر آن دارد. مقاله ضمن معرفی بی‌حجابی، به‌عنوان فضیلت و حجاب، به‌عنوان کهنه پرستی و ارتجاع، به اهانت مستقیم به امام خمینی ﷺ پرداخته بود.

با انتشار این مقاله اولین واکنش‌ها در شهر قم و حوزه‌های علمیه آغاز و دروس حوزه در روز ۱۸ دی تعطیل اعلام شد. انبوه محصلین و مدرسین به خانه مراجع رفتند و از آنان خواستند دستگاه جبار را وادارند که این اهانت را جبران کنند.^(۱)

بازاریان قم با مشاهده حرکت حوزه علمیه، تصمیم به تعطیلی مغازه‌های خود در ۱۹ دی گرفتند. در این روز، تعداد طلاب و اساتید و نیز اقاشار مختلف مردم با راهپیمایی به سوی منازل بزرگان حوزه، رفته رفته خروشان‌تر می‌شد. در عصر این روز بیش از ۳۰۰ نفر^(۲) به سمت بیوت علما رهسپار شدند و قاطبه مراجع و علما با موضعی قاطع علیه محمدرضا پهلوی، از نهضت امام خمینی ﷺ حمایت کردند. نیروهای رژیم پهلوی از طرخی که از تهران ابلاغ شده بود، به قصد کشتاری هم‌چون ۱۵ خرداد در پیش‌حضور داشتند. مردم که بر اساس گزارش ساواک^(۳)

تعدادشان به ۱۰ هزار نفر رسیده بود، از بیت آیت‌الله نوری به سمت بیت آیت‌الله مشکینی راهی شدند.^(۴) آنان برای ندادن بهانه به مسلحین، به آرامی از جلوی صفشان درحال عبور بودند که با شکسته شدن شیشه بانک ملی توسط یکی از مأموران، دستور تیربار شدن و رژیم پهلوی حمام خونی دیگر برپا کرد. تعداد شهدا و زخمی‌ها به حدی زیاد بود که جدای از مجروحینی که به منازل برده شد، تخت‌ها، راه روها و کف اتاق بیمارستان‌ها مملو از شهدا و مجروحین بود.^(۵)

حماسه مردم قم در نوزدهم دی ۵۶ تبلور بیداری مردم، عشق آسمانی آنان به مرجعیت و خیزشی بی‌انتها به رهبری امام بود. ایشان در سخنرانی کوبنده خود پس از جنایت رژیم پهلوی، این اقدام را به مثابه پایان عمر ننگین رژیم پهلوی دانسته و مرگ آن را نوید دادند. سیر تطور حوادث بعدی نهضت نیز نمایاند که این اهانت به ساحت مرجعیت تیر خلاصی بر پیکر رژیم پهلوی بود. حماسه ۱۹ دی نقطه عطف چهل‌های پیاپی بود که مردم شهرهای مختلف در تکریم شهدای نهضت می‌گرفتند و با خون خود پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی را امضا کردند.

پی‌نوشت‌ها

- سیدجلال‌الدین مدنی، تاریخ تحولات سیاسی و روابط خارجی
- روح‌الله حسینیان، چهارده قرن تلاش شیعه برای ماندن و توسعه
- مدنی، سیدجلال‌الدین؛ پیشین، ص ۱۱۷
- پیامدهای سبیلی‌زدن به مدرس
- ن.ک.حجت‌الاسلام حسینیان، روح‌الله، پیشین، ص ۳۸۵-۳۸۶
- برای مطالعه بیشتر در این موضوع ن.ک. همان
- حمید کریمی، خاطرات دکتر محمود شریون
- برای مطالعه بیشتر در خصوص تحلیل روند منجر به کودتا ن.ک. صدرشیرازی، محمدعلی، دولت موقت، مرکز اسناد انقلاب اسلامی، تهران، ۱۳۸۰
- علی دوانی، نهضت روحانیون ایران، ص ۷ و ۸
- دوانی این آمار را برای حاضرین در سخنرانی آیت‌الله حسین نوری همدانی ذکر می‌کند و در آستانه دگربری به این جمعیت اضافه شده است.
- آرشیو مرکز اسناد انقلاب اسلامی، گزارش ۲۱ شهریور ۵۶
- حجت‌الاسلام حسینیان، روح‌الله، چهارده سال رقابت ایدئولوژیک شیعه در ایران
- دوانی، پیشین، ص ۳۶

واکنش مدیریت رسانه حوزه به مطلب موهن روزنامه همدلی

جلوی داعش فرهنگی را بگیرید!

مدیریت رسانه و اطلاع‌رسانی حوزه در واکنش به انتشار مطلب توهین‌آمیز در شماره ۱۱۷۵ (۲۶ خرداد) روزنامه همدلی علیه آیت‌الله سیداحمد خاتمی عضو هیئت‌رئیسه مجلس خبرگان رهبری، طی اطلاعیه‌ای نسبت به این اقدام غیراخلاقی و شرعی واکنش نشان داد. متن این اطلاعیه به این شرح است:

پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران، جریان نفاق و واپس‌گرایی، که هنوز نتوانسته بود شکست رژیم شاهنشاهی و پایان تسلط غرب بر ایران را باور کند؛ شروع به جنگ شهری و ترور شخصیت‌های فکری جریان انقلابی نمود. به‌طوری که می‌توان ایران اسلامی را بزرگ‌ترین قربانی تروریسم دانست.

پس‌از تقویت بنیادهای امنیتی و ارتقای توان دفاعی در برابر گروه‌های معاند و منافق، و ریکرددهای تهاجمی دشمن تغییر پیدا کرد و از ترور فیزیکی به ترور شخصیت تمایل یافت. اتهام‌زنی، دروغ‌پراکنی، شایعه‌سازی و تخریب چهره‌های شاخص از عادی‌ترین اقدامات این گروه بوده است.

خاطره‌های ناخنی چون کاریکاتوره‌های موهن علیه امام خمینی ﷺ، مراجع عظام تقلید دامت برکاتهم و بزرگان دینی، شهدای دفاع مقدس و رزمندگان اسلام در طول تاریخ انقلاب و هم‌چنین تصویر توهین‌آمیز نسبت به آیت‌الله علامه مصباح یزدی دامت‌برکاته که به تحسن بزرگ علما و مردم قم در مسجد اعظم انجامید و با پیام مقام عظمای ولایت دام‌طله پایان یافت، یکی از این دست اقدامات بود.

اخیراً نشریه نه‌چندان مطرح «همدلی» در تاریخ ۲۶ خرداد اقدام به انتشار تصویری تیرمونهی درباره آیت‌الله سیداحمد خاتمی، عضو هیئت‌محرّم رئیس مجلس خبرگان رهبری، عضو شورای عالی حوزه‌های علمیه و خطیب نماز جمعه تهران، نمود که در این خصوص چند مطلب به اختصار عرض می‌شود:

۱. این نشریه کم شماره و ۸ صفحه‌ای، که اتفاقاً مورد توجه نینمی‌باشد، با تأسی به شعار «برای مطرح شدن به بزرگان بتاز»، با جسارت به محضر روحانیت و علما کوششید تا با این کار قدری دیده شود و شاید مورد توجه اربابان خارج‌نشین قرار گیرد.

۲. به نظر می‌رسد، شیوه آیت‌الله خاتمی در خطبه‌های جمعه، مبنی بر انتقال صدای مردم و انتقاد از نارسایی‌ها و کم‌کاری برخی افراد و مسئولان و مطالبه‌گری حقوق ملت با صدایی رسا و در خطبه‌های جمعه، یکی از اصلی‌ترین دلایل توهین به ایشان آن هم در این مقطع حساس می‌باشد.

۳. این خرده نشریه چنین القا می‌کند که همه قریب به ۹۰۰ عالم و خطیب جمعه، فاقد بینش اجتماعی و درایت سیاسی هستند و می‌کوشند تا ایشان را وابسته به حکومت به‌معنای منفی آن معرفی کند حال آن‌که قدرت‌طلبی چیزی است و حمایت از نظام چیز دیگری، روشن است که بدون تردید موضع ایشان و سایر خطبای بزرگ، مقابله با آمریکا، اسلام‌آمریکایی و ابادی آن‌ها در داخل کشور و در عین حال حمایت از اصل جمهوری اسلامی، حقوق ملت و پاسداری از دین و ارزش‌های دینی است و این هرگز به معنای وابستگی به قدرت نیست بلکه معنای آن حمایت، هدایت، امر به معروف و نهی از منکر و نصیحت‌پدرانه به کارگزاران و متمدیان امر است.

۴. بر کسی پوشیده نیست که در وقایع مربوط به ناسامانی‌های اقتصادی، ارزی و اخلاقی به‌ویژه در چند سال اخیر، هیچ نهاد و جایگاهی به اندازه نهاد نماز جمعه، مطالبه امور ملت و دغدغه معیشت مردم را نداشته و دقیقاً در همان ایامی

دوره‌های کوتاه‌مدت بین‌المللی دانشگاه ادیان و مذاهب گسترش می‌یابد

حجت‌الاسلام یوسف غضبانی رئیس مرکز آموزش‌های الکترونیکی و آزاد دانشگاه ادیان و مذاهب، از آغاز به‌کار بخش آموزش‌های آزاد بین‌المللی مرکز آموزش‌های الکترونیکی و آزاد دانشگاه ادیان و مذاهب خبر داد و گفت: این بخش با هدف برنامه‌ریزی، مدیریت و اجرای طرح‌های آموزشی بین‌المللی در راستای رسالت‌های مرکز آموزش‌های الکترونیکی و آزاد دانشگاه ادیان و مذاهب تشکیل شده است.

به گزارش خبرگزاری حوزه، وی خاطر نشان کرد: سیاست‌گذاری راهبردی این بخش، استفاده بهتر از ظرفیت‌های آموزشی دانشگاه ادیان و مذاهب، هم‌افزایی با نهادها و مراکز هم‌سود در داخل کشور و زمینه‌سازی جهت مشارکت فعال و هدف‌مند با دانشگاهیان و مراکز علمی خارج کشور تعریف شده است. حجت‌الاسلام غضبانی تصریح کرد: این بخش در نخستین گام اجرایی خود در اردیبهشت سال جاری، اولین دوره بین‌المللی «آشنایی با قانون اساسی و ساختار سیاسی جمهوری اسلامی ایران» را با همکاری پژوهشکده

شورای نگهبان و دانشگاه امام صادق ﷺ برگزار نمود که با استقبال استادان و دانشجویانی از کشورهای آلمان، ژاپن، آفریقای جنوبی، آرژوئه، هندوستان، اسپانیا، فرانسه، پاکستان، ایرلند، لبنان و کانادا مواجه شد. این بخش در دومین گام خود، نخستین مدرسه تالیفاتی «مطالعات ایران‌شناسی معاصر» را در دستور کار خود قرار داده و تاکنون متقاضیانی از آلمان، آمریکا، ژاپن، بنگلادش، چین، ارمنستان، هندوستان، مصر، اسپانیا، اردن، فرانسه و هلند جهت شرکت در این مدرسه تالیفاتی ثبت‌نام کرده‌اند. وی در پایان گفت: مدرسه تالیفاتی «مطالعات ایران‌شناسی معاصر»، از ۲۴ مرداد تا ۳ شهریور، با چهار مضمون «دین و دین‌داری»، «هنر و معماری»، «فرهنگ و تمدن»، «سیاست و جامعه» با محوریت ایران معاصر، به ترتیب در شهرهای قم، اصفهان، شیراز و تهران برگزار خواهد شد و به‌تناسب، ظرفیت‌هایی را جهت ارائه و همراهی اساتید مطرح دانشگاه‌های داخلی و خارجی فراهم خواهد آورد.

اطعام دیگران هم همت گمارد. واجب است شخص حاجی گوسفندی ذبح کند و مقداری از گوشت آن را خود تناول کند و مقداری هم به دیگران بدهد. معنای حرمت گوشت خوک این نیست که خوردن گوشت حرام است.

هم چنین در حوزه هنر، اگر دین اسلام نوعی هنر و کیفیتی خاص از آن را منع کرده به این معنا نیست که با هنر مخالف است. خداوند متعال خود از هنر، بسیار تعریف و تمجید می‌کند، حتی خود را هنرمند معرفی می‌کند. مگر خداوند نمی‌فرماید: من زینت ایجاد کرده‌ام و مگر حقیقت هنر چیزی جز ایجاد زینت است؟ اگر خداوند می‌فرماید: زیناها للناظرین^(۱) یعنی من یک هنرمند هستم و آسمان‌ها را با هنری آفریده‌ام که هر بیننده‌ای لذت می‌برد.

گوسفندان را هم به‌گونه‌ای آفریده‌ام که وقتی با بره‌هایشان از آغل در می‌آیند و به‌دنبال مادرشان این طرف و آن طرف می‌روند از دیدن آن‌ها لذت می‌برند. این زیبایی‌ها را خداوند متعال خلق کرده است. او هنرمند است و از ما نیز می‌خواهد که هنرمند شویم و کاری کنیم که کارهایمان کمال‌آفرین، لذت‌بخش و سعادت‌آفرین باشد. از ما می‌خواهد که مواظب باشیم لایه‌لای کارهایمان چیزی نباشد که برای تکامل شما ضرر داشته باشد. ممکن است شما به برخی ضررها آگاهی نداشته باشید، اما من شناخت‌های لازم را در اختیار شما قرار می‌دهم، چنانکه نمی‌دانستید گوشت خوک مضر است و من شما را آگاه کردم. در حوزه هنر هم ممکن است از برخی مضرات خبر نداشته باشید و من به یاری شما خواهم آمد و شما را از آن مضرات آگاه خواهم کرد، اما معنای این هشدار این نیست که هنر بد است.

یکی از نعمت‌های مهم خداوند که در این زمان باید بیشترین بهره را از آن ببریم همه اقسام گوناگون هنر است. ولی همه این هنرها مز دارند. چنانکه در میان خوردنی‌ها برخی حلال و برخی حرام‌اند، در میان شنیدنی‌ها هم برخی حلال و برخی حرام‌اند. از رسول خدا ﷺ روایت شده است که «لیس منا من لم یغن بالقرآن؛ کسی که قرآن را با صدای خوش نخواند از ما نیست.»^(۲) یعنی در خواندن قرآن، هنرِ اعمال کنید و طوری قرآن بخوانید که شنونده از آن لذت ببرد. البته مقصود این نیست که در کنار خواندن قرآن از ابزار موسیقی استفاده شود و عده‌ای هم پآکوبی کنند! چنین کارهایی مضر است، اما استفاده از صدای خوب ضرر ندارد. یاد بگیرید که قرآن را بسیار خوب بخوانید به‌گونه‌ای که به هدف نهایی شما ضرر نزند.

قرآن آمده تا به روح شما تعالی بخشد و شما را به خدا نزدیک کند. نباید کاری کنید که روح شما به چهارپایان نزدیک شود، چنین کاری بد است. پس هنر، جایگاه بسیار رفیعی در زندگی انسان دارد. خداوند متعال خود را هنرمند می‌داند. امیرالمؤمنین علی علیه السلام یکی از هنرمندان برجسته عالم است. هنر سخن گفتن علی علیه السلام بی‌نظیر است. ما باید چارچوب ارزش‌های اسلامی و دستورات دین را درخصوص هنرهای گوناگون رعایت کنیم. اما ما در این دوران چهل‌ساله در این جهت مانند بسیاری جاهای دیگر کوتاهی کردیم.

ما در ساخت سلاح و تکنولوژی‌های علمی تا حدود زیادی پیشرفت کردیم و عقب‌افتادگی‌های گذشته را جبران کردیم.

ما امروز الحمدلله با کسانی رقابت می‌کنیم که عالی‌ترین تولیدات را در این زمینه دارند و در این زمینه خودکفا شده‌ایم و دیگر به آن‌ها احتیاجی نداریم. اما در بسیاری از بخش‌های دیگر هنوز آن‌گونه که باید کار نکرده‌ایم. این کوتاهی، قدری به ما روحانیان هم مربوط می‌شود. ما جهات فکری و بنیادی این‌گونه کارها را آن‌گونه که باید و شاید تبیین نکرده‌ایم. ما باید به این نقص و کوتاهی خود اعتراف کنیم. بیایید دست به‌دست هم بدهیم و در مبانی فکری این‌گونه مسایل بیشتر تلاش کنیم.

باید در تبیین این مسایل و قراردادن آن‌ها در چارچوب ارزش‌های دینی همت کنیم. به همین خاطر است که رهبر معظم انقلاب مدام ویژگی‌های لازم برای سینما را بیان می‌فرماید و از هنرمندان می‌خواهد که فیلم‌های مفید برای جامعه و فرهنگ دینی تولید کنند.

هنر باید با ارزش‌های دینی تطابق داشته باشد وگرنه مضر خواهد بود. پس باید هم ارزش‌های دینی را و هم فنون و مهارت‌های هنری را از متخصصانش بیاموزیم تا بتوانیم در این بعد هم از نعمت‌های خدا بهترین استفاده را برای تقرب به خدا و رسیدن به عالی‌ترین کمالات انسانی ببریم.

● پی‌نوشت‌ها

- ^۱حجر/۱۶
- ^۲کف/۷
- ^۳نحل/۶
- ^۴بنه/۸
- ^۵بقره/۱۷۲
- ^۶اعراف/۳۱
- ^۷حجر/۱۶
- ^۸بحارالانوار/ج۷۳/ص۳۴۲

رابطه هنر

با دین، انقلاب و اهداف انقلاب

نوشتاری از آیت‌الله مصباح یزدی

مطلب حاضر به قلم آیت‌الله محمدتقی مصباح یزدی به ضرورت‌های تبیین رابطه میان دین و هنر می‌پردازد. رواج سکولاریسم در زمان پهلوی و امتداد آن در هنر، علل محرومیت از ظرفیت‌های هنر و مراحل تحقیقات بنیادین در هنر از موضوعات مورد بحث در این مقاله است که قسمت دوم و پایانی آن تقدیم خوانندگان گرامی هفته‌نامه افق حوزه می‌شود.

● جایگاه زیبایی در زندگی انسان

هنر یا زیبایی توأم است، اما جایگاه زیبایی در زندگی انسان کجا است؟ نعمت‌های خداوند در عالم هستی از یک جهت به دو دسته تقسیم می‌شوند؛ یک دسته نعمت‌ها به‌گونه‌ای است که اگر ما انسان‌ها از آن‌ها استفاده نکنیم حیات ما به خطر می‌افتد، مانند خوردنی‌ها، هوا، نور و… اما دسته دیگر نعمت‌هایی هستند که نبود آن‌ها حیات ما را تهدید نمی‌کند و بدون آن‌ها هم می‌توانیم زندگی کنیم، ولی نبود آن‌ها موجب می‌شود که دل ما کمبودی را احساس کند و به‌دنبال لذت‌هایی باشد که وجود آن‌ها را برای خود لازم می‌داند. حکمت وجود این لذت‌ها خود داستانی دارد و نیازمند بحث‌های طولانی است. به هرحال انسان به چیزهایی احساس نیاز می‌کند که با دیدن آن‌ها یا شنیدن آن‌ها احساس لذت می‌کند. قرار نیست در این خصوص بحثی فلسفی و عقلی داشته باشیم، بلکه با مرور چند آیه از قرآن کریم می‌خواهیم ببینیم نگاه قرآن به مقوله زیبایی چگونه است.

● زیبایی در آینه قرآن

خدا در قرآن کریم می‌فرماید: یکی از حکمت‌هایی که در آفرینش آسمان‌ها لحاظ کرده‌ام این است که زیبا باشد: «زیناها للناظرین؛ آن را برای بینندگان آراستیم.»^(۱) خداوند متعال آسمان را به‌گونه‌ای خلق کرده است که وقتی در شب به آن نگاه می‌کنیم از دیدن ستاره‌های آن لذت می‌بریم. در آیهای دیگر به حکمت این‌گونه زیبایی‌ها اشاره کرده که می‌فرماید: «انا جعلنا ما علی الأرض زینةً لها لنلیبوهن ایهیم احسن عملاً؛ مسلماً ما آن‌چه را روی زمین است، زینت زمین قرار دادیم تا آنان را آزمایش کنیم که کدامشان از جهت عمل نیکوترند.»^(۲) خداوند می‌فرماید: این زینت‌ها و زیبایی‌های عالم خلقت، زمینه و مقدمه انتخاب شما را فراهم می‌کند تا شما با اختیار خود راه صحیح را انتخاب کنید. همه آن‌چه روی زمین است، از گیاهان، دریاها، خلیج‌ها، تپه‌ها و صحنه‌های طبیعی، در واقع زینت‌هایی برای زمین هستند. اگر همه زمین و آن‌چه در آن هست همه سیاه بودند، انسان از دیدن آن خسته می‌شد. اما بیابان‌های زمین هم با این‌که همه خاک است، در اثر عوامل طبیعی که تحت تدبیر الهی است آن‌چنان تغییر شکل‌های خاصی در آن صورت گرفته که انسان از تماشای همین بیابان‌ها هم لذت می‌برد. کوه‌ها نیز خود زیبایی خاصی دارد، به‌گونه‌ای که تماشای کوه برای انسان لذت‌بخش است. برخی بزرگان عاشق تماشای کوه بودند و تماشای کوه برای آن‌ها بسیار لذت‌بخش بود. خداوند می‌فرماید ما همه این آثار موجود بروی زمین را برای شما زینت قرار دادیم.

به آیهای دیگر اشاره کنم که شاید شما تا به حال به آن توجه نکرده باشید و پس از شنیدن آن اصلاً حیرت‌زده شوید. خداوند متعال در این آیه چوپایان‌ها را مخاطب اصلی قرار داده، می‌فرماید: هنگامی که شما گوسفندانتان را از آغل بیرون می‌آورید و به صحرای می‌برید و شب دوباره آن‌ها را به آغل برمی‌گردانید؛ در حرکت این گوسفندان زیبایی وجود دارد. هیچ وقت شما به این نکته توجه کرده بودید که خود این حرکت نعمتی الهی است و قرآن این نعمت را یادآوری می‌کند؟ زیبایی‌های فراوانی در عالم هستی وجود دارد که همه انسان‌ها زیبایی‌های آن‌ها را درک می‌کنند، اما خداوند دست روی چیزی گذاشته که متخصصان هم به آن توجه ندادند. اگر این آیه را حفظ نمود نمی‌خواندم و جا داشت که شما هم در وجود چنین آیهای در قرآن شک کنید. قرآن کریم می‌فرماید: ولکم فیها جمال حین تریحون و حین تسرحون؛ و برای شما در آن‌ها (رهمه‌ها) زیبایی است، آنگاه که آن‌ها را شبانگاه از چراگاه برمی‌گردانید و هنگامی که صبحگاهان به چراگاه می‌برید.^(۳)

ببینید خداوند، قرآن کریم و دین به مسئله زیبایی چقدر اهمیت داده‌اند و خداوند در تعالیم خود فراموش نمی‌کند که به ما بگوید رفتن گوسفند از آغل به صحرای هم زیبایی خاصی دارد و باید آن‌را درک کنید و لذت ببرید. کسانی که انگیزه تحقیق درباره مقوله جمال و زینت در قرآن کریم و در سایر منابع دینی را داشته باشند می‌توانند نکته‌های زیبایی را از این منابع استخراج و استفاده کنند. یعنی ما فظراً به‌دنبال زیبایی هستیم و زندگی انسان بدون زیبایی اصلاً یک زندگی خام، خشک و خسته‌کننده خواهد بود و خداوند بارها این نکته را یادآوری می‌کند که ما نعمت‌های خود را برای شما زیبا قرار دادیم و شما باید قدر آن را بدانید و شکر آن را به‌جا آورید.

● کشف و تبیین راه‌های ایجاد زیبایی

نکته دوم در مسیر این تحقیق، توجه به هنرهای طبیعی و اکتسابی است. این نکته را در قالب مثالی می‌توان توضیح داد. مواد غذایی که نیازهای حیاتی ما را تأمین می‌کند به دو شکل در دسترس ما قرار می‌گیرد؛ خداوند دسته‌ای از آن‌ها را در طبیعت به‌صورت آماده برای خوردن آفریده است و ما از آن‌ها استفاده می‌کنیم. مثلاً گیاهی خوردنی است که در طبیعت می‌روید و ما هم از آن استفاده می‌کنیم. دسته دیگر، خوراکی‌هایی است که انسان با استعداد خدادادی از ترکیب و پختن مواد گوناگون آن‌ها را آماده می‌کند. خداوند استعدادی در انسان قرار داده که با استفاده از آن می‌تواند یاد بگیرد چگونه مواد را با هم ترکیب کند و چگونه آن‌ها را بپزد و با مواد گوناگون به آن‌ها طعم و عطر بدهد تا خوردن آن لذت‌بخش باشد. خداوند متعال می‌توانست همه این کارها را خود انجام دهد، اما چون هدف این است که خلیفه خدا در این عالم با اختیار خود، خودش را بسازد، دایره اختیار را بسیار گسترده کرده و حتی خواسته که انسان درباره خوراکی‌های خود هم فکر کند که چه چیزی بخورد، چگونه آن‌ها تهیه کند و چگونه آن‌را بخورد که برای او نافع باشد.

در اموری که موجب جمال و زینت می‌شود نیز این تقسیم وجود دارد؛ برخی امور، به‌صورت طبیعی زینت دارند مانند همان مثال‌هایی که از

قرآن کریم مرور کردیم؛ خورج گوسفندان از آغل و بازگشت آن‌ها (لکم فیها جمال)، زیبایی آسمان و… به نظم کانت است که می‌گوید: در عالم دو چیز برای من لذت‌بخش است؛ یکی انجام مسئولیت و کاری که ارزش اخلاقی دارد که هیچ چیز برای من مثل این ارزش ندارد و لذت‌بخش نیست و دیگری تماشای آسمان. فیلسوف بزرگی که نقش عظیمی در فلسفه غرب دارد این سخن را می‌گوید. این زینتی است که خداوند متعال آماده و تقدیم ما کرده است. اما همان‌گونه که خداوند برای تهیه غذا استعدادی به انسان داده که با کمک آن، راه‌هایی برای تهیه غذا کشف کند تا بهتر از آن استفاده کند، استعداد ایجاد زیبایی در امور دیگر را نیز در اختیار انسان قرار داده تا از نعمت‌های خداوند بیشتر استفاده کند. اما به فعلیت رساندن این استعداد احتیاج به فعالیت ما دارد.

● تبیین رابطه دین و هنر

مسئله سوم این است که هدف از استفاده از نعمت‌های خدا چیست؟ این‌جاست که مسئله دین مطرح می‌شود. برخی گمان می‌کنند استفاده از این نعمت‌های خداوند در زمین و آسمان، همانند حیوانات تنها برای لذت بردن و پرکردن شکم و اشیاع غرایز است. در عمق دل اینان هیچ چیز دیگری نیست و همه نعمت‌های خداوند را ابزاری برای همین می‌دانند. به گمان ایشان حتی فعالیت‌های سیاسی هم برای این است که درآمد بهتر و زندگی لذت‌بخش‌تری داشته باشند و بهتر بتوانند خواسته‌های حیوانی خود را ارضاء کنند. عده زیادی این دیدگاه را دارند. البته من آماری در این‌باره ندارم، گرچه چندان هم نیازی به آمار نیست. شاید خود ما هم کم یا بیش در برهه‌ای از زندگی خودمان این بیش را تجربه کرده باشیم. دین آمده است تا به انسان بگوید: همه این زندگی دنیوی شما (هفتاد یا هشتاد یا صدسال، کم‌تر یا بیشتر)، یک سفر است و شما یک مقصد دارید که عمرآن مقصد، بی‌نهایت است. گمان نکنید مقصد شما همین دنیا است. مقصد حیوانات همین زندگی دنیوی است و وقتی بمیرند سفر آن‌ها به پایان می‌رسد، اما شما انسان‌ها برای این مقصد خلق نشده‌اید. زندگی دنیوی شما یک آزمایشگاه است تا از یک طرف آزمایش شوید و از طرف دیگر خودتان را بسازید به این خاطر که بتوانید از حیاتی بهره‌مند شوید که مرز ندارد: «خالدین فیها أبداً.»^(۴) آن حیات هیچ‌گاه تمام نمی‌شود. هدف اصلی دین آن است که بشر بفهماند که خدا هست و خداوند شما را برای هدفی آفریده و آن هدف و برای وی زندگی دنیوی محدود شماس‌ت. حیات در دنیا مقدمه و ابزار است و در حقیقت سفری است که شما باید مقصد آن را بشناسید و کاری کنید که از این سفر برای آن مقصد بی‌نهایت، توشه‌ای بردارید.

بنابراین، ما باید از نعمت‌های حلال دنیا به‌عنوان ابزاری برای رسیدن به آن مقصد استفاده کنیم، چنان‌که قرآن کریم می‌فرماید: «کلو ما من طبیات ما زرفناکم واشکرناوله؛ از خوراکی‌های پاکیزه‌ای که روزی شما قرار دادیم بپورید و شکر خدا را به‌جای آورید.»^(۵) همه مردم خودشان می‌دانستند که باید غذا بخورند، اما دین می‌گوید: به‌گونه‌ای از این نعمت استفاده کنید که نه‌تنها به مقصد شما ضرر نزند، بلکه به رسیدن به آن کمک کند و کاری کند که بهره شما در آن حیات زیاد شود. یعنی باید از این نعمت‌ها استفاده دینی و انسانی کرد. استفاده از این نعمت‌ها تنها برای پر کردن شکم و تولید مثل، استفاده‌هایی حیوانی است و حیوانات هم همین بهره را از دنیا دارند. انسان از آن جهت که انسان است باید کاری کند که سرشت ابدی و سعادت‌مندانه‌ای برای خود بسازد. راه رسیدن به این هدف این است که از این نعمت‌ها به شکل خاصی استفاده کند، به این معنا که استفاده از این نعمت‌ها به سعادت جاودانه او و عوامل مفید برای سعادت انسان ضرر نزند. البته انسان خود به‌تنهایی نمی‌تواند همه فرمول‌های رسیدن به چنین سعادت‌ی را کشف کند. به همین جهت، وحی آمده تا به او کمک کند و به او بیاموزد که از هر نعمتی چگونه استفاده کند که برای سعادت ابدی او مفید باشد. این سه مسئله شایسته است که به‌عنوان مقدمه مبنای کار پژوهشگران قرار گیرد و این‌شاء‌الله پژوهشگران همت کنند و این مقدمات را مورد تحقیق و بررسی قرار دهند.

● لزوم به‌کارگیری اقسام هنر در چارچوب ارزش‌های دینی

یکی از مباحثی که با این مقدمات ارتباط دارد تبیین نقش ارزش‌های دینی در هنرهای گوناگون است. هنر اقسامی دارد؛ قسمی از هنرها مستقیماً چشم ما را نوازش می‌دهند، مانند نقاشی، خطاطی و هنرهای زیبایی که در معماری به کار می‌روند. حاصل این هنرها این است که چشم ما از آن‌ها بیشتر لذت می‌برد. قسمی دیگر از هنر اموری است که گوش ما را نوازش می‌دهند، مانند صداهای خوش‌آهنگ و موسیقی. تعریف علمی موسیقی عبارت است از ترکیب صداها به‌گونه‌ای که انسان از آن لذت ببرد. البته مکملی هم دارد و آن این‌که گاهی موسیقی حزن‌آور است، اما باید توجه داشت که این نوع موسیقی نیز نوعی لذت عقلانی به‌دنبال دارد. بنابراین، تعریف علمی موسیقی این نیست که حتماً تار و تنبور در آن به‌کار رود. به هرحال، بخشی از هنر یا گوش ما ارتباط دارد در دستورات اسلام حکمی وجود دارد که به استفاده از این زینت‌ها در زندگی برای اطاعت خدا توصیه می‌کنند. برای مثال، قرآن کریم می‌فرماید: خذوا زینتکم عند کل مسجد؛ در هر مسجدی، زینت خود را همراه خود ببرید.^(۶) این دستور خداوند است که وقتی در اجتماع خداپسندی شرکت می‌کنید لباس زیبا بپوشید و خودتان را تمیز کنید و موهپایان را شانه و روغن بزنید تا کسانی که هم‌نشین شما هستند از نشستن با شما لذت ببرند و شما به‌گونه‌ای نباشید که دیگران بخواهند زود از شما جدا شوند. برای اجتماعی که شکل‌گیری آن برای شما مفید است از عواملی استفاده کنید که به تشکیل آن کمک کند، حتی با عطر زدن. دو رکعت

دین آمده است تا به انسان بگوید: همه این زندگی دنیوی شما

(هفتاد یا هشتاد یا صدسال، کم‌تر یا بیشتر)، یک سفر است

و شما یک مقصد دارید که عمرآن مقصد، بی‌نهایت است.

گمان نکنید مقصد شما همین دنیا است. مقصد حیوانات

همین زندگی دنیوی است و وقتی بمیرند سفرآن‌ها به پایان می‌رسد

اما شما انسان‌ها برای این مقصد خلق نشده‌اید. زندگی دنیوی شما

یک آزمایشگاه است تا از یک طرف آزمایش شوید و از طرف دیگر

خودتان را بسازید به این خاطر که بتوانید از حیاتی بهره‌مند شوید

که مرز ندارد: «خالدین فیها أبداً.» آن حیات هیچ‌گاه تمام نمی‌شود.

هدف اصلی دین آن است که به بشر بفهماند که خدا هست

و خداوند شما را برای هدفی آفریده و آن هدف و برای

این زندگی دنیوی محدود شماس‌ت. حیات در دنیا مقدمه و ابزار است

و در حقیقت سفری است که شما باید مقصد آن را بشناسید

و کاری کنید که از این سفر برای آن مقصد بی‌نهایت، توشه‌ای بردارید.

نمازی که با عطر بخوانید ثواب هفتاد رکعت نمازی را دارد که بی‌عطر بخوانید. عطر زدن، استفاده از زینت و جمال است و به کاری که موجب شود این زینت در عمل ما تحقق پیدا کند هنر گویند.

قسم دیگر هنر، هنرهایی است که در گفتار ظاهر می‌شوند. زیبا سخن گفتن به این معناست که انسان به‌گونه‌ای سخن بگوید که شنونده از شنیدن آن لذت ببرد و برای او خوشایند باشد. همه ما می‌دانیم یکی از ویژگی‌های برجسته قرآن – که قرآن خود روی آن مانور می‌دهد- همین زیبایی قرآن است. یکی از اعجازهای قرآن، اعجاز آن در فصاحت و بلاغت است. کسانی که می‌خواهند کلامشان زیبا شود سعی کنند ابتدا زیبایی‌های قرآن را درک کنند. این خود نوعی هنر است. ایشان باید تلاش کنند معلوماتی را که مقدمه این هنر است بیاموزند. پس از آن سعی کنند زیبایی‌های نهج‌البلاغه را درک کنند، نهج‌البلاغه زیبایی‌های فراوانی دارد. امیرالمؤمنین علی علیه السلام امیر سخن است و سخنان او زیبایی‌های بسیاری دارد که گاهی کفار هم با شنیدن آن میخکوب می‌شوند. یکی از اساتید دانشگاه در همین شهر قم که از آمریکا به اینجا آمده است، مبدأ مسلمان شدنش آشنایی با نهج‌البلاغه است. ایشان با شنیدن سخنان امیرالمؤمنین علی علیه السلام در نهج‌البلاغه زیبایی‌های آن‌را درک کرده و این زیبایی‌ها او را جلب کرده است. پس قسمی از هنر این است که انسان یاد بگیرد زیبا سخن بگوید.

اقسام دیگر هنر به هنرهایی از قبیل تئاتر، فیلم و امثال این‌ها مربوط می‌شود. این‌ها هنرهای کامل شده عصر حاضر است. بعد از سیر هنر در مراحل مختلف، اکنون مجموعه عظیمی از هنرها در قالبی جمع می‌شود که نام آن فیلم سینمایی است. گرچه آن‌گونه که معروف است، این شکل هنر، اختراع جوامع غیراسلامی است و ما آن‌را از غرب گرفته‌ایم، اما این قسم از هنر هم یک نعمت خدایی است. امروز علوم فراوانی در جوامع اسلامی رایج است که از غرب گرفته شده است، مانند دانش‌های فراوانی درخصوص طب. امروز اکثر پزشکان ما نسخه‌هایی می‌نویسند که از غرب یاد گرفته‌اند. هم چنین داروهای فراوانی در جامعه ما ساخته می‌شوند که فرمول آن‌ها را از غرب یاد گرفته‌ایم. گرفتن دانش‌های مفید از دیگران امر بدی نیست. باید دید هدف از این کار چیست و این دانش در چه راهی به کار گرفته می‌شود.

اگر دانش در مسیری به‌کار گرفته شود که به هدف انسانی زندگی ضرر بزند آنگاه مطلوب نخواهد بود و بد شمرده می‌شود. اگر این ارزشگذاری از طرف دین اسلام تعیین شده باشد با جان و دل باید آن‌را بپذیریم. برای مثال، در خوردنی‌ها اسلام می‌گوید: گوشت خوک حرام است. اگر گوشت خوک و گوشت بره کنار هم گذاشته شود ممکن است در نگاه سطحی تفاوتی بین آن‌ها دیده نشود و چه بسا برخی بسیار علاقه‌مند به خوردن گوشت خوک باشند و آن گوشت را بشان لذیذتر باشد و آن‌را ترجیح دهند، اما اسلام می‌گوید این گوشت را نخور! زیرا خوردن آن ضررهای جسمی و روحی فراوانی دارد که شما از آن بی‌خبر هستید. معنای این حرمت این نیست که اسلام خوردنی‌ها را ممنوع کرده است، بلکه مقصود اسلام این است که انسان از خوردنی‌ها طوری استفاده کند که برای کمالات انسانی او ضرر نداشته باشد. اسلام خوردن گوشت بره را حلال شمرده و انسان می‌تواند از این گوشت طیب کباب تهیه کند و خود بخورد و به

انسان‌ها می‌رسد.

امام جمعه همدان در ادامه افزود: خداوند متعال در قرآن کریم دو دستور به پیامبرگرمای اسلام ﷺ ابلاغ می‌فرماید: یکی دستور «قم الليل الا قليلا» و دیگری دستور «قم فانذره» که دستور اول مقدمه دستور دوم است؛ یعنی انسان اول باید علیه هوای نفس خود قیام کند و سپس، به انذار و تبلیغ دین بپردازد. وی از وضعیت فعلی حوزه‌های علمیه ابراز خرسندی کرد و گفت: امروز به‌برکت زحماتی که در حوزه علمیه قم کشیده شده است، حرف اسلام به اقصی نقاط جهان رسیده و حوزه علمیه در جایگاه ویژه‌ای قرار گرفته است.

● رسالت مهم مبلغان

حجت‌الاسلام والمسلمین نبوی معاون تبلیغ حوزه‌های علمیه نیز در این همایش به تبیین موضوعات مربوط به همایش پرداخت و اظهار کرد: در طول تاریخ هیچ‌گاه جنگ حق و باطل متوقف نشده و در زمان امام زمان علیه السلام هم متوقف نخواهد شد؛ چراکه مشیت الهی بر این است که موجود مختاری را بیافریند و این موجود مختار، می‌تواند در مسیرحق باشد یا باطل؛ بنابراین باید با تمام توان وظایف خود در عرصه تبلیغ دین انجام داد.

معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه در ادامه با اشاره به رویکرد حوزه‌های علمیه در موضوع «تبلیغ دین»، بیان کرد: ما در عرصه تبلیغ، باید اول جایگاه خود را بشناسیم؛ باید بدانیم که کار ما همان ابلاغ است و هدایت برعهده خداوند است.

وی خاطرنشان کرد: پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله مبلغ و پیام‌رسان است و جز ابلاغ رسالت الهی، چیز دیگری بر عهده او نیست؛ «و ما علی الرسول الا البلاغ»؛ البته خداوند کسانی را هدایت می‌کند که زمینه آن را داشته باشند و هدایت اولیه را خود انجام داده باشند؛ بنابراین بایستی فعالیت‌ها را به سمتی معطوف کنیم که بلاغ مبین در جامعه اتفاق بیفتد.

وی برخی نکات اجرایی در زمینه فعالیت معاونان تبلیغ و امور فرهنگی در استان‌ها را بیان کرد و از حضاران خواست با تلاش و کوشش فراوان، در مسیر تحقق اهداف دین و انقلاب اسلامی ایران قدم بردارند.

در همایش معاونان تبلیغ حوزه‌های علمیه عنوان شد

فعالیت فرهنگی تبلیغی باید بلاغ مبین را محقق کند

همایش سراسری «معاونان تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه» با حضور حجج‌اسلام نبوی معاون تبلیغ و امور فرهنگی حوزه‌های علمیه شعبانی نماینده ولی‌فقیه در همدان، آیت‌الله موسوی اصفهانی مدیر حوزه علمیه استان همدان، مدیران ستادی معاونت تبلیغ و معاونان تبلیغ استان‌های سراسر کشور، ۲۲آذر در اردوگاه «ابوذر» همدان برگزار شد.

عمامه به سرها ظالمان را از ایران بیرون کردند

و امور فرهنگی حوزه در سراسر کشور، به تبیین اهمیت و جایگاه تبلیغ و ترویج دین در دنیاى معاصر پرداخت و بیان کرد: بهترین رنگی که انسان می‌تواند بر وجود خود بنشانند، رنگ الهی است؛ رنگ الهی با تبلیغ و ترویج دین، به دیگر

به گزارش خبرگزاری حوزه، آیت‌الله موسوی اصفهانی مدیر حوزه علمیه استان همدان در این همایش بیان کرد: در هنگام تبلیغ و ترویج دین و کارهای مدیریتی مربوط به آن، باید متوجه باشیم که از خودمان غافل نشویم؛ به عبارت دیگر از خودمحوری به خدامحوری برسیم.

وی در ادامه افزود: تبلیغ ما وقتی ارزش پیدا می‌کند که صبغه ربوبی داشته باشد و اگر امروزه می‌بینیم در برخی جاها عمامه به سرها را تورر می‌کنند، به‌خاطر این است که از عمامه‌ها می‌ترسند؛ چراکه عمامه به سرها ظالمان را از کشور ایران اسلامی بیرون کردند.

مدیر حوزه علمیه استان همدان در پایان با ارائه راهکاری در عرصه تبلیغ دینی، گفت: بایستی نیازسنجی جمعیت مخاطب در عرصه تبلیغ انجام شود و سرمایه‌گذاری بر آن چه انفع برای دین است، در دستور برنامه‌ریزان قرار گیرد.

● حرف اسلام به اقصی نقاط جهان رسیده است

هم‌چنین حجت‌الاسلام والمسلمین شعبانی نماینده ولی‌فقیه در همدان نیز در این همایش نکاتی پیرامون همایش و عرصه تبلیغ بیان کرد و ضمن ارج نهادن فعالیت‌های تبلیغی مبلغان دینی در سراسر کشور به‌ویژه معاونان تبلیغ

کمتترین بها و اعتبار به تبلیغ داده می‌شود؛ به‌عنوان مثال در حوزه به بخش‌های آموزشی و پژوهی توجه می‌شود و این توجه در بخش تبلیغ وجود ندارد و در این شرایط علی‌القاعده نیروهای کیفی و استعداد‌های برتر حوزه نوعاً جذب سیستم آموزشی و پژوهشی می‌شوند و آن‌چه که رژی زمین می‌ماند، تبلیغ است.

معاون فرهنگی تبلیغی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم گفت: با بیان این‌که تا وقتی که به اهمیت تبلیغ توجه نشود، ما شاهد این چرخه خواهیم بود که بهترین استعدادها جذب بخش‌های آموزشی و پژوهشی شوند، تصریح کرد: متأسفانه بالای ۸۰ درصد از مراکز آموزشی که پس از انقلاب تأسیس شد، هیچ سنخیتی با فعالیت‌های تبلیغی نداشتند.

وی مطرح کرد: این مجموعه‌هایی که پس از پیروزی انقلاب تأسیس شد، نخبگان و بهترین استعداد‌های حوزه را جذب خود کردند و نوعاً چیزی از این مجموعه‌ها به مردم نرسیده و عموماً همین طلبه‌های مبلغ به درد مردم خورده‌اند.

● محتوای منبرها باید همه طبقات و رده‌های سنی را در برگیرد

خانم معصومه ظهیری معاون فرهنگی حوزه علمیه خواران هم در این نشست، با بیان این‌که خود پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و امیرالمؤمنین نیز کارهای تبلیغی بسیاری را انجام دادند، خاطرنشان کرد: کسانی که ما را از منبر محراب به‌دور می‌دارند و منبرها را بی‌اثر می‌دانند، به‌خوبی اثربخشی منبر را می‌دانند و می‌خواهند جلوی این اثربخشی را بگیرند.

وی تأکید کرد: شکل و زینت بخشی مساجد باید به‌نحوی جذاب باشد که مردم از پای منبرها بنشانند. منبر هم باید به‌گونه‌ای باشد که مردم را از همه سنین و طبقات جذب کند و برای آن‌ها حرف و پیام داشته باشد.

● توجه به ایده‌ها و روش‌های جدید یکی از ضرورت‌های تبلیغ است

هم‌چنین حجت‌الاسلام والمسلمین میرمحمدیان معاون فرهنگی و تبلیغ سازمان تبلیغات اسلامی کشور هم در این گردهمایی، عنوان کرد: امروز همه درباره اهمیت وجود گروه‌های تبلیغی توجه هستند و نباید در اهمیت این گروه‌ها متوقف شویم؛ ما باید در حال حاضر به فکر ایجاد ایده‌ها و روش‌های جدید باشیم.

است.

مدیر دفتر برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی حوزه‌های علمیه کشور با بیان این‌که این طرح‌ها در اختیار فعالان تبلیغی قرار می‌گیرد تا با استفاده از نقدهای متخصصان تغییرات لازم در آن‌ها صورت گیرد، ادامه داد: در زمینه تبلیغ طرح‌های جدیدی اخیراً به تصویب رسیده است، اما متأسفانه به‌دلیل کمبود اعتبارات مالی امکان عملی شدن این طرح‌ها وجود نداشته است.

وی تصریح کرد: این ضرورت احساس شد که برای جلوگیری از موازی‌کاری شورای هماهنگی بین نهادهای تشکیل شود؛ رهبر انقلاب اسلامی به این شورا نگاهی امیدوارانه دارند و انتظار ما این است که نهادهای مختلف با هم‌فکری و جدیت براساس یک نقشه جامع تبلیغ همکاری کرده و موازی‌کاری نکنند.

مدیر دفتر برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی حوزه‌های علمیه کشور با تأکید بر لزوم توجه به مباحث اقتصادی در تبلیغ، خاطرنشان کرد: متأسفانه در زمینه اقتصاد مقاومتی مبلغ متخصص وجود ندارد و نیاز داریم، در این بخش به تبلیغ و تبیین در بین مردم بپردازیم.

حجت‌الاسلام والمسلمین رجایی‌نیا اضافه کرد: با توجه به این‌که رویکرد نظام در زمینه هزینه‌های نفتی تغییر کرده و حتی اگر تحریم‌ها نیز رفع شود، بودجه‌های نفتی مانند سابق در اختیار نهادهای قرار نمی‌گیرد، باید ما در وضع موجود بتوانیم اهداف را پیش ببریم.

وی با بیان این‌که خوشبختانه رویکرد مدیریت جدید سازمان تبلیغات اسلامی بر این است که در بخش‌های تبلیغی با حوزه علمیه همکاری‌ها را افزایش دهد، عنوان کرد: ما نیازمند ایجاد گروه‌های تخصصی در دفتر تبلیغات اسلامی هستیم؛ هم‌چنین نیاز به گروه‌های جهادی و تخصصی در زمینه‌های مختلف داریم و کسی که در بخش تخصصی فعالیت می‌کند، باید حداقل بین ۲۰ تا ۳۰ واحد تخصصی را بگذراند.

● بیش از ۸۰ درصد از مراکز آموزشی که پس از انقلاب تأسیس شدند، سنخیتی با کار تبلیغی نداشتند

حجت‌الاسلام والمسلمین روستاآزاد نیز در این نشست، با بیان این‌که فلسفه تبلیغ حوزه‌ها تبلیغ و فعالیت اجتماعی و فرهنگی حوزویان و مبلغان است، عنوان کرد: وقتی نگاهی دیگر داشته باشیم، می‌بینیم که

در نشست «بررسی آینده‌نگرانه تبلیغ دین در ایران اسلامی» عنوان شد

بسیاری از طرح‌های جدید تبلیغی به‌دلیل کمبود بودجه اجرایی نشده است

مختلف کشور داشتند، ضمن بیان نظرات خود در عرصه تبلیغ دین، به بیان مشکلات و چالش‌های موجود در این عرصه پرداختند.

● بسیاری از طرح‌های تبلیغی به‌دلیل کمبود بودجه‌روی زمین مانده‌است

به گزارش خبرگزاری حوزه، حجت‌الاسلام والمسلمین مهدی رجایی‌نیا در این نشست، با بیان این‌که چند طرح بنیادی در حال حاضر مراحل نهایی خود را طی می‌کند، بیان کرد: در برنامه‌ریزی‌هایی که در قالب آمایش‌های مختلف انجام شده، از مجموعه فعالیت‌هایی که طلاب می‌توانند انجام دهند، ۶۵ درصد برای حوزه‌های تبلیغی بوده و ۳۵ درصد دیگر مربوط به بخش‌های علمی

به گزارش خبرگزاری حوزه، گردهمایی «بررسی آینده‌نگرانه تبلیغ دین در ایران اسلامی» در محروهای نظام تبلیغ دینی، پیام و محتوای تبلیغ دینی و اثربخشی تبلیغ دینی و الزامات آن، با سخنرانی حجج‌اسلام رجایی‌نیا مدیر دفتر برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی حوزه‌های علمیه کشور، روستاآزاد معاون فرهنگی تبلیغی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، خانم معصومه ظهیری معاون فرهنگی حوزه علمیه خواران و با حضور دستگه‌ها و کنشگران فعال در عرصه تبلیغ دینی-حوزوی، یکم تیر در اداره‌کل تبلیغات اسلامی استان قم برگزار شد. در این گردهمایی، متخصصان امور تبلیغی و مبلغینی که تجربه بالایی در تبلیغ در مناطق

● فراخوان پذیرش مؤسسه آموزش عالی حوزوی اسرا

به گزارش خبرگزاری حوزه، مؤسسه آموزش عالی حوزوی اسرا تحت اشراف مفسر بزرگ قرآن کریم حضرت آیت‌الله جوادی آملی شعبه تهران، در رشته تفسیر سطح سه (کارشناسی ارشد) برای سال تحصیلی ۹۹ – ۹۸ از بین طلاب مستعد پایه ۹ به بالا دانش‌پژوه می‌پذیرد.

یادآوری می‌شود، مکان ثبت‌نام در میدان هروی، خیابان موسوی، نبش خیابان افشاری، مسجد امام حسن عسکری علیه السلام، مرکز تخصصی تفسیراسرا می‌باشد و شماره تلفن‌های ۰۹۱۲۶۹۸۲۷۳-۲۲۹۴۵۸۶۱ در اختیار علاقه‌مندان است.

● اعلام جزئیات طرح «سرباز طلبه»

با توجه به ابلاغ سهمیه سال ۹۸ سازمان‌ها و نهادها برای جذب سرباز طلبه، طلاب متقاضی شرکت در طرح «پایان خدمت دوره ضرورت» می‌توانند به سازمان‌ها و ارگان‌های مربوطه مراجعه کنند.

به گزارش خبرگزاری حوزه، با توجه به ابلاغ سهمیه سال ۹۸ سازمان‌ها و ارگان‌ها جهت جذب سرباز طلبه، طلاب متقاضی شرکت در طرح «پایان خدمت دوره ضرورت»، می‌توانند به سازمان‌ها و ارگان‌های مربوطه مراجعه نمایند.

● شرایط شرکت در طرح

۱. دارای کد رسمی فعال در مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه؛
۲. اتمام سطح یک (کتابی و شفاهی) برای طلاب بلندمدت و اتمام سطح دو برای طلاب سفیران هدایت؛
۳. برخورداری از توانایی‌های لازم برای انجام مأموریت‌های محوله.

علاقه‌مندان، جهت آگاهی از لیست سازمان‌ها و نهادهای مجری طرح «سرباز طلبه» به hawzahnews.com مراجعه کنند.

● برگزاری دوره‌های تخصصی

و تربیت مربی قرآن و حدیث جامعه‌الزهرا

مدیرکل تربیتی جامعه‌الزهرا علیه السلام از برگزاری دوره‌های تخصصی و تربیت مربی قرآن و حدیث در تابستان ۱۳۹۸ خبر داد.

به گزارش خبرگزاری حوزه، خانم طیبه‌سادات طباطبایی عنوان کرد: اداره قرآن و حدیث جامعه‌الزهرا علیه السلام در جهت توانمندسازی طلاب در این زمینه دوره‌های تخصصی تربیت مربی قرآنی و حدیثی را با همکاری مراکز باسابقه و معتبری چون سازمان تبلیغات اسلامی، سازمان اوقاف و نیز مرکز تخصصی حدیث حوزه برنامه‌ریزی و اجرایی‌کند.

مدیرکل امور تربیتی جامعه‌الزهرا علیه السلام افزود: تاکنون ۱۰ دوره تربیت مربی روخوانی و روان‌خوانی قرآن ویژه طلاب ایرانی و غیرایرانی، تربیت مربی نهج‌البلاغه در دو سطح یک و دو، تربیت مربی صحیفه سجاده‌یه در دو سطح یک و دو توسط این اداره برگزار شده است.

طباطبایی با اشاره به این‌که دوره‌های تربیت مربی اداره قرآن و حدیث در تابستان ۱۳۹۸ به دو صورت حضوری و مجازی برگزار می‌شود، گفت: تشکیل هرکدام از دوره‌های فراخوان شده در جدول برنامه‌ها منوط به حدنصاب رسیدن تعداد افراد ثبت‌نامی است که پس از انجام ثبت‌نام‌ها با ارسال پیامک به اطلاع متقاضیان خواهد رسید.

وی، مهلت ثبت‌نام در این دوره‌ها را تا ۱۳ تیرماه اعلام کرد و یادآور شد: ثبت‌نام دوره‌های قرآنی و حدیثی تنها از طریق مراجعه به صفحه ثبت‌نام در سایت جامعه‌الزهرا علیه السلام به نشانی qh.jz.ac.ir امکان‌پذیر است.

جهت کسب اطلاعات بیشتر به شماره تلفن‌های ۳۲۱۱۲۴۳۶ – ۳۲۱۱۳۵۵ – ۳۲۱۱۲۵۴۸ – ۳۲۱۱۲۰۸۸ تماس بگیرید.

● برگزاری دوره آمادگی

برای آزمون استخدامی آموزش و پرورش

دوره کوتاه‌مدت آمادگی برای حضور موفق طلاب در آزمون استخدامی آموزش و پرورش کشور، توسط مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه برگزار می‌شود.

به گزارش خبرگزاری حوزه، استخدام در آموزش و پرورش از دو طریق امکان‌پذیر می‌باشد:
طریقه نخست آن، شرکت در کنکور سراسری و انتخاب دانشگاه فرهنگیان برای ادامه تحصیل در دوره کارشناسی پیوسته و طریقه دوم آن، به این نحو است که مطابق با ماده ۲۸ اساس‌نامه دانشگاه فرهنگیان، متقاضیان ورود به آموزش و پرورش باید در آزمون استخدامی که تیرماه هر سال برگزار می‌شود، شرکت نمایند که شرط ثبت‌نام در این آزمون، داشتن مدرک کارشناسی و پایان‌خدمت برای برداران می‌باشد.

در راستای تفاهم‌نامه‌های میان مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه، وزارت آموزش و پرورش و دانشگاه فرهنگیان، مرکز تربیت مبلغ معلم حوزه‌های علمیه، تأسیس و فعالیت خود را در جهت زمینه‌سازی حضور بیشتر طلاب در آموزش و پرورش آغاز کرده است.

به همین منظور و با توجه به در پیش بودن زمان آزمون استخدامی آموزش و پرورش کشور، مرکز تربیت مبلغ معلم حوزه‌های علمیه، دوره کوتاه‌مدت آمادگی برای حضور موفق در این آزمون را برگزار می‌نماید.

«دارا بودن حداقل مدرک سطح دو حوزه»، «دارا بودن کارت پایان‌خدمت یا کارت معافیت از دوره ضرورت (مخصوص برداران)» و «تکمیل فرم ثبت‌نام در سایت مبلغان» از شرایط شرکت در این دوره می‌باشد.

علاقه‌مندان جهت تکمیل فرم ثبت‌نام به پایگاه mobaleghan.zitova.ir وارد شده و جهت اطلاع از عنارین دوره و زمان ثبت‌نام به کانال‌های سروش به آدرس sapp.ir/mobalegh.moalem و اپتا به آدرس eिताa.com/mobalegh.moalem مراجعه نمایند.

هم‌چنین علاقه‌مندان می‌توانند جهت کسب اطلاعات بیشتر با شماره تلفن ۰۲۵۳۲۹۴۰۷۵۴ از ساعت ۱۳ الی ۱۸ (برادران) و شماره تلفن ۰۲۵۳۲۱۴۳۴۵ از ساعت ۱۰ الی ۱۳ (خواران) تماس حاصل فرمایند.

اسلامی و سازمان تبلیغات اسلامی به هم پیوند خورده‌اند، اظهار داشت: سازمان تبلیغات اسلامی نیازمند مبلغان اعزامی دفتر است و دفتر تبلیغات اسلامی نیز بدون همکاری سازمان نمی‌تواند مبلغان خود را اعزام و به‌صورت مطلوب سازماندهی کند.

وی خاطرنشان کرد: کارهای مشترکی داریم که باید تقسیم کار مناسبی صورت گیرد تا تداخل پیش نیاید و با همکاری‌های مشترک شاهد تبلیغ مؤثرتر در جامعه باشیم.

تلاش یک عالم برای وحدت بین مسلمانان مصداق عبادت می‌شود و می‌توان استدلال کرد کسانی که تارک امروحدت هستند، تارک عبادتند و نمی‌توانند خودشان را جزء عباد زمان بشمارند و برخلاف ذهنیتی که برخی عوام امروز در جامعه دارند و علمای بیشترعابد شمرده می‌شوند که سردرلاک خودشان دارند و کاری به وحدت و تقربند ندارند.
در شرایطی که مرحوم آیت‌الله‌العظمی بروجردی اقدام به حل مسئله شیعه و سنی کردند در بلندترین قله ایستاده بودند که بلندترین گام را برداشتند و این جایگاه کارهای آیت‌الله‌العظمی بروجردی در مسئله توحید خودش را نشان می‌دهد.

وحدت شیعه و سنی و تقرب از واجبات شرعی و دینی است

مسئول دفتر اجتماعی سیاسی حوزه‌های علمیه بعد تقریبی و نگاه‌وحدت‌آقرین حضرت آیت‌الله‌العظمی بروجردی را از مهم‌ترین خلأهای آن دوران توصیف کرد و گفت: نگاه تقریبی و وحدت‌آقرین معظم‌له یکی از مهم‌ترین ابعاد شخصیتی این مرجع عالی قدر بود.

نبوی، روایات و سیره عملی ائمه معصومین ^{علیهم‌السلام} دارد و این، خیلی مهم است. وی ابراز کرد: به اعتقاد من برای این‌که شخصیت و عظمت اندیشه‌ها و رفتار آیت‌الله‌العظمی بروجردی ^{علیه‌السلام} کاملاً شفاف و روشن شود، باید به مبانی اقدامات ایشان پرداخت که چرا معظم‌له به مسئله تقرب اهمیت دادند و این کار کوچکی نبوده و از مهم‌ترین خلأهایی بود که آیت‌الله‌العظمی بروجردی ^{علیه‌السلام} به آن توجه کردند؛ ولی متأسفانه عظمت کار این بزرگ‌مرجع جهان‌تشیع تاکنون ناشناخته مانده است.

حجت‌الاسلام والمسلمین زمانی به آیه ۹۲ سوره مبارکه انبیا اشاره کرد و گفت: اگر این آیه شریف را در سه بخش تقسیم‌بندی کنیم، درخواهیم یافت که خداوند متعال اعلام می‌کند که همه یک امت هستیم، چر؟ چون توحید ربوبی را قبول دارید. توحید ربوبی بدین معناست که رب، یک مربوب را می‌طلبید و جامعه‌ای که مربوب یک رب است، باید یک نوع و یک

شکل تربیت شده باشد و ربوبیت واحد وحدت واحد را می‌طلبید.

● کسانی که تارک امر وحدت هستند، تارک عبادتند

این استاد حوزه علمیه اظهار کرد: تلاش یک عالم برای وحدت بین مسلمانان مصداق عبادت می‌شود و می‌توان استدلال کرد، کسانی که تارک امر وحدت هستند، تارک عبادتند و نمی‌توانند خودشان را جزء عباد زمان بشمارند و برخلاف ذهنیتی که برخی عوام امروز در جامعه دارند و علمایی بیشترعابد شمرده می‌شوند که سردرلاک خودشان دارند و کاری به وحدت و تقرب ندارند. در شرایطی که مرحوم آیت‌الله‌العظمی بروجردی اقدام به حل مسئله شیعه و سنی کردند، در بلندترین قله ایستاده بودند که بلندترین گام را برداشتند و این جایگاه کارهای آیت‌الله‌العظمی بروجردی، در مسئله توحید خودش را نشان می‌دهد.

حجت‌الاسلام والمسلمین زمانی در ادامه به نقش و جایگاه عالمان ایران در فرهنگ دینی مصر اشاره کرد و گفت: مصر قوی‌ترین کشور اسلامی از جهت علوم دینی است و دانشگاه الأزهر با قدمتی هزارساله در این کشور حضور دارد که تمام کشورهای اسلامی دست نیاز خود را به سمت آن دراز می‌کنند و نویسندگان مصری مؤثرترین نویسندگان جهان اسلام در اندیشه دینی می‌باشند.

● تعداد طلاب الأزهر ۱۰ برابر حوزه علمیه قم است
راین سابق فرهنگی کشورمان در قاهره با بیان این‌که تعداد طلاب الأزهر ۱۰ برابر حوزه علمیه قم است، افزود: مصر و الأزهر قوی‌ترین کشور و مرکز علمی جهان عرب، از نظر اسلامی دارای دو نگرش و معرفت دینی بارز است که شاخص‌تر از سایر کشورهای اسلامی می‌توان به آن پرداخت.

وی ادامه داد: مصدر در این دو شاخصه و معرفت دینی «مودت به اهل‌بیت عصمت و طهارت ^{علیهم‌السلام} و فرهنگ وحدت و تقرب» و «اسلام انقلابی و اندیشه‌های سیاسی اسلام» برتر از همه کشورهای اسلامی است. این فعال سیاسی و اجتماعی تصریح کرد: مصر این دو شاخصه و ویژگی ممتاز را مدیون ایران و علمای

ایرانی است. نمی‌گویم تنها دلیل ایران بوده؛ ولی با این تحلیلی که می‌گویم، علمای ایران سهم مؤثر و بسزایی در بزرگ‌تر شدن این دوشاخصه معرفت دینی الأزهر مصرافا کرده‌اند.

حجت‌الاسلام والمسلمین زمانی تأکید کرد: به‌عنوان نمونه هفت سید جلیل‌القدر حوزه‌های علمیه ایران در طول صد سال اخیر هم‌چون ستاره فروزان عالمان دادند، در اندیشه‌های اسلامی و انقلابی مصر نقش‌آفرینی کرده‌اند.

وی اظهار کرد: سیدجمال‌الدین اسدآبادی که با حضور خود در الأزهر مصر، هم اندیشه تقریبی را پایه‌گذاری کرد و هم اندیشه اسلام سیاسی و انقلابی را نهادینه ساخت و با تربیت شاگردانی هم‌چون شیخ محمد عبده که از پرچم‌داران اندیشه سیاسی شدند، نقش بی‌بدیلی را در مصرافا کردند.

حجت‌الاسلام والمسلمین زمانی مرحوم آیت‌الله کاشانی را دومین چهره حوزوی تأثیرگذار در فرهنگ اسلامی مصرعنوان کرد و افزود: در سال ۱۳۳۰، آیت‌الله کاشانی به حج مشرف شدند و در نشست با حسن البنا در مکه مکرمه، وی آن‌چنان تحت تأثیر کلام آیت‌الله کاشانی قرار گرفت که وقتی برمی‌گردد و افکار و اندیشه‌های آیت‌الله کاشانی را برای اخوانیون مطرح می‌کند، بعد از سال‌ها که برای جانشین حسن البنا می‌خواهند کاندیدا معرفی کنند، اسم آیت‌الله کاشانی را نیز در لیست کاندیداها می‌آورند و این در حالی است که ایشان هرگز به مصر سفر نکرده و سنی نبوده است. مسئول دفتر سیاسی و اجتماعی حوزه‌های علمیه با اشاره به سفر شهید نواب صفوی به قاهره و تأثیر سخنرانی ایشان به اخوان المسلمین، گفت: زمانی که آیت‌الله‌العظمی بروجردی ^{علیه‌السلام} وارد میدان می‌شوند، دارالتقرب بین‌المذاهب الاسلامیه مصریا حضور حاج شیخ محمدتقی قمی در آن جا افتتاح شد؛ اما قوی‌ترین عالم شیعی که نقش‌بنیادینی را در تقویت دارالتقرب داشت، شخص آیت‌الله‌العظمی بروجردی ^{علیه‌السلام} بود که حضور و تعامل ایشان با شیخ الأزهر که ابتدا عبدالمجید سلیم و سپس شیخ محمد شلتوت بود، آثار و برکاتی ارزشمندی را به‌دنبال داشت.

وی پنجمین چهره از سادات روحانی اثرگذار در تمدن اسلامی مصر را امام خمینی ^{علیه‌السلام} عنوان کرد و افزود: از سال ۲۳- ۴۲ اندیشه‌های انقلابی امام مطرح می‌شود و به فضای مصر راه پیدا می‌کند و در سال ۵۷ که اوج دیدگاه‌های سیاسی امام راحل است و به‌دنبال آن پیروزی انقلاب و تأثیرگذاری آن در اسلام سیاسی و اسلام انقلابی الأزهر مشهود است.

حجت‌الاسلام والمسلمین زمانی مقام معظم رهبری را ششمین چهره تأثیرگذار فرهنگ و تمدن اسلامی و دینی مصر و الأزهر معرفی کرد و اظهار کرد: رهبر معظم انقلاب در طول این سه دهه تأثیرات متعددی بر روی نوع نگاه جوانان و علمای راستین مصر گذاشته‌اند، به‌طوری‌که در اجلاس بیداری اسلامی سخنان ایشان در میدان اصلی شهر قاهره به زبان عربی درحال پخش بود و جریان بیداری اسلامی نیز شکل گرفت.

استاد حوزه علمیه قم هفتمین چهره تأثیرگذار بر اندیشه و تفکر مصر و الأزهر را سیدحسن نصرالله معرفی کرد و در یک نظرسنجی که توسط سازمان‌ها و ارگان‌های متعدد مصری از مردم صورت گرفت، سیدحسن نصرالله را محبوب‌ترین رهبر کشورهای عربی معرفی کردند و با این‌که در مصر عالمان و اندیشمندان زیادی وجود دارد.

طلاب جامعةالمصطفی سرمایه‌های دیپلماسی فرهنگی جمهوری اسلامی هستند

رئیس جامعه‌المصطفی مهارت‌افزایی کاربردی ناظر به نیازهای میدانی را از دیگر رویکردهای این نهاد علمی عنوان و تصریح کرد: این مرکز علمی با آموزش زبان و ادبیات فارسی و گسترش این زبان در دنیا، خدمات شایسته‌ای را رقم زده و سفیران فرهنگی را در میان ملت‌های مختلف تربیت نموده است.

حجت‌الاسلام والمسلمین عباسی با بیان این‌که دانش‌آموختگان المصطفی، از مهم‌ترین سرمایه‌های دیپلماسی فرهنگی و عمومی جمهوری اسلامی ایران به‌شمار می‌روند و ابراز داشت: ضمن اذعان به وجهه معارفی قم و وجود بازگاه کریمه اهل‌بیت ^{علیهم‌السلام}، جامعه‌المصطفی از دیگر پایه‌های بین‌المللی‌سازی قم به‌شمار می‌رود و بهره‌گیری از این ظرفیت عظیم، نیازمند توجه روزافزون مسئولان استانی و کشوری است.

حجت‌الاسلام والمسلمین عباسی در پایان سخنان خود پاسخ‌گویی به نیازهای آموزشی و فرهنگی خانواده طلاب و دانش‌پژوهان را بسیار مهم عنوان کرد و افزود: فعال‌سازی بایسته این ظرفیت عظیم، دستاوردهای فرامنطقه‌ای ارزشمندی را به‌دنبال خواهد داشت.

هم‌چنین حمیدرضا شیخ‌الاسلام، مدیرکل آموزش و پرورش استان قم نیز در ادامه این دیدار، ضمن تقدیر از میزبانی جامعه‌المصطفی ^{علیه‌السلام} و فعالیتهای فاخر آن در عرصه‌های آموزشی و پژوهشی، گزارشی از فعالیت‌های این اداره‌کل ارائه کرد.

آیت‌الله‌العظمی حکیم

● ارتباط عاطفی با سیره اهل‌بیت ^{علیهم‌السلام} منبع قدرت و انسجام است

حضرت آیت‌الله سید محمد سعید حکیم مؤمنین را به ضرورت حفظ منبع قدرت خود با تمسک به سیره اهل‌بیت ^{علیهم‌السلام} و ارتباط عاطفی با اعتقادات خود توصیه کردند و افزودند:

من به صاحبان موبک‌ها و هیئت‌های حسینی که خدمت‌رسانی کرده و با این کار موجب قدرت و انسجام جامعه می‌شوند، افتخار می‌کنم.

به گزارش خبرگزاری حوزه، این مرجع تقلید، ۲۸ خرداد در دیدار هیئت دستداران حضرت زهرا ^{علیها‌السلام}، گفتند: من به صاحبان موبک‌ها و هیئت‌های حسینی که خدمت‌رسانی کرده و براساس تکلیف شرعی شاعران را برپا می‌کنند و با این کار، موجب قدرت و انسجام جامعه می‌شوند، افتخار می‌کنم.

ایشان افزودند: دشمنان تلاش می‌کنند، مردم را از ارزش‌های دینی که از سیره معصومین ^{علیهم‌السلام} گرفته شده و منبع قدرت و بیزی آنان میان امت‌هاست، دور کنند.

معظم‌له مؤمنین را به حفظ منبع قدرت خود با تمسک به سیره اهل‌بیت ^{علیهم‌السلام} و ارتباط عاطفی با اعتقادات خود توصیه کردند و گفتند: شیعیان به‌ویژه عارفی‌ها از این طریق توانستند، در برابر مصیبت‌ها و رژیم‌های ظالم که بر آنان حکومت کردند، ایستادگی و صبرپیشه کنند.

معظم‌له با اشاره به این‌که در زمان رژیم سابق وضع به جایی رسیده بود که گفته می‌شد: «دیگر شیعه‌ای وجود ندارد»، مؤمنین را به توجه بیشتر به نهضت حضرت سیدالشهدا ^{علیه‌السلام} و عمل به مسئولیت خود در قبال دین و اعتقادات دعوت کردند.

معاون دبیرکل حزب‌الله در دیدار دیپلمات کویایی

● وحدت نیروهای مقاومت در جهان موجب شکست طرح‌های آمریکاست

شیخ نعیم قاسم معاون دبیرکل حزب‌الله لبنان، از یک عضو کمیته مرکزی حزب کمونیست کویا و الکساندر مورگا سفیر این کشور استقبال کرد.

به گزارش خبرگزاری حوزه، شیخ نعیم قاسم معاون

دبیرکل حزب‌الله لبنان، ۱۸ ژوئن برابر با ۲۸ خرداد از «خورخی راموس» عضو کمیته مرکزی حزب کمونیست کویا و الکساندر مورگا سفیر این کشور در لبنان در حضور عمار الموسوی مسئول روابط بین‌الملل حزب‌الله استقبال کرد.

در این دیدار تحولات منطقه مورد بررسی قرار گرفت و شیخ نعیم قاسم تأکید کرد: وحدت نیروهای مقاومت در منطقه و جهان، موجب شکست طرح‌ها و پروژه‌های آمریکایی برای سلطه‌گری و غارت ثروت‌های ملت‌هاست.

وی تجربه انقلاب کویا به رهبری فیدل کاسترو را ارج نهاد و گفت: این انقلاب، الگویی برای مبارزه ملت‌ها به‌ویژه در آمریکای لاتین علیه استعمار بیگانه و طرح‌های آمریکایی است.

عضو ارشد حزب‌الله بر اهمیت استمرار همکاری و هماهنگی میان کشورها، ملت‌ها و نیروهای مقاومت برای نابودی طرح‌ها و توطئه‌های دشمنان علیه مردم منطقه و در رأس آن معامله قرن که هدفش حذف مسئله فلسطین است، تأکید کرد.

شیخ قاسم افزود: ما به مقاومت به‌عنوان تنها راه برای بازپس‌گیری حقوق و مقدسات خود ایمان داریم.

روحانیون اهل‌سنت لبنان

● تا زمانی‌که محور مقاومت هست معامله قرن هرگز اجرایی نخواهد شد

شیخ احمد قطان رئیس جمعیت «قولنا و العمل» و شیخ ماهر عبدالرزاق رئیس جنبش اصلاح و وحدت لبنان، با شیخ عبدالمجید عمار عضو شورای سیاسی حزب‌الله دیدار کردند.

به گزارش خبرگزاری حوزه

شیخ احمد قطان در این دیدار، گفت: ما در کنار جمهوری اسلامی ایران در برابر تحریم‌های اقتصادی هستیم و می‌دانیم که ایران به‌خاطر حمایت از محور مقاومت در فلسطین و لبنان و مستضعفان جهان مورد تحریم قرار گرفته است.

وی افزود: تا زمانی‌که محور مقاومت و در رأس آن ایران و جنبش‌های مقاومت در فلسطین هستند، معامله قرن هرگز اجرایی نخواهد شد.

شیخ عبدالرزاق رئیس جنبش اصلاح و وحدت لبنان هم در این دیدار، خاطرنشان کرد: وحدت اسلامی میان تمامی اقشار امت، به‌ویژه در مقابله با پروژه صهیونیستی آمریکایی در منطقه که موسوم به معامله قرن است، یک ضرورت است.

وی افزود: معامله قرن تنها علیه فلسطین و قدس نیست؛ بلکه علیه جهان عربی و اسلامی نیزهست و تمامی ملت‌های عربی و اسلامی باید متحد شده و با آن مقابله کنند.

رئیس جنبش اصلاح و وحدت لبنان اشاره کرد: جمهوری اسلامی ایران از تمامی مسایل امت اسلامی دفاع می‌کند؛ لذا کشورها و ملت‌های عربی وظیفه دارند، در برابر تجاوز آمریکایی صهیونیستی در کنار ایران باشند.

حجاج ایرانی موجب عزت و افتخار تشیع و جمهوری اسلامی باشند

حضرت آیت‌الله مظاهری در دیدار سرپرست حجاج ایرانی، گفتند: حجاج با قدر دانستن این سفر معنوی و روحانی و اغتنام فرصت برای انجام هرچه بهتر این فریضه، موجب افتخار و عزت برای اسلام، تشیع و نظام جمهوری

اسلامی باشند.

به گزارش خبرگزاری حوزه از اصفهان، حجت‌الاسلام والمسلمین سیدعبدالفتاح نواب نماینده ولی فقیه در امور حج و زیارت و سرپرست حجاج ایرانی با مرجم عالی قدر حضرت آیت‌الله مظاهری دیدار و گفت‌وگو کرد.

در این دیدار که آقای رشیدیان رئیس سازمان حج و زیارت نیز حضور داشت، حضرت آیت‌الله مظاهری با اشاره به اهمیت و عظمت والای حج به‌عنوان یکی از فرائض و شعائر دینی، توجه به ابعاد مختلف این فریضه بزرگ را یادآور شده و تأکید کردند: حج، سفر مقدس و خطیری است که علاوه بر جنبه‌های عبادی و عرفانی، دارای ابعاد اجتماعی، سیاسی و بین‌المللی است و از این‌رو، مدیریت این برنامه عظیم و مهم، جز با عنایات خداوند متعال و توجهات حضرت بقیةالله‌الاعظم(ارواحنا فداه) و تدبیر و اهتمام مسئولین و متصدیان مربوطه ممکن نخواهد شد.

ایشان از مسئله وحدت به‌عنوان یکی از ضروریات و عوامل پیشرفت کار در همایش عظیم حج ابراهیمی نام برده و خاطرنشان کردند: همه زائران و میهمانان خداوند و رسول مکرم اسلام (ص) خصوصاً روحانیون و مدیران کاروان‌ها، باید با توجه و دقت به مصالح مسلمانان، اتحاد و همبستگی خود و نیز وحدت کلمه با سایر حجاج و میهمانان بیت‌الله الحرام را حفظ کرده و با قدر دانستن این سفر معنوی و روحانی و اغتنام فرصت برای انجام هرچه بهتر این فریضه، موجب افتخار و عزت برای اسلام، تشیع و نظام جمهوری اسلامی باشند.

حضرت آیت‌الله مظاهری با قدردانی از تلاش‌ها و خدمات طولانی حجت‌الاسلام والمسلمین قاضی عسکر، نماینده سابق ولی فقیه در امور حج و زیارت و دعا برای ایشان، از حجت‌الاسلام والمسلمین نواب و نیز آقای رشیدیان به‌سبب پذیرش مسئولیت در امر حج تشکر کرده و ضمن توصیه به مهربانی و عطف و خدمت‌رسانی هرچه بهتر به زائران و حجاج، برای آنان در این مسئولیت خطیر و معنوی، آرزوی توفیق و امداد الهی کردند.

در این دیدار، نماینده ولی فقیه و سرپرست حجاج ایرانی و نیز رئیس سازمان حج و زیارت در سخنان جداگانه‌ای، گزارشی از برنامه‌ها و فعالیت‌های بعثه مقام معظم رهبری و سازمان حج و زیارت، به‌منظور برگزاری هرچه بهتر مراسم حج ابراهیمی و خدمت به زائران بیت‌الله الحرام ارائه کردند.

دوره مهندسی تبلیغ غدیر

در اصفهان برگزار می‌شود

مؤسسه غدیرستان اصفهان دوره مهندسی تبلیغ غدیر (ویژه برداران) را برگزار می‌کند.

به گزارش خبرگزاری حوزه از اصفهان، مؤسسه غدیرستان اصفهان، دوره مهندسی تبلیغ غدیر (ویژه برداران) را از ۱۲ تیرماه به‌مدت ۶ هفته، روزهای چهارشنبه و پنج‌شنبه، ساعت ۹ صبح الی ۱۲ و عصرها ۱۶:۳۰ الی ۱۹:۳۰ برگزار می‌کند.

در این دوره اساتید برجسته‌ای هم‌چون آیت‌الله سیدعلی حسینی میلانی، استاد نجم‌الدین طبسی، حجاج اسلام محمدباقر انصاری و علی‌اصغر رضوانی، به تدریس مباحث آموزشی خواهند پرداخت. مراسم افتتاحیه این دوره نیز با حضور آیت‌الله سیدعلی حسینی میلانی، ۱۲ تیرماه، ساعت ۹ صبح در اصفهان، خیابان هانف، خیابان مشیربخیرچال، مدرسه علمیه جوادیه برگزار می‌شود. علاقه‌مندان ۱۵ تیرماه می‌توانند با ارسال مشخصات فردی همراه با رشته و رتبه تحصیلی به سامانه پیام کوتاه ۰۲۰۴۰۰۴۰۰۰۰۰۰۰۰ یا مراجعه به سایت غدیرستان www.Ghadirestan.com و نیز مراجعه حضوری به مؤسسه غدیرستان نسبت به ثبت نام اقدام نمایند.

مزایای دوره:

۱. پرداخت شهریه ویژه به شرکت‌کنندگان در دوره به‌شرط حضور در کلاس و موقعیت در آزمون
  ۲. اعطای گواهینامه پایه ۳ مهندسی تبلیغ غدیر
- لازم به ذکر است، داوطلبان شرکت در دوره مهندسی تبلیغ می‌توانند، برای دریافت اطلاعات بیشتر به سایت مؤسسه غدیرستان به نشانی www.Ghadirestan.com مراجعه کنند و یا با شماره‌تلفن‌های ۰۲۹۶۳۴۴۰۰۳۱ و ۰۲۸۹۵۲۸۰۹۱۳۳۲۰۰ تماس حاصل نمایند.

ثبت‌نام دوره

تربیت مشاور طلاب خارجی جامعه الزهرا

به گزارش خبرگزاری حوزه، اولین دوره تربیت مشاور طلاب خارجی از سوی مرکز مشاوره جامعه‌الزهرا (ع) و با همکاری مرکز تخصصی طلاب غیرایرانی و حمایت اداره کل هماهنگی امور طلاب غیرایرانی برگزار می‌شود.

طلاب غیرایرانی فارغ‌التحصیل سطح سه و یا در حال تدوین پایان‌نامه رشته‌های اخلاق و تربیت اسلامی، تعلیم و تربیت اسلامی و روان‌شناسی تربیتی تا ۱۵ تیر فرصت دارند با مراجعه به مرکز تخصصی طلاب غیرایرانی واقع در طبقه سوم شهید قدوسی (ع) نسبت به تکمیل فرم و ثبت‌نام اقدام کنند.

مشاوره پیش از ازدواج، مشاوره خانواده، مشاوره کودک و نوجوان و مشاوره تحصیلی چهار گرایش دوره تربیت مشاور است که واحدهای عمومی و اختصاصی آن مجموعاً به تعداد ۳۵ واحد در طول مدت تم تحصیلی ارائه می‌شود. علاقه‌مندان می‌توانند برای کسب اطلاعات بیشتر با شماره تلفن‌های ۰۲۱۱۱۹۷۳۱ و ۰۲۱۱۱۶۷۳۱۱ با پیش‌شماره ۰۲۵ تماس بگیرند.

آیت‌الله علم‌الهدی در جمع جهادگران

برخی می‌گویند استکبارستیزی را کنار بگذاریم تا با تعامل جهانی کشور را اداره کنیم!

نماینده ولی فقیه در خراسان رضوی گفت: برخی می‌گویند به آرمان‌های انقلاب و اصل قطعی استکبارستیزی انقلاب توجه نکنیم و آن را کنار بگذاریم تا بتوانیم در یک تعامل جهانی، کشور را اداره کنیم؛ از روز اول نیز دشمن به‌دنبال همین بود که بگوید، با مدیریت انقلابی نمی‌شود کشور را اداره کرد.

به گزارش خبرگزاری حوزه از مشهد مقدس، آیت‌الله سیداحمد علم‌الهدی، ۲۷ خرداد در گردهمایی جهادگران جهاد کشاورزی که هم‌زمان با هفته جهاد کشاورزی برگزار شد، جهاد سازندگی را، یک الگوی موفق برای اقدامات عملی در کشور دانست. نماینده ولی فقیه در خراسان رضوی، ارائه تصویری ناکارآمد از مدیریت کشور توسط نظام انقلابی را از راه‌های دشمن برای غلبه بر انقلاب اسلامی دانست و گفت: در تهاجم فرهنگی، دشمنان انقلاب در طول ۴۰ سال اول می‌خواستند، سفره دین را از زیر پای مردم بکشند؛ اما موفق نبودند؛ یعنی ارزش‌های دینی ما را

در مقابل برخی هوس‌بازی‌ها و ولنگاری‌ها و تمایلات نفسانی ترویج کردند و تا اندازه‌ای ارزش‌ها را مسئله‌دار کردند؛ اما اساس و سفره دین زیر پای مردم است و نتوانستند آن را از زیر پای مردم بکشند. وی بایبان این‌که دشمنان امروز به جریان دوم متوسل شده‌اند، خاطرنشان کرد: برای این‌که ثابت کنند نظام انقلابی، قدرت اداره زندگی و معیشت مردم را ندارد و با یک نظام انقلابی نمی‌شود، زندگی و معیشت مردم را اداره کرد، می‌گویند؛ باید آرمان‌های انقلابی را در نظام مدیریتی کنار گذاشت و زندگی روزمره مردم را در نظر گرفت که متأسفانه این منطبق به‌وسیله عناصر غیرانقلابی در برخی مراکز آکادمیک ما مطرح و در برخی بینش‌های آلوده غیرم‌سویا نظام و انقلاب نیز تعقیب می‌شود.

آیت‌الله علم‌الهدی تصریح کرد: برخی می‌گویند، به آرمان‌های انقلاب، به‌عنوان اصل قطعی استکبارستیزی انقلاب توجه نکنیم و آن را کنار بگذاریم تا بتوانیم در یک تعامل جهانی کشور را اداره کنیم. از روز اول نیز

بزرگداشت فیلسوف و حکیم الهی آیت‌الله میرزا ابوالحسن جلوه

مراسم بزرگداشت فیلسوف و حکیم الهی مرحوم آیت‌الله میرزا ابوالحسن جلوه با سخنرانی آیت‌الله‌غیاث‌الدین طه‌محمدی رئیس بنیاد علمی و فرهنگی بوعلی‌سینا دکتر مهدی محقق رئیس هیئت‌مدیره انجمن آثار و مفاخر فرهنگی و دکتر حسن بلخاری رئیس این انجمن و با حضور فرهیختگان و اندیشمندان حوزوی و دانشگاهی و ۲۹ خرداد در محل این انجمن در تهران برگزار شد.

انقلاب اسلامی از ثمرات مکتب تربیتی آیت‌الله جلوه بود

به گزارش خبرگزاری حوزه در تهران، آیت‌الله غیاث‌الدین طه‌محمدی در این مراسم، با اشاره به

دشمن به‌دنبال همین بود که بگوید، با مدیریت انقلابی نمی‌شود کشور را اداره کرد؛ و می‌شود در یک نظام انقلابی، آرمان‌ها، ایده‌ها و آرزوها را تقویت و ترویج کرد؛ اما زندگی روزمره مردم با پندارها و آرمان‌های انقلابی و با رعایت اصول و ارزش‌های انقلاب قابل تأمین نیست!!! وی، اجرای این نقشه علیه انقلاب را دارای سابقه‌ای ۴۰ساله دانست و افزود: با همین هدف، گروهک مارکسیستی حزب توده و فداییان خلق، به جان مردم افتادند و دست به حرکت تند و زنده‌ای زدند و مزاج

شکوهمند اسلامی را تجربه نمی‌کردیم و هم‌چنان در برابر غربی‌ها کوچک می‌شدیم و این‌که آمریکا و اروپا به برکت انقلاب اسلامی جلوی ایرانیان زانو زدند، همه از برکات این مکتب است.

رئیس بنیاد علمی فرهنگ این‌سینا با بیان این‌که یکی از نقطه‌های عطف زندگی مرحوم آیت‌الله جلوه این است که در عصری که تاریکی به مردم هجوم می‌آورد، نورافشانی کرد، افزود: یکی دیگر از برکات آن مرحوم، توانایی ایشان در خلع بدن است. به‌عبارت دیگر انسان در مراحل سیر و سلوک قدرتی را کسب می‌کند که به آن مرگ اختیاری می‌گویند و فرد هرزمان که بخواهد می‌میرد و زنده می‌شود؛ زیرا مرحوم آیت‌الله میرزا ابوالحسن جلوه از این موهبت الهی برخوردار بود؛ شیخ اشراق و حضرت آیت‌الله بهجت (ع) نیز به مرحله خلع بدن رسیده بودند.

میرزا ابوالحسن جلوه از منتقدین ملاصدراست

رئیس انجمن آثار و مفاخر فرهنگی هم در این مراسم، با اشاره به جایگاه رفیع مرحوم میرزا ابوالحسن جلوه، گفت: مرحوم جلوه از بنیان‌گذاران بنیاد فلسفه تهران بود. وی که نام اصلیش میرزا ابوالحسن طباطبایی است، در احمدآباد تهران به دنیا آمد. او در نوجوانی به اصفهان آمد و تا ۳۵ سالگی در آن‌جا ماند و سپس به‌خاطر اتفاقاتی به تهران نقل مکان کرد.

دکتر حسن بلخاری افزود: ایشان یکی از بنیان‌گذاران مکتب فلسفی تهران بوده و سه تن دیگر؛ یعنی آقا محمدرضا قمشه‌ای، مدرس و ملاهادی سبزواری از دیگر افراد همراه ایشان بودند.

استاد فلسفه و هنر دانشگاه تهران ادامه داد: میرزا ابوالحسن جلوه (ع)، متمایل به سنت بوعلی سینا بوده و شرح‌هایی بر شفا نیز داشته است. او متن جدیدی

و خرم‌های مردم را آتش می‌زدند تا معیشت مردم دچار مشکل شود.

وی، الگوی جهاد سازندگی را الگویی راهبردی برای همه عرصه‌های اقتصادی کشور دانست و اظهار کرد: با الگوی جهاد سازندگی بیشتر مشکلات کشور حل شد و جهاد وارد صنعت و اقتصاد شد؛ در هر موردی که دچار مشکل می‌شدیم، جهاد سازندگی به میدان می‌آمد.

آیت‌الله علم‌الهدی با بیان این‌که در دوران دفاع مقدس، جهاد سازندگی در کنار سپاه و ارتش، نقش همراه با دستگاه‌های نظامی و مدافع آن روز را داشت جهاد کشاورزی را مخاطب بخشی از بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی دانست و گفت: به‌عنوان روز جهاد کشاورزی، نه‌تنها در جهاد کشاورزی؛ بلکه در همه نهادها و کل کشور باید این روز را گرامی داشت؛ زیرا این نهاد به‌عنوان یک نهاد راهبردی و الگوی موفق اجرایی در وضعیت امروز کشور است.

امام جمعه مشهد مقدس به نقش فعالان عرصه جهاد کشاورزی در تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی اشاره کرد و گفت: اگر عزیزان جهاد کشاورزی وارد عرصه عملیاتی، آن‌هم در شکل جهاد سازندگی بشوند، حرف اول را در اقتصاد مقاومتی خواهند زد. وی اظهار کرد: یکی از جفاهایی که در حق جهاد کشاورزی شد، اضافه شدن وظایف وزارت بازرگانی به این مجموعه بود؛ مجموعه‌ای که باید صاحب ابتکار، فناوری و مولد در حوزه تولید و کشاورزی باشد، شده صاحب و مقال که دنبال واردات گوشت و حبوبات است.

تصنیف نکرد؛ اما بر مباحث ملاصدرا از جمله اتحاد عاقل و معقول و حرکت جوهری نقد و شرحی را نوشته است؛ البته عده‌ای به او ایراد گرفتند که چرا به ملاصدرا نقد وارد کرده است و به‌طور کلی نظرات او از ابن‌سینا و ملاصدرا تا ابن عربی و مولانا در نوسان است و همه را در برمی‌گیرد.

بلخاری در پایان خاطرنشان کرد: نحوه برخورد میرزا ابوالحسن جلوه (ع) با مباحث فلسفی بسیار جالب است؛ او میان آرا و اصول حکمی، بنیان‌ها و روایت‌های شیعی ارتباط برقرار کرده است و خود ملاصدرا نیز، یکی از شاخص‌های این روش است.

اشاره

حکیم الهی «میرزا ابوالحسن جلوه (ع)» یکی از دانشوران جهان تشیع است که در عصر قاجار چون ستاره‌ای فروزان در آسمان حکمت درخشید و با تالشی ارزشمند و کوششی وافر، مشعل حکمت را در این عصر روشن نگاه داشت.

مرحوم میرزا ابوالحسن جلوه در سال ۱۲۷۳ قمری، در حالی که ۳۵ بهار از زندگی پربار خود را پشت سر می‌گذاشت، با اندوخته‌های علمی که در اصفهان کسب کرده بود، راهی تهران شد و در مدرسه دارالشفا اقامت گزید. این حکیم الهی، به‌مدت ۴۱ سال در این مدرسه به تدریس حکمت و فلسفه و ریاضیات مشغول بود. در این عصر آقا محمدرضا قمشه‌ای و آقا علی مدرس و ایشان سه استاد کامل فلسفه و حکمت به‌شمار می‌رفتند که کاروانی از دانشوران و مشتاقان معرفت از حوزه تدریس آنان استفاده می‌کردند. با رحلت آن دو حکیم در دوره ناصری، علوم عقلی به مجلس درس مرحوم جلوه انحصار یافت و بعد از او حاج ملاهادی سبزواری به مکتب و فلسفه او جان تازه‌ای بخشید.

مدیرکل امور تبلیغی حوزه‌های علمیه خواهران

دروس حوزه‌های علمیه خواهران با نگاه تبلیغی تدوین می‌شود

خانم جلالی در نشست دانش‌آموختگان حوزه خواهران استان تهران، گفت: برای تأثیرگذاری و تبلیغ دین باید از کارهای فردی و محدود دوری کرد و شروع به‌کار تشکیلاتی نمود.

به گزارش خبرگزاری حوزه در تهران، مدیرکل امور تبلیغی حوزه‌های علمیه خواهران، ۳۰ خرداد در نشست دانش‌آموختگان حوزه خواهران استان تهران که در حسینیه فاطمه زهرا (ع) برگزار شد، با اشاره به ظهور زمینه‌های جدید تبلیغی در حوزه‌های علمیه، گفت: در سال‌هایی که گذشت بحث‌های تبلیغ از حاشیه به متن آمد و نظام تبلیغ در شورای سیاست‌گذاری حوزه‌های علمیه تصویب شد. هم‌چنین با کمک حجت‌الاسلام پناهیان و نجیگانی از حوزه تبلیغ خواهران و برداران مأموریتی را ترتیب داده‌ایم که بازبینی دروس مقطع سطح دو با نگاه تبلیغی صورت بگیرد که در مراحل آخر آن است. از دیگر فعالیت‌های این هیئت، تعریف رشته تبلیغ در سطح سه و چهار است.

خانم جلالی ادامه داد: یکی دیگر از فعالیت‌ها، طراحی پیش‌نویس راهبردی تبلیغ است؛ این‌که باید بیشتر به کار تشکیلاتی بپردازیم تا تأثیرگذاری آن بیشتر و عمیق‌تر شود. ما برای توسعه تعاملات و همکاری‌های فعالیت‌های تبلیغی با نهاد‌های تبلیغی متفاوت، از جمله سازمان اوقاف و نهاد خیریه نهاد رهبری در دانشگاه‌ها و نیز مؤسساتی که نیازمند فعالیت‌های فرهنگی و تبلیغی هستند، همکاری کرده‌ایم.

مدیرکل اداره امور تبلیغی حوزه‌های علمیه

خودش عمده فقه را از آیت‌الله‌العظمی حکیم و عمده اصول را از آیت‌الله‌العظمی خوبی آموخته و در سال ۱۳۷۶ قمری به ایران مراجعت کرد و به زادگان خود قناتان رفت و مدت دوازده سال در آن سامان به خدمات دینی اشتغال داشت.

وی در سال ۱۳۸۸ قمری بنا بر تقاضای برخی از بزرگان و نیاز به جایگاه علمی او در حوزه علمیه تهران، به این شهر هجرت نموده و به تدریس و شاکردپروری در حوزه علمیه تهران پرداخت و در کنار تربیت ستارگان حوزوی و تبلیغ معارف دینی، به تألیف آثاری با موضوعات مذهبی مبادرت ورزید. «مفتاح السعادة فی شرح نهج‌البلاغه»، «شرح خطبه فدکیه»، «شرح زیارت جامعه کبیره»، «شرح خطبه غدیر»، «شرح دعای کمیل»، «شرح دعای عرفه» و «ضیاء الفرقان فی تفسیر القرآن» از جمله آثار ایشان است.

این عالم ربانی سرانجام در پامداد یکشنبه ۱۸ خردادماه در سن ۹۰ سالگی دعوت حق را لبیک گفت. به مناسبت درگذشت این مفسر قرآن و شارح نهج‌البلاغه، آیت‌الله سیدجمال‌الدین دین‌پرور رئیس بنیاد نهج‌البلاغه پیام تسلیتی صادر کرد که متن آن چنین است:

بسمه تعالی! ان الله و انا الیه راجعون
با کمال تأسف خبر رحلت فقیه، محدث و عالم فرزانه؛ آیت‌الله حاج سیدمحمد تقی نقوی قاننی (اعلی الله مقامه الشریف) دریافت گردید.

این عالم ربانی و محقق برجسته در راستای انجام خدمات دینی و اجتماعی و نشر معارف قرآن با بیان و بنان خویش، بیش از هفتاد سال به انجام وظیفه و تکالیف الهی پرداخت. حاصل تلاش علمی آن فقید سعید آثار متنوع و متعددی بود که تفسیر مفصل قرآن کریم و شرح مبسوط و ارزنده بر نهج‌البلاغه شریف از جمله برجسته‌ترین آن‌ها به شمار می‌رود.

ارتحال این مفسر و شارح نهج‌البلاغه را به خانواده محترم، شاگردان و علاقه‌مندان ایشان تسلیت عرض نموده و برای وی از درگاه ایزد منان، علو درجات، غفران الهی و حشر با محمد و آل محمد (ص) را طلب می‌نمایم.

سیدجمال‌الدین دین‌پرور/ ۱۹ خرداد ۱۳۹۸

مَنْ مَلَكَ نَفْسَهُ إِذَا رَغِبَ، وَ إِذَا رَهَبَ، وَ إِذَا شَتَّهَى، وَ إِذَا غَضِبَ وَ إِذَا رَضِيَ، حَرَّمَ اللَّهُ حَسَدَهُ عَلَى النَّارِ.

هر که در چهار موقع، مالک نفس خود باشد؛ هنگام رهاه و توسعه زندگی، هنگام سختی و تنگدستی، هنگام اشتهاه و آرزو و هنگام خشم و غضب؛ خداوند متعال بر جسم او، آتش را حرام می‌گرداند.

وسایل الشیعه/ج۱۵/ص۱۶۲/ج۸

کدام افتخار بالاتر و والاتر از این‌که آمریکا با همه ادعاهایش و همه ساز و برگ‌های جنگی‌اش و آن همه دولت‌های سرسپرده‌اش و به‌دست داشتن ثروت‌های بی‌پایان ملت‌های مظلوم عقب‌افتاده و در دست داشتن تمام رسانه‌های گروهی، در مقابل ملت غیور ایران و کشور حضرت بقیةالله ارواحنا لمقدمه الفداء آن چنان وامانده و رسوا شده است که نمی‌داند به که متوسل بشود!

وصیت‌نامه سیاسی الهی امام خمینی‌علیه السلام

رئیس مذهب شیعه در بیان آیت‌الله‌العظمی جوادی آملی

شعار نه شرقی و نه غربی برگفته شده از اصل بنیادین نه بنی‌مروان و نه بنی‌عباس

۲۵ شوال سالروز شهادت مظلومانه رئیس مذهب جعفری و یکی از افتخارات بزرگ جهان تشیع، حضرت امام جعفر صادق ^{علیه السلام} است. شخصیتی که به تعبیر علامه جوادی آملی بیشترین اشک ما، در فقدان معارف بلند ایشان جاری است و بعد برای مظلومیت و شهادت ایشان، گفتار حکیمانه و رفتار صادقانه آن امام راستین در عصر خود، راهگشای همیشگی مسلمین جهان بوده و خواهد بود.

در این مجال از بیانات ارزشمند، آیت‌الله‌العظمی جوادی آملی در بیان معارف والای آن حضرت بهره خواهیم برد. اگر امروز می‌گویید نه غرب و نه شرق؛ چون امامتان فرمود: نه بنی‌مروان و نه بنی‌عباس

● امام صادق ^{علیه السلام} مظهر نامی مخصوص از اسمای حسنی‌خداوند

امام صداقت صادق ^{علیه السلام} گذشته از مزایای عامه امامت و ولایت، ویژگی خاصی دارد که همانند هریک از ائمه ^{علیهم السلام} مظهرنامی مخصوص از اسماء حسنی‌ای حق‌اند. حضرتش که به صادق ملقب شد، انسان‌ها را به فراگیریِ صدق دعوت می‌کند و چنین می‌گوید: «تعلّموا الصّدق قبل الحدیث»^(۱)؛ قبل از سخن گفتن، ادب صداقت را بیاموزید. خواه سخن مربوط به امور نظری باشد، حق بگویید؛ خواه مربوط به امور عملی باشد، صادق باشید. تا انسان میزان صدق نشد، آگاه نیست. وقتی به صداقت آگاه نشد، معیار سخن در اختیار او نیست. نه می‌تواند سخن بگوید، نه می‌تواند سخن سخنوران را بسنجد؛ زیرا معیار سخن، صدق است و این صدق با جان انسان صادق عجین است و تاریخ صادق نبود، هرگز انسان میزان سخن نخواهد داشت. تعلّموا الصّدق قبل الحدیث.

و این صدق چون همان حق است و تنها محور تشخیص حق، عقل است، حضرتش ما را به تعیین محور صدق که عقل است، فراخواند و فرمود: «دعامة الإنسان العقل»^(۲)

یعنی زیربنای حیات انسان، اندیشه است. اگر در مسایل نظری گفته‌اند: ای برادر! تو همان اندیشه‌ای، در مسایل عملی نیز گفته‌اند که ای برادر! تو همان اراده و نیتی. یک انسان باید خوب بفهمد و فهمیده‌ها را خوب عمل کند؛ لذا امام ششم؛ هم ستون اندیشه را عقل می‌داند و هم ستون عمل را عقل می‌داند که عقل چیزی است؛ «به یعبد الرحمن و یکتسب الجنان»^(۳) این امامان، عقل منفصل امت اسلامی‌اند که در زیارت جامعه به پیشگاه‌شان عرض می‌کنیم: «بکم یعبد الرحمن»^(۴) اگر عقل هر انسانی معیار عبادت اوست، امامان معصوم ^{علیهم السلام} عقل امت اسلامی‌اند، و اگر امت اسلامی توفیق عبادت دارند، در پرتو ارتباط با امامان است که «بهم یعبد الرحمن».

آن‌گاه برای این‌که انسان، هم در بعد نظر، عقالی نیرومند و هم در بعد عمل، صاحب اراده‌ای قوی باشد، به همه ما اموخت: «اصل المرأة لبنة»^(۵) یعنی انسان مرکب از دو حقیقت همسای به نام جسم و روح نیست، بلکه انسان کی حقیقت دارد که اصلش راروح و فرعش را بدن می‌سازد.

● قدرت اراده یا قوت جسم؟

اگر در بلندای سخن امیر سخن علی بن ابی‌طالب علیه افضل صلوات المصلین می‌خوانید که «ما قلعت باب خیر یقوة جسدتانیه و لا قوة غذائیه و لکن بقوة ملکوتیه و نفس بنور رتھا مضئیه»^(۶) روی قدرت اراده است. اگر حضرت فرمود: من در خبیر را با نیروی بدن نکندم، با قدرت اراده این در را از جای کندم؛ یعنی اگر اراده نیرومند شد، بدن توانمند می‌شود. قدرت روح است که بدن را نیرومند می‌کند، چه این‌که ضعف روح است که در بدن پیدا می‌شود.

این بیان امام صادق ^{علیه السلام} به هر انسانی دستور تقویت اراده می‌دهد که به چیزی جز خدا نیندیشد. قدرت اراده، در مسایل کمی او نیست، آن‌که فقط در مسایل مادی نیرومند است، این گرفتار ضعف اراده و قدرت بدن است. این‌که در گناه نیرومند است، چون اسیر است و انسان اسیر، ذلیل است. آن‌که ستم می‌کند، خواه ستم به خود، خواه ستم به غیر، او فرومایه است و انسان فرومایه از قدرت اراده محروم است که فرمود: الظالم ذلیل؛ ستمکار فرومایه است. ذلت، در ظلم ظهور می‌کند و عزت در اطاعت جلوه می‌کند. فرمود: ظلم را جزء انسان فرومایه، احدی نمی‌پذیرد. اگر ستم می‌کند، ذلیل است و اگر ستم می‌پذیرد، ذلیل است قدرت، اراده انسان را

به عدل می‌خواند که نه سلطه‌گر باشد و نه سلطه‌پذیر؛ و اگر انسان توانست هر ستمی را در پرتو انکای به قدرت حق، حل کند، چرا از میدان وسیع اراده مدد نگیرد و بالا نیاید و دست ستم را از آستین ستمکار قطع نکند؟! که امام ششم فرمود: «دعوة المظلوم تصعد الی السماء»^(۷) آه مظلوم و دعای ستم‌دیده به آسمان صعود می‌کند و این کلمه طیبه است. اگر خدا فرمود: «الیه یصعد الکلم الطیب»^(۸)، امام ششم که مبین قرآن است، می‌گوید: دعای انسان ستم‌دیده به آسمان می‌رود. این آسمان نه یعنی فضای بالا، بلکه آن آسمانی که رزق ما آن‌جاست. «و فی السماء رزقکم»^(۹) آن آسمانی که این آسمان‌ها در آن‌جاست. آن آسمانی که دره‌ایش به روی مؤمنین باز است و هرگز به چهره کفار گشوده نمی‌شود. «لا یفتح لهم ابواب السماء»^(۱۰) آن آسمانی که فرشتگان خاص صاحبان آن‌ه‌اند، گیرندگان وحی آسمانی‌اند. «و اوحی فی کل سماء امرها»^(۱۱) آن آسمان جای صعود دعای ستم‌دیدگان است؛ یعنی اگر یک کسی بداند که دعای او به درون آسمان‌ها راه پیدا می‌کند، او هرگز ستم نمی‌پذیرد، چه این‌که حاضر نیست ستم بکند.

این‌ها را امام ششم به ما آموخت و راه تقویت اراده را که همان اصالت عقل است، در میدان عبادت خلاصه کرد.

به ما فرمود: تنها راه قدرت اراده، عبادت است. راهی برای نیرومند کردن نیت، جز عبادت نیست. فرمود: آن‌چنان‌از خدا بترس که گویا خدا را می‌بینی.

● امام صادق ^{علیه السلام} الگویی برای امت

فرمود: طوری از خدا بترس که گویا خدا را می‌بینی. این خوف دیگر خوف از جهنم نیست، این خوف نفسی نیست، این یک خوف عقلی است. امام خود آن‌چنان از خدا می‌ترسد که خدا را می‌بیند. امت که امام‌گونه رفتار می‌کنند، طوری از خدا می‌ترسند که «گویا خدا را می‌بینند. فرق بین امام و امت، همان اناّ و کاناّ است. امام الگوی امت است، خدا را می‌بیند و می‌هراسد. امت گویا خدا را می‌بینند و می‌هراسند.

وقتی ابن ابی‌العوجاه در آن مناظره به امام ششم عرض کرد که «ذکرت فأحلت علی غائب»^(۱۲) تو ما را به یک امر غائب دعوت می‌کنی؟ ما تا چیزی را نمیبینم و حسن نکنیم، نمی‌پذیریم؛ زیرا او اندیشه‌اش مادی بود و طرفدار اصالت حسن بود. حضرت فرمود: «کیف یكون غائباً منها و خلقه شاهد»^(۱۳) «لا یخلوا منه مکان»؛ من تو را به یک شاهد و حاضر دعوت کرده‌ام. خدا که غائب نیست! خدایی که با شماست، جایی از خدا خالی نیست، در هر حال در محضر خدایی! «وهو اقرب الینا من جبل الوریة»^(۱۴) پس او چگونه غائب است؟

این سخن کسی است که خدا را با جان می‌بیند و نه با چشم که «لا تدركه الأبصار و هو یدرک الأبصار»^(۱۵) امام ششم که به این پایگاه رسیده است، همانند امیرالمؤمنین سلام‌الله‌علیه که می‌گوید: «ما كنت أعبد ربّاً لم أره»^(۱۶)، خود می‌بیند و دیگران را به پیش دعوت می‌کند. می‌گوید: می‌توانید به جایی برسید که خدا را ببینید. این مقام فقط از راه عبادت میسر است و لا غیر!

● امام واسطه مستقیم فیض الهی

مردی که درباره امام ششم بیش از حد امکان می‌اندیشید، وقتی به حضور امام بار یافت، حضرت دستور داد: آب برای وضو ساختن و عبادت کردن فراهم شود. وضو ساخت و عبادت کرد، آن‌گاه فرمود: بدان، «لا تحمل علی‌البناء فوق ما یطیق، انھا عبیدالمخلوقون»^(۱۷) بر هیچ پایه‌ای بیش از حد استطاعت بار نکن، ما مخلوق ایم. بر مخلوق مقام والای خالق را بار نکن که توان

موجودات جزء صوادر بعدی و یا ظواهر بعدی‌اند. هر فیزی که به دیگر موجودات می‌رسد، به برکت صدور یا ظهور این انسان کامل است.

● سه اصل مهم حیاتی در بیان امام صادق ^{علیه السلام}

امام باقر ^{علیه السلام} درباره امام صادق ^{علیه السلام} فرمود: «هذا خیر البریة»^(۱۸) بعد از امامان معصوم، از تمام مردم... ما را خیر برسان. این‌ها را از نیاز به دیگران مستغنی کن. امام ششم می‌فرماید: وصیت پدرم در من آن‌چنان اثر گذاشت که سوگند به خدا تا می‌توانم در استقلال اتمم می‌کوشم. فرمود: قسم به خدا، من نمی‌گذارم در بین امت ما، کسی نیازمند به دیگری باشد. در مسایل علمی مستقل، در مسایل فکری مستقل، در مسایل سیاسی مستقل، نیازی به غیرنداشته باشند. این سخن امام ششم است.

آن‌گاه می‌فرماید: مردم! شما اگر بخواهید یک جامعه فاضله داشته باشید، چاره‌ای جز این نیست که این اصول رارعايت کنید؛ بخشی از این اصول مربوط به مسایل رفاهی است، بخش دیگر این اصول که زیربناست مربوط به مسایل اعتقادی و تمدن اصیل است. اما آن‌چه که مربوط به مسایل رفاهی است؛ فرمود: «ثلاث لا یطیب الشکلی لا بهنّ: الهوی الطیب، و الماء الغزیر، و الأرض الخوّاره»^(۱۹) سه امر است که نیازمندی مردم بدون آن سه امر گوارا نیست؛ داشتن هوای سالم، داشتن آب فراوان، داشتن زمین نرم و آماده کشت و کار؛ یعنی بکوشید محیط زیست‌تان سالم باشد. بکوشید در تولید آب، در صرف آب از آب‌های فراوانی برخوردار باشید. بکوشید سرزمینی تهیه کنید که آماده کشاورزی و باغداری باشد. این‌ها مربوط به مسایل رفاهی، اما آن‌چه زیربنای تمدن یک جامعه اسلامی است که اگر یک ملتی فاقد این اصول بود، دیگر تمدن نیست؛ از نظر امام صادق این است که فرمود: «ثلاث لا یستغنی اهل کل بلد عنھا»؛ سه چیز است که هیچ گروهی از آن‌ها بی‌نیاز نیست؛ اگر یک ملتی از راهنمایی قبیله عادل محروم بود، اگر یک ملتی از داشتن یک ارتش نیرومند و فرمانروایان مهربان و خیرخواه محروم بود، اگر یک ملتی از یک سلسله اطبای حاذق مورد اعتماد محروم بود، آن‌ها از سعادت و تمدن سهمی ندارند. اول داشتن مقام شامخ فقاهت است که احکام و حکم دین را به مردم بیاموزاند. دوم داشتن فرمانروایان خیرخواه مطاع که مردم از آن‌ها اطاعت کنند. سوم داشتن اطبای بیینای بیدار دل.

● تنها مستضعفان در زمین پیروزند

فرمود: می‌دانید چه گروهی می‌توانند به امامت برسند؟ چه گروهی می‌توانند وارثان انبیاء باشند؟ چه گروهی می‌توانند صالح پیاپیمان باشند؟ آن‌ها که گروهی در زمین مستضعف‌اند، ولی در باطن عالم عظیم باشند. در مکتب امام صادق ^{علیه السلام} آن مستضعفی می‌تواند پیروز بشود که فقط مستضعف در زمین باشد. اگر کسی هم مستضعف در زمین بود، هم مستضعف در آسمان، او پیروز نمی‌شود. تنها کسی پیروز می‌شود که استضعافش فقط در زمین باشد. مؤمن اگر مستضعف است، استضعافش در زمین است، وگرنه در ملکوت عالم او عظیم است. امام ششم ^{علیه السلام}، شاگردان آگاه خود را به عنوان عظیم در آسمان‌ها و ملکوت معرفی کرد و فرمود:

«من تعلّم العلم و عمل به و علمه لله دعی فی ملکوت السموات عظیماً»^(۲۰) آن‌که برای خدا عالم بشود، برای رضای خدا به علم عمل کند، برای رضای خدا علم را فرا راه دیگران نصب کند، با قلم و بنان و بیان، او در باطن عالم عظیم است. این انسان عظیم می‌تواند وارث پیغمبر بشود. این چنین نیست هر مستضعفی بتواند امام زمین بشود.

فرمود: می‌دانید چه گروهی می‌توانند به امامت برسند؟ چه گروهی می‌توانند وارثان انبیاء باشند؟ چه گروهی می‌توانند صالح پیاپیمان باشند؟ آن‌ها که گروهی در زمین مستضعف‌اند، ولی در باطن عالم عظیم باشند. در مکتب امام صادق ^{علیه السلام} آن مستضعفی می‌تواند پیروز بشود که فقط مستضعف در زمین باشد. اگر کسی هم مستضعف در زمین بود، هم مستضعف در آسمان، او پیروز نمی‌شود. تنها کسی پیروز می‌شود که استضعافش فقط در زمین باشد. مؤمن اگر مستضعف است، استضعافش در زمین است، وگرنه در ملکوت عالم او عظیم است. امام ششم ^{علیه السلام}، شاگردان آگاه خود را به عنوان عظیم در آسمان‌ها و ملکوت معرفی کرد و فرمود:

«من تعلّم العلم و عمل به و علمه لله دعی فی ملکوت السموات عظیماً»^(۲۱) آن‌که برای خدا عالم بشود، برای رضای خدا به علم عمل کند، برای رضای خدا علم را فرا راه دیگران نصب کند، با قلم و بنان و بیان، او در باطن عالم عظیم است. این انسان عظیم می‌تواند وارث پیغمبر بشود. این چنین نیست هر مستضعفی بتواند امام زمین بشود.

● **پاسخ قاطع امام صادق ^{علیه السلام} به‌نامه منصور دوانقی**

وقتی نامه منصور دوانقی به پیشگاه امام ششم ^{علیه السلام} رسید که «لم لا یخشاننا کما یخشاننا الناس»؛ چرا مانند دیگر وعاظ و سلاطین به دربار ما بار نمی‌یابی؟! فرمود: نه من دنیایی دارم که برای صیانت او به سراغ تو بیایم، و نه تو آخرتی داری که در اثر اشتیاق به آن معارف اخروی با توفرت و آمد کن! آمدنم سودی ندارد. این بیان قاطع را امام صادق ^{علیه السلام} وقتی

افوجوزة

- سال هجدهم
- شماره ۵۹۵
- دوشنبه ۳ تیر ۱۳۹۸
- ۱۲ صفحه • ۲۰۰۰ تومان

Ofogh-e Hawzah Weekly

- صاحب امتیاز: مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه
- مدیر مسئول: سیدمفید حسینی‌کوهساری
- مدیر رسانه و اطلاع‌رسانی حوزه‌های علمیه: محمدرضا پرته
- سر دبیر: رمضانعلی عزیزی • با همکاری هیئت تحریریه
- تلفن: ۰۵۳۸-۳۲۹۰ • شماره: ۰۵۳۳-۳۲۹۰ • صندوق پستی: ۳۷۱۸۵/۴۳۸۱
- نشانی: قم، بلوار جمهوری، کوچه ۲، پلاک ۱۵
- پایگاه اینترنتی: www.ofoghhawzah.ir
- پست الکترونیک: info@ofoghhawzah.ir
- امور هنری: سید امیر سجادی
- کارشناس فنی چاپ: مصطفی اویسی • چاپ: گلریز ۰۶۶۷۹۵۴۴۲

● عطریار

ای پرده‌نشین دل و جان

هزین لاهیجی

تا در چمن این سور برانزده چمان است
چیزی که به دل نگذرد اندوه خزان است
چشمش نشد از دولت دیدار تو محروم
پیداست که آیینه ز صاحب‌نظران است
ای پرده‌نشین دل و جان! در ره شوق‌ت
این مطلع فرخنده مرا وارد زبان است
تا دیده ز دل، نیم قدم ره به میان است
از پرده برآ! چشم جهانی نگران است
محروم مهل، دیده‌ی امید جهان را
ای آن‌که حریمت، دل روشن گهران است
بی‌روی تو در دیده بود خار نگاهم
بی‌وصف تو جان در تن من بار گران است
افسر به سر دولت بدخواه تو، تیغ است
اختر به دل تیره‌ی خصم تو، سنان است
کودک به رحم فضل تو را شاهد عدل است
مادر به شکم، خصم تو را مرثیه‌خوان است
گشت از اثر عدل تو کار دو جهان راست
گر بیچ و خمی هست به زلفین بتان است
دست قدر امروز در آن قیضه‌ی تیغ است
پشت ظفر امروز بر آن پشت کمان است
برق است عنان تو و کوه است رکابت
آن بس سبک افتاده و این بس که گران است
گو تا که ازین کهنه‌ی دمن، گرد برآزد
فرخنده‌ی سمند تو که چون سیل دمان است
آن آینه‌ی اندام که در جلوه‌گری‌ها
خاک قدمش، سرمه‌ی صاحب‌نظران است
لبلب نکشد پا ز سراغ گل و گلشن
آه از سر کوی تو که بی‌نام و نشان است!
مستانه اگر تکتک سرایم عجبی نیست
کی ساغر عشق تو کم از رطل گران است؟
گلزار نگردد تپه‌ی از ناله‌ی بلبل
پیوسته نثای تو مرا ورد زبان است
پیمانه‌ی مستان تو بی‌یاد مباد!
تا غنچه درین باغ ز خونابه کشان است

می‌گوید که درباره بنی مروان هم آن بیان قاطع را داشت. آن‌گاه از راه فریب و نیرنگ منصور دوانقی نوشت: «تذهینا لتصحنا». به سراغ ما بیایید تا ما را نصیحت کنید، چون دیگر وعاظ. فرمود: «أما من أراد الآخره فلا یصحک و أما من أراد الدنیا فلا ینصحک»^(۲۲) آن‌که اهل دنیاست به میل تو سخن می‌گوید، نه تو را نصیحت کند.

امام ششم ^{علیه السلام} در جواب فرمود: من کسی را وعظ می‌کنم که او اخلاص الی الأرض نداشته باشد.

● نه شرقی و نه غربی معادل نه بنی‌مروان و بنی‌عباس

دیدند امام صادق ^{علیه السلام} نه پول جذب نمی‌شود؛ زیرا در برابر پول می‌گوید: نه بنی مروان، نه بنی عباس. اگر شما امروز می‌گویید: نه شرق و نه غرب، چون شاگرد امامی هستید که آن روز گفت: نه بنی مروان، نه بنی عباس. دید با پول که جذب نمی‌شود، با نیرنگ و دعوت به سلسله وعاظ و سلاطین شدن نیز جذب نمی‌شود، لذا دستور داد خانه امام صادق ^{علیه السلام} را آتش زدند! مرحوم کلبینی نقل می‌کند: ناظران دیدند امام ششم ^{علیه السلام} با روی امواج آتش خانه می‌گذارند، می‌گوید: «أنا ابن اعرق القریّ، أنا ابن ابراهیم خلیل الله»^(۲۳) ما فرزندان ریشه زمین‌ایم، ما فرزند ابراهیمیم؛ یعنی گرچه نمرود رفت و توی منصور دوانقی جای نمرود نشسته‌ای؛ گرچه ابراهیم رفت و من جای ابراهیم نشسته‌ام، ولی حق همان است که ما برنار مسلطیم. من فرزند همان ابراهیمم. آن ندای «ای نار کونی بردأ و سلاماً» حضرت ابراهیم هم اکنون هم زنده است. مگر ابراهیم نگفت: و من ذریتی؟ من مگر ذریه صالح ابراهیم نیستم؟ مگر ابراهیم مسلط برنار نشد؟ همان ولایت است که اکنون از آستین من ظهور کرده است. این موضع‌گیری امام ششم ^{علیه السلام} در برابر سیاست‌نگین عباسیان و مروانیان. این بیان امام ششم، آن هم دستورات علمی‌اش، آن هم دستورات زهدش. لذا امام باقر ^{علیه السلام} فرمود: هذا خیر البریه.

● پی‌نوشت‌ها

- کافی/ج۲/ص۱۰۴
- کافی/ج۱/ص۲۵
- کافی/ج۱/ص۱۱
- مفاتیح الجنان/ زیارت جامعه کبیره
- امالی شیخ صدوق/ص۲۴
- بحارالانوار/ج۴/ص۳۱۸
- کافی/ج۲/ص۵۹
- فاطر/۱/
- ذاریات/۲۲/
- فصلت/۱۲/
- بحارالانوار/ج۶۷/ص۱۹۶
- کافی/ج۱/ص۱۲۶
- انعام/۱۳۲/
- بحارالانوار/ج۴۷/ص۱۰۷
- وسایل الشیعه/ج۹/ص۳۱۸
- بحارالانوار/ج۷۵/ص۲۲۲
- کافی/ج۱/ص۳۵
- بحارالانوار/ج۲۴/ص۱۷۳
- بحارالانوار/ج۲۷/ص۱۸۴
- کافی/ج۱/ص۴۷۳
- کافی/ج۱/ص۲۵
- مفاتیح الجنان/ زیارت جامعه کبیره
- بحارالانوار/ج۴/ص۳۱۸
- فاطر/۱/
- ذاریات/۲۲/
- فصلت/۱۲/
- وسایل الشیعه/ج۱۵/ص۲۲۰
- کافی/ج۱/ص۱۲۵
- همان، با استناد آیه ۱۶ سوره قاف
- بحارالانوار/ج۴/ص۴۲
- مستدرک الوسائل/ج۷/ص۱۶۸
- کافی/ج۱/ص۳۰۷
- بحارالانوار/ج۷۵/ص۲۲۲
- قصص/۵/
- کافی/ج۱/ص۴۷۵
- شعرا/۱۳۶/